

Latinske pjesme Mata Sorkočevića

Barić, Lidija

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:131:917179>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-18**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za klasičnu filologiju

Diplomski rad
LATINSKE PJESME MATA SORKOČEVIĆA

Studentica: Lidija Barić
Mentorica: izv. prof. dr. sc. Irena Bratičević
Ak. god. 2019./2020.

Zagreb, srpanj 2020.

1. UVOD	4
2. DUBROVAČKE PRILIKE NA PRIJELAZU IZ XVIII. U XIX. STOLJEĆE	5
2.1. Finis Reipublicae – u predvečerje sutona i nakon dokinuća samostalne Republike	5
2.2. Književnost i kultura	9
3. PRIGODNIČAR MATO SORKOČEVIĆ-SORGO	14
3.1. Vlasteoski rod Sorkočević-Sorgo	14
3.2. Mato Baldo Nika Sorkočević-Sorgo	15
4. RUKOPIS 807 ZKD	17
5. INTERPRETACIJA ODABRANIH PRIGODNICA	19
5.1. In funere egregii patricii Petri de Sorgo Ioannis Francisci filii	19
5.2. In funere Pii VII. Pontificis Optimi Maximi	22
5.3. Sacer divi Francisci Ordinis Minorum parentis tumulus sub Optimi Maximi Pii pontificatu detectus epigramma	22
5.4. In nuptiis Josephi de Weingarten Equitis et Regii Consiliarii Aulici, Dalmatiae administratoris cum Anna Optimatis de Speingelfeld	23
5.5. Ad patrem Urbanum Lampredi Scholarum Piarum oratorem, poetam et philosophum longe doctissimum	24
5.6. Ad eundem	24
5.7. Nell' occasione della nomina di Monsignor Antonio Giuriceo a vescovo di Ragusa	25
5.8. Al medesimo nel fare l' ingresso nel vescovato	26
5.9. In inventione urnae Sancti Francisci Assisiensis hymni Matthaeus Nicolai de Sorgo patricius Ragusinus inter Arcades Gelintus Abeaticus divo Francisco venerationem et cultum	26
5.9.1. Hymnus I.	26
5.9.2. Hymnus II.	27
5.9.3. Hymnus III.	27
5.9.4. Miraculum quod divus Bonaventura in vita sancti patris Francisci de Giraldino iuvene commemorat in insula Jupanae seu Tauridos obtigit... Epigramma	28
5.10. Nonnulla epigrammata Matthaei Sorgi	29
5.10.1. Sacer divi Francisci Ordinis Minorum parentis tumulus sub Optimi Maximi Pii pontificatu detectus epigramma	29
5.10.2. In Nicolaum Garmogliesi periurii reum, nunc Bonapartis facta iactantem et militiae civicae pro Gallis adscriptum	29
5.10.3. In celebratione ludi dicti Cucagna, a Gallis Rachusii peracto die 25. Augusti 1813., scilicet in festo sancti Bartholomaei	29
5.10.4. Nicolaus de Bona Joannis filius ad Turcarum Imperatorem Legatus Silistriae in vinculis et carceris squallore pro Patriae libertate obiit die 16. Augusti 1678. Hic scripserit Poema de divi Ioannis Baptistae decollatione, quod cum anno 1799 legissem (scilicet ego, Matthaeus Nicolai de Sorgo) et quum mea uxor esset proneptis et haeres domini de Bona, scripsi hoc epigramma.	30
5.11. In funere Petri filii Francisci de Sorgo vita functi die 23. febbraio 1829.	31
5.12. Panegyris emeriti patris concionatoris Ordinis Minorum Anacleti Dubravcich de divo Joseph Beatae Mariae Virginis sponso	32
5.13. Ad optimum virum Antonium Liepopilli	32

5.14. In nuptiis Paulae filiae cum domino Antonio Martoliza de Cerva epigramma	33
5.15. Patris in digressu (supradictae) filiae ad eamdem sermo	34
5.16. Pater Urbanus Appendini novi Licei Jadrensis director designatus rhetorices et philosophiae primum professor Ragusii e Ragusa discedit	37
6. POREDAK ANTIČKIH PISACA PREMA BROJU UPOTRIJEBLJENIH KLAUZULA U INTERPRETIRANIM PRIGODNICAMA	39
7. HRVATSKO LATINSKO NASLJEĐE U ŠKOLSKOJ NASTAVI LATINSKOG JEZIKA	41
8. ZAKLJUČAK	43
9. LITERATURA	44
10. PRILOG	48
Prilog 1: transkripcija stihova Mata Sorkočevića iz Rkp. 807 ZKD	48
Prilog 2: fotografije rukopisa	69

ZAHVALE

Zahvalu najprije dugujem mentorici prof. dr. sc. Ireni Bratičević na predanosti i vodstvu pri čitanju latinskih stihova i pisanju ovog rada. Ovom prilikom želim zahvaliti svim profesorima s Odsjeka za klasičnu filologiju na svemu čemu su me podučili.

Zahvaljujem kolegicama i kolegama s Odsjeka za klasičnu filologiju, s kojima sam plivala u moru lektire, i to s puno kave i smijeha. Dragoj kolegici Ines Babić zahvaljujem na pomoći oko bilježaka na talijanskom.

Hvala svim mojim prijateljima na podršci i razumijevanju: onima, koji najbolje znaju koliko mi znači studij latinskog jezika i književnosti te koliko sam ljubavi i truda uložila u ovaj rad.

Od srca zahvaljujem svojoj obitelji, posebice svojim dragim roditeljima, koji su me uvijek pratili i podržavali u svemu te još od djetinjstva stoički podnosili moju umjetničku svojeglavost.

Za kraj, ovaj rad posvećujem svojim bakama – dvjema hrabrim i požrtvovnim ženama, kojima je školovanje bilo uskraćeno.

Hvala svima.

Lidija Barić

1. UVOD

U ovom diplomskom radu bit će riječi o latinskim pjesmama dubrovačkog pjesnika prigodničara Mata Balda Nikole Sorkočevića-Sorgo (1763. – 1841.), potomka slavnog dubrovačkog vlasteoskog roda Sorkočević ili, talijaniziranom inačicom, Sorgo.

Književnost na latinskom jeziku u Gradu prvi procvat doživljava u petnaestom stoljeću, a drugi u osamnaestom. Ta tradicija jednakim se žarom nastavlja i u 19. stoljeću, kada latinska poezija *živi* uz poeziju na talijanskom i hrvatskom. Prema mišljenju mnogih, u tom su razdoblju dubrovački latinisti bili prvaci u čistoći i ljepoti stihova pisanih jezikom slavnog Rima.¹

Ovom prigodom Sorgovi su latinski stihovi transkribirani iz rukopisa 807 Znanstvene knjižnice Dubrovnik, koja čuva mnoge vrijedne rukopise hrvatskih latinista. Obradena je 21 prigodnica s ukupno 444 stiha. Usto, iz rukopisa su prepisane i prozne pjesnikove bilješke koje je prepisivač preuzeo iz predloška kojim se služio. Spomenuti rukopis prijepis je don Luke Pavlovića (1821. – 1887.) pisan humanističkom kurzivom, datiran u drugu polovicu 19. stoljeća. Rukopis je ovom prigodom osuvremenjen odgovarajućim interpunkcijskim znakovima. Pjesme su mahom prigodnice, a među njima brojnošću prednjače epigrami – pjesnički oblik antičke tradicije pisan elegijskim distihom.

Interpretacijom i tumačenjem pokušali smo svaku stihovanu cjelinu smjestiti u kontekst, javni ili privatni, te prodrijeti u srž značenju, nadajući se pritom pronalasku poneke zanimljivosti, a njih svakako ne nedostaje u ovom nedovoljno istraženom opusu. Sorgo je stihove posvetio slavnim Dubrovčanima, suvremenicima, osobama u raznim službama, svecima, članovima obitelji. Iz njegova stvaralaštva mogu se iščitati značajni povijesni događaji koji su utjecali na prilike u Gradu i šire. Pjesnik pribjegava prigodnicama u tužnim i radosnim trenucima – *u smrt* dragog prijatelja ili prilikom sklapanja bračnog saveza kćeri jedinice. Premda ovaj sin slavnog vlasteoskog roda nije stekao slavu poput nekih svojih suvremenika – latinske muze bile su mu naklonjene.

¹ Bratičević, Irena. "Latinsko prigodno pjesništvo u Dubrovniku u 19. st." *Latina et Graeca* 2, br. 8 (2005): 16. <https://hrcak.srce.hr/225980>

2. DUBROVAČKE PRILIKE NA PRIJELAZU IZ XVIII. U XIX. STOLJEĆE

2.1. *Finis Reipublicae* – u predvečerje sutona i nakon dokinuća samostalne Republike²

Nekadašnja država, smještena na današnjem krajnjem jugu Hrvatske, svojom je diplomatskom mudrošću vjekovima odolijevala silama koje su je namjeravale podjarmiti i pripojiti svojem teritoriju. Velike države oduvijek su jednim okom pratile prilike u Dubrovačkoj Republici, vrebajući i strpljivo čekajući da im plijen sam padne u ruke. Mnogim vladarima njezina je sloboda, osobito u 18. stoljeću, trn u oku, najviše poradi strateškog položaja – na kulturnoj, političkoj te uopće civilizacijskoj međi Istoka i Zapada.

Ime Dubrovnika prvi se put spominje početkom 7. stoljeća, kada Anonim iz Ravenne zapisuje na latinskom *Epitaurum id est Ragusium*. Potkraj 10. stoljeća papa Grgur V. Dubrovačku biskupiju učini nadbiskupijom i metropolijskim sjedištem kojem pripadaju Kotorska, Barska i Ulcinjska biskupija. U isto vrijeme, točnije 972., sveti Vlaho postaje zaštitnikom Grada. Papa Benedikt VIII. potvrđuje jurisdikciju dubrovačkog nadbiskupa 1022. godine.³ U 11. i 12. stoljeću Dubrovnik najdulje priznaje bizantsko, a kratko vrijeme mletačko i normansko vrhovništvo. Pod bizantskom zaštitom Dubrovnik je nastavio širiti svoj teritorij i izvan zidina te slobodno trgovati morem, sklopivši mnoge trgovačko-političke ugovore s gradovima, državama i vladarima. Od 1205. priznaje vrhovništvo Venecije, a *Višegradskim ugovorom* s Ludovikom I. 27. svibnja 1358. priznaje vlast hrvatsko-ugarskog kralja. Od polovice 14. stoljeća dubrovačka općina (lat. *comunitas ragusina*) počinje se nazivati republikom (lat. *Respublica Ragusina*), dobivši sve simbole državnosti. Sva vlast bila je u rukama punoljetnih pripadnika vlastele koji su bili članovi Velikog vijeća (lat. *Consilium maius*), tijela koje je donosilo zakone te rješavalo sva državnopravna pitanja. Unutarnjom i vanjskom politikom upravljalo je Vijeće umoljenih, odnosno Senat (lat. *Consilium rogatorum*). Malo vijeće (lat. *Consilium minor*) bavilo se komunalnim poslovima. Dubrovački knez (lat. *rector*) predsjedao je svim vijećima, a njegova služba trajala je mjesec dana. Ovakvo uređenje Republika će zadržati sve do sloma početkom 19. stoljeća.⁴

Kraj 18. i početak 19. stoljeća donosi u Dubrovačku Republiku nemir uzrokovan prekrajanjem granica i poretka u Europi. Stara i samozatajna državica našla se na udaru velikih sila koje su je pod svaku cijenu naumile zauzeti. Ozračje koje pritišće Republiku i njezine žitelje na pomolu 19. stoljeća opisao je Josip Bersa⁵ ovim riječima: *Na osvit 19. vijeka Dubrovnik je još onakav, kakav je uskrnuo*

² Preuzeto iz Foretić, Miljenko. *Dubrovnik u povijesnim i kulturnim mijenama: zbornik odabranih radova*. Biblioteka Posebna izdanja, knj. 36. Dubrovnik: Matica hrvatska, ogranak Dubrovnik, 2007: 199.

³ Nodari, Maja. *Sažeti pregled povijesti područja Dubrovačko-neretvanske županije*. Dubrovnik, 2017: 7. <http://www.zzpudnz.hr/LinkClick.aspx?fileticket=FrJKM82ciGo%3D&tabid=610>

⁴ Ibid.: 11.

⁵ Josip Bersa (Zadar, 13. I. 1862. – Zadar, 5. XII. 1932.), hrvatski književnik i arheolog. Studij medicine započeo u Grazu. Nezadovoljan studijem vratio se u Zadar, gdje se nakon kraće financijske službe i nastavničke djelatnosti zaposlio u Arheološkom muzeju. Više je godina bio ravnateljem te ustanove. Zanimao se književnošću, kulturnim i povijesnim temama te arheološkim problemima vezanima uz antičku baštinu sjeverne Dalmacije. Pisao je pjesme u romantičarskom duhu (*Pjesme*, 1891.; *Morske elegije*, 1892.; *Otrov*, 1895.), pripovijetke, memoarsku prozu

iz ruševina strašne tréšnje g. 1667., pošto je iznova podigao svoje razvaljene kuće i hramove. U prvi rasvitak nove ere sve je još na svom mjestu; površan pogled ne primjećuje da se već neke razorne sile kreću. Život se odmotava ravnomjerno, lako, kao klupko; samo u dubini dubrovačke duše stare je bezbrižnosti nestalo.⁶

Naime, ozbiljnije dubrovačke nevolje počinju u 18. stoljeću. Porazom Turske u ratu s Rusijom (1768. – 1774.) otvara se tzv. Istočno pitanje. Austrija i Rusija smišljaju plan za podjelu oslabljenog Turskog Carstva. Mirovnim ugovorom u Kučuk-Kainardžiju 1774., pobjeda u ratu donijela je Rusiji mali dio obale na Crnom moru, područje između rijeka Buga i Dnjepra, luku Azov na Azovskom moru te slobodan prolaz kroz Bospor i Dardanele. Time se Rusiji otvorio put do Mediterana jer su ruski brodovi mogli slobodno ploviti turskim vodama, uključujući i tjesnace. Istovremeno, Austrija je imala plan zauzeti Bosnu, Dalmaciju, Srbiju, Makedoniju, Albaniju i grčku obalu do Moreje. U tursko-ruskom ratu Dubrovnik se našao u nepovoljnoj situaciji. Naime, Rusija je Dubrovčanima zamjerala to što su bili haračari Visoke Porte, tj. sultanove vlade u Istanbulu i samim time nisu bili neutralni u ratu.⁷ S druge strane, Turska sumnja u dubrovačku odanost, smatrajući kako Dubrovčani potajno pregovaraju s Rusima. Shvativši ozbiljnost situacije, Dubrovačka Republika očekuje austrijsku zaštitu.

Krajem Francuske revolucije (1789. – 1795.) počinju Napoleonovi ratovi (1792. – 1815.). Napoleon⁸ ukida Mletačku Republiku 1793. te se daljnjim vojnim uspjesima uključuje u europska zbivanja, želeći svoj udio turskog teritorija i istočne jadranske obale.⁹

Godine 1800. dubrovačko Veliko vijeće broji 120 članova. Još od 17. stoljeća vlastela je podijeljena na *salamankeze* i *sorboneze*¹⁰ te se kao takva ne snalazi u novim društveno-političkim

(*Dubrovačke slike i prilike*, 1941.) te sastavio nekoliko opernih libreta. <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=7209> 17. 2. 2020.

⁶ Bersa, Josip. *Dubrovačke slike i prilike: 1800 - 1880*. Biblioteka Prošlost i sadašnjost 28. Dubrovnik: Matica hrvatska, 2002: 7.

⁷ Prodom Osmanlija Republika postaje pomorska i trgovačka sila. Stoga početkom 15. st. dobiva od kralja Sigismunda posebne povlastice. Crkveni je sabor u Baselu 1433. odobrio Dubrovčanima *Privilegium navigationis ad partes Orientis*, pravo trgovine sa zemljama pod vlašću islamskih vladara. Tako je Dubrovnik postao jedan od najvažnijih posrednika u trgovini između Istoka i Zapada. Predviđevši značaj osmanlijskih osvajanja Dubrovčani su već od 1458. s njima ušli u tributarnu vezu kojom su osigurali ranije stečeni monopol i slobodu trgovine. Od 1478. godišnji tribut (harač), koji je uključivao i paušalnu carinu, ustalio se na visokih 12.500 dukata. Nodari, Maja. *Sažeti pregled povijesti područja Dubrovačko-neretvanske županije*. Dubrovnik: 2017: 13. <http://www.zzpudnz.hr/LinkClick.aspx?fileticket=FrJKM82ciGo%3D&tabid=610>

⁸ Napoleon I. Bonaparte (Ajaccio, Korzika, 15. VIII. 1769. – Longwood House, Sveta Helena, 5. V. 1821.), francuski car i vojskovođa. Iznimna ličnost, utjecao na razvoj vojnih znanosti XIX. stoljeća, a njegove državne reforme preuzele su postupno sve države. Napoleon uspostavlja vlast na hrvatskom području nakon mira u Požunu 1805. i mira u Schönbrunn 1809., kada su osnovane Ilirske pokrajine. Napoleon I. Bonaparte. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=42926> 19. 3. 2020.

⁹ Čučić, Vesna. *Posljednja kriza Dubrovačke Republike*. Posebna izdanja, knj. 22. Zagreb: Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti; Matica hrvatska, 2003: 13-16.

¹⁰ Salamankezi je naziv za stare vlasteoske obitelji "čiste krvi", a sorbonezi su "nova vlastela", primljena u plemstvo u 17. stoljeću. Prema uvriježenim predodžbama, salamankez je idealni vlastelin i oličenje dubrovačke skladnosti i odmjerenosti, dok je sorbonez skorojević, nemoralni i arogantni svadljivac. Čosić, Stjepan i Nenad Vekarić. *Dubrovačka vlastela između roda i države: salamankezi i sorbonezi*. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2005: 82-83.

prilikama. Naime, među vlastelom i građanstvom pojavljuje se frankofilski (*Frančezi*), austrofilski (*Tudeški*) i rusofilski struja. Građanstvo jača, a seljaštvo je nezadovoljno. Građanstvom se smatraju članovi bratovština sv. Antuna i sv. Lazara, odnosno *antunini* i *lazarini*. Pučani su se dijelili na srednje trgovce i obrtnike, a najnižem sloju puka pripadali su sluge, mornari, pomoćni radnici. Seljačko-kolonatski sloj društva, rasprostranjen po svim izvangradskim područjima, činili su slobodni ili poluslobodni seljaci i kmetovi.¹¹

Nakon velikih vojnih uspjeha u Italiji i srednjoj Europi, Napoleon u domovini započinje vladati autokratski uz građanske elemente upravljanja. Okrunio se carskom titulom 4. XII. 1804. Sljedeće godine Engleska, Austrija, Rusija, Švedska i Pruska tvore treću koaliciju koja je bila bezuspješna kao i prethodne dvije, stoga se Napoleonova vlast širi na istok do Labe.

Mirom u Požunu 26. XII. 1806. Francuska je dobila cijelu istočnu obalu Jadrana, no bez Dubrovnika. Ovim dogovorom trebala je od Habsburgovaca preuzeti Dalmaciju i Boku kotorsku, no diplomatski zaplet rezultirao je ruskim preuzimanjem Boke od Austrije. Pomislivši da će lako istjerati Ruse iz Boke kotorske, francuski general Lauriston 27. V. 1806. zauzima Dubrovnik s nešto više od 1000 vojnika. Francuska okupacija traje sve do ukinuća Republike 31. I. 1808.¹²

Napoleonov general Marmont¹³ 31. I. 1808. naložio je senatorima da sazovu sjednicu u Dvoru. Među senatorima našao se naš pjesnik Mato Sorgo, njegov ujak Frano Zamagna i dopunitelj *Osmana* Pijerko Ignazio Sorgo. Marmontov izaslanik Delort sjeo je do kneza Saba Giorgija i počeo čitati proglas u kojem je opravdavao francusku politiku prema Republici te spočitnuo Vladi nelojalnost. Naredba u pet članaka nalagala je raspust dubrovačke vlade i Senata. U Dvoru je nastao muk, a nedugo zatim vojska je zauzela državnu kancelariju, riznicu i ostale urede. Tim činom slavna je Republika otišla u povijest.¹⁴

Francuska osniva novu državu nazvanu Ilirske Pokrajine¹⁵ u koju je bio uključen i Dubrovnik. Ta tvorevina suočila se s mnogim problemima, a najveći među njima bile su neujednačene upravne

¹¹ Ćosić, Stjepan. *Dubrovnik nakon pada Republike: 1808.-1848*. Posebna izdanja. Monografije / Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, knj. 17. Dubrovnik: Academia Scientiarum et Artium Croatica, 1999: 19-21.

¹² Ibid.: 15-17.

¹³ Auguste Frédéric Louis Viesse de Marmont (Châtillon sur Seine, 20. VII. 1774. – Venecija, 2. III. 1852.), francuski maršal, generalni guverner Ilirskih pokrajina. Odgovoran za gradnju cesta u Dalmaciji, utjecao na uvođenje hrvatskog jezika u škole i za unaprjeđenje školstva uopće.

Marmont, Auguste Frédéric Louis Viesse de. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=39059> 19. 3. 2020.

¹⁴ Čučić, Vesna. *Posljednja kriza Dubrovačke Republike*. Posebna izdanja, knj. 22. Zagreb: Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti; Matica hrvatska, 2003: 184-186.

¹⁵ 1809. austrijski car Franjo I. morao se odreći unutarnjoaustrijskih zemalja Mirom u Schönbrunn. Te je zemlje Napoleon dekretom pripojio Dalmaciji i dubrovačkom području, stvorivši time novu državu – Ilirske Pokrajine (Države slovinske, Les Provinces Illyriennes). Ilirsko ime Napoleonu je navodno predložio Marmont koji je bio pod utjecajem građanskih i revolucionarnih krugova u Dalmaciji, Dubrovniku i Kranjskoj, a time je htio ojačati duh zajedništva naroda u Pokrajinama. Dekretom je ustanovljeno sedam pokrajina s upravnim središtima: Kranjska (Ljubljana), Koruška (Beljak), Istra (Trst), Civilna Hrvatska (Karlovac), Dalmacija (Zadar), Dubrovnik i Kotor (Dubrovnik) i Vojna Hrvatska. U Ilirskim Pokrajinama živjelo je 1 556 000 ljudi. Ćosić, Stjepan. *Dubrovnik nakon pada republike: 1808.-1848*. Posebna izdanja. Monografije / Hrvatska akademija znanosti i

strukture te feudalizam.¹⁶ Zbog deficita u državnoj blagajni, nametnuti su veliki porezi, a nezadovoljstvo stanovništva neprestano je raslo. Dubrovačka je Pokrajina, naime, morala izdvajati značajna sredstva za izdržavanje vojske i institucija. Uslijed Napoleonova ukidanja *fideikomisa*¹⁷ vlasteoski stalež osiromašuje. Jedan dio plemstva sanjao je obnovu Republike, dok se drugi povukao iz političkog života. Svi društveni staleži izražavaju otpor prema francuskoj upravi, a seljaštvo živi u oskudici i tlaci. Ustanak vlastele protiv francuske uprave odvijao se 1813. i 1814., a glavni ustanici bili su Dživo i Jero Natali, Frano i Pijerko Bona te Vlaho Brnje Caboga. Skupština vlastele održana je u Rijeci dubrovačkoj 18. I. 1814., no ponovna uspostava Republike nije bila moguća. Slabljenju francuske vlasti pridonio je sve bolji položaj Engleza na Jadranu. Oni su 1813. zauzeli otoke Lastovo, Mljet, Lopud, Koločep i Šipan te stonsko i dubrovačko primorje. Nakon gotovo osam godina francuske su trupe 28. I. 1814. napustile Dubrovnik, a mjesto prepustile austrijskim. Na Bečkom kongresu 1815. Dubrovnik je dodijeljen Habsburškoj Monarhiji, pod čijom će vlašću ostati sljedeće 103 godine.¹⁸

Bečkim kongresom započinje novo društveno-političko razdoblje u Europi.¹⁹ U dvadesetim i tridesetim godinama 19. stoljeća nastoji se vratiti *Stari poredak*, a ta nastojanja europskih monarhija bivaju slomljena revolucijama 1848. godine.²⁰ U plemićkim krugovima za vrijeme austrijske vlasti bilo je republikanaca koji su bili u dosluhu s Dubrovčanima u inozemstvu. Dubrovački izaslanik u Parizu bio je intelektualac i frankofil Antun Sorgo²¹ koji se žestoko protivio austrijskoj vladavini. Sorgo je bio vrlo uvažen u književnim i znanstvenim krugovima, a postigao je da se na Sorboni otvori katedra za

umjetnosti, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, knj. 17. Dubrovnik: Academia Scientiarum et Artium Croatica, 1999: 69-70.

¹⁶ Ibid.: 71.

¹⁷ Obiteljski fideikomis (*fideicommissum familiae relictum*) vrsta je fideikomisa po kojem određena imovina kao neotuđiva trajno ostaje u jednoj obitelji. Obiteljski fideikomis imao je veliko značenje u feudalnom dobu, kada je primjenjivan u mnogim plemićkim obiteljima. <http://enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=19456> 1. 2. 2020.

¹⁸ Ćosić, Stjepan. *Dubrovnik nakon pada Republike: 1808.-1848.* Posebna izdanja. Monografije / Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, knj. 17. Dubrovnik: Academia Scientiarum et Artium Croatica, 1999: 97-109.

¹⁹ Kongresne sjednice održavane su – s tromjesečnim prekidom – od rujna 1814. do 9. lipnja 1815., kada je potpisan *Acte Final*, završni dokument od 121 članka, a kojim su dogovorene mnogobrojne teritorijalne promjene u Europi. Navest ćemo neke. Rusiji je pripao najveći dio Varšavskoga Vojvodstva (tzv. Kongresna Poljska); Njemačka je oblikovana kao labava konfederacija sastavljena od 34 države i 4 grada na čelu s Austrijom, ali bez Pruske, Poznanjskog Velikog Vojvodstva, Schleswiga, Elzasa i Lotaringije. Austrija je dobila Tirol, Vorarlberg, Lombardiju i Veneciju, što joj je omogućilo prevlast u Italiji. Potvrđena joj je već obnovljena vlast nad svim onim hrvatskim i slovenskim područjima što ih je između 1797. i 1809. bila prisiljena prepustiti francuskoj vlasti, a koja su 1809. oblikovana u Ilirske Pokrajine. Osim toga, dodijeljen joj je teritorij Dubrovačke Republike, koji je njezina vojska zaposjela 1814. Iz Bečkoga kongresa proizašla je i Sveta alijansa. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=6546> 1. 2. 2020.

²⁰ Ćosić, Stjepan. *Dubrovnik nakon pada Republike: 1808.-1848.* Posebna izdanja. Monografije / Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, knj. 17. Dubrovnik: Academia Scientiarum et Artium Croatica, 1999: 133.

²¹ Antun Sorkočević (Dubrovnik, 25. XII. 1775. – Pariz, 14. II. 1841.), hrvatski diplomat, književnik i skladatelj. Nećak intelektualca Miha Sorgo. Frankofil s utjecajnim društvenim vezama, imenovan 1806. opunomoćenikom Dubrovačke Republike kod Napoleona. Zagovornik je obnove Republike, stoga Austrijska uprava zabranjuje njegove knjige. Njegove skladbe čuvaju se u samostanu Male Braće u Dubrovniku. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=57209> 2. 2. 2020.

slavenske jezike.²² Njegovom smrću te smrću fra Antuna Agića²³ i Miha Božovića,²⁴ austrijska je policija odahnula.²⁵ Splićanin fra Inocent Čulić,²⁶ austrijski špijun u Gradu, stoga u sukobu sa suvremenicima, u svojim izvješćima posebno ističe Agića kao neprijatelja Monarhije. U svojem će spisu zajedljivo o sugrađanima: *Dubrovčani općenito ne vole Austriju; oni su joj neprijatelji zbog poreza, zbog slabih mjesnih vlasti, zbog slabe trgovine i pomorstva da ne mogu zaslužiti ni za život. Uza sve to oni nisu kadri urotiti se protiv Austrije. Dubrovčani su, dakle, nezalice, siromasi, ali su mirni.*²⁷

U stoljeću pod apsolutističkom vladavinom Habsburgovaca Dubrovnik nazaduje, a starih elita nestaje. Usto, ni kod građanstva nema prosperiteta.²⁸ Tako je slavni Dubrovnik dekadencijom dočekao 20. stoljeće. Cara Franju I.²⁹ 1835. nasljeđuje sin Ferdinand I., a 1848. – 1916. vlada Franjo Josip I.³⁰ Posljednji je austrijski car Karlo I. (1916. – 1918.). Godine 1918., raspadom Austro-Ugarske Monarhije, Dubrovnik postaje dijelom Kraljevine Jugoslavije.

2.2. Književnost i kultura

Osim političkih nemira, 18. stoljeće donosi kulturni procvat u Dubrovnik. U to vrijeme djeluje jedan od najslavnijih i najzaslužnijih Dubrovčana, isusovac Ruđer Bošković³¹ – filozof, astronom, geodet,

²² Bersa, Josip. *Dubrovačke slike i prilike: 1800 - 1880*. Biblioteka Prošlost i sadašnjost 28. Dubrovnik: Matica hrvatska, 2002: 87.

²³ Antun Marija Agić (Dubrovnik, 12. II. 1753. – Assisi, 23. X. 1830.), franjevac, latinski pjesnik i sakupljač latinske poezije. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=782> 1. 2. 2020.

²⁴ Miho Božović Dubrovčanin je u službi dragomana (tumača turskog jezika) u pruskom poslanstvu u Istanbulu. Čučić, Vesna. *Posljednja kriza Dubrovačke Republike*. Posebna izdanja, knj. 22. Zagreb: Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti; Matica hrvatska, 2003: 56.

²⁵ Bersa, Josip. *Dubrovačke slike i prilike: 1800 - 1880*. Biblioteka Prošlost i sadašnjost 28. Dubrovnik: Matica hrvatska, 2002: 160.

²⁶ Inocent Čulić nadimka Fratar Gluhi (Split, 28. III. 1782. – Dubrovnik, 9. VI. 1852.), sakupljač književnih starina i bibliograf. Gluhocća ga je izolirala iz života, a kao "stranac" u Dubrovniku teško se snalazio u političkom životu grada, koji je nakon francuske okupacije došao pod austrijsku vlast. Zbog teške naravi i kao pristaša i konfident austrijskih vlasti, sukobljavao se s okolinom. Tijekom četrdeset godina sustavno je skupljao rukopise i knjige, ponajviše djela iz dubrovačke povijesti i književnosti, spasivši ih tako od propasti i zaborava. Skupio je 1132 rukopisa i 1904 tiskana djela te tako učinio Knjižnicu Male braće jednom od najbogatijih u Hrvatskoj. <http://enciklopedija.lzmk.hr/clanak.aspx?id=55154> 1. 2. 2020.

²⁷ Čosić, Stjepan. *Dubrovnik nakon pada Republike: 1808.-1848*. Posebna izdanja. Monografije / Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, knj. 17. Dubrovnik: Academia Scientiarum et Artium Croatica, 1999: 162.

²⁸ Vuković, Goran. "Dubrovački klasicistički krugovi." *Adrias*, br. 18 (2012): 38. <https://hrcak.srce.hr/99687>

²⁹ Franjo I. (Firenca, 12. II. 1768. – Beč, 2. III. 1835.), posljednji car Svetog Rimskog Carstva do 1806., ugarski, hrvatski i češki kralj (1792. – 1835.). Naslijedivši oca Leopolda II. (1792.), kao Franjo II. vladao Svetim Rimskim Carstvom Njemačke Narodnosti (koje je sam ukinuo 1806. kako titula ne bi pripala Napoleonu I.), a nakon poraza u ratu s Napoleonom od 1804. prenio je carsku titulu na Austriju i vladao kao car Franjo I. Čuvar monarhijskog apsolutizma. <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=20489> 25. 2. 2020.

³⁰ Franjo Josip I. (Schönbrunn kraj Beča, 18. VIII. 1830. – Schönbrunn, 21. XI. 1916.), austrijski car i hrvatsko-ugarski kralj od 1848., a od 1867. car i kralj Austro-Ugarske Monarhije. <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=20496> 25. 2. 2020.

³¹ Ruđer Josip Bošković (Dubrovnik, 18. V. 1711. – Milano, 13. II. 1787.), hrvatski isusovac, matematičar, fizičar, astronom, geodet, arheolog, diplomat, latinski pjesnik, filozof i teoretski fizičar. Djed po majčinoj strani mu je Baro Bettera, hrvatski pjesnik i prevoditelj. Školovao se u Rimu na isusovačkom učilištu Collegium Romanum, a 1733., nakon trogodišnjeg višeg školovanja, postaje profesorom filozofije i matematike. Njegova latinska pjesnička sposobnost dolazi do izražaja u djelu *De Solis ac Lunae defectibus* u kojem s lakoćom elegantnim

izumitelj. Benedikt Stay,³² kojeg nazivaju drugim Lukrecijem, piše didaktičke i filozofske epove na latinskom o Newtonovoj filozofiji.

Tridesetih godina 18. stoljeća djelovao je književni krug koji se okupljao oko Marina Sorkočevića. Tom su krugu pripadali braća Benedikt i Kristofor Stay, Marko Bassegli, Sabo Džamanjić, Frano Ranjina i dr.³³ U to vrijeme razvija se i skladateljska djelatnost. Najpoznatiji skladatelji, čija su djela sačuvana, poznati su plemići otac Lukša³⁴ i sin Antun Sorgo-Sorkočević. Uz njih djeluje i pustolov Ivan Mane Jarnović (1740. – 1804.), skladatelj i virtuoz na violini.³⁵

U Dubrovniku krajem 18. stoljeća pojavljuju se tajna društva, masoni ili slobodni zidari koji su bili pod francuskim utjecajem. Masonska loža kao organizirano društvo spominje se u izvještaju austrijskog konzula Timonija iz 1807. Osim slobodnih zidara, djelovalo je i tajno društvo *Butiga*, čiji su članovi bili građani, a okupljali su se u napuštenoj trgovini, tj. *butigi*.³⁶

Stoljećima pod talijanskim utjecajem, dubrovačka kultura i prosvjeta na prijelazu stoljeća sve više potpada pod francuski utjecaj. Predvodnik frankofila Tomo Bassegli³⁷ piše na francuskom. Prije Revolucije u Dubrovnik je iz Francuske stizalo prosvjetiteljstvo, racionalizam, akademije, a nakon nje revolucionarni duh koji se širio među pukom, građanstvom i plemstvom. Homer se prevodi s grčkog na

heksametrima pjesnički oblikuje apstraktne astronomske teorije. Bio je i članom rimske Arkadije, koja je u svojim edicijama objavljivala njegove pjesme. Spjevao je i nekoliko latinskih prigodnica, npr. u čast poljskoga kralja Stanislava I. (1753.), carice Marije Terezije (1756.), prigodom rođenja francuskog prijestolonasljednika (1781.). Gortan, Veljko i Vladimir Vratović. *Hrvatski latinisti = Croatici auctores qui latine scripserunt. Sv. 2, Pesci 17-19. stoljeća = Auctores saec. XVII-XIX.* Zagreb: Zora: Matica hrvatska, 1970: 309-313.

³² Benedikt Stay (Dubrovnik, 1714. – Rim, 25. II. 1801.), izvrsni latinski pjesnik, matematičar i fizičar. Pjesnik dvaju filozofskih epova: *Philosophiae versibus traditae libri VI* i *Philosophiae recentioris versibus traditae libri X*. Zajedno sa sugrađanima i prijateljima Boškovićem, Kunićem i Džamanjićem, čini znamenitu četvorku koja je sredinom 18. st. uživala nepodijeljeno priznanje najbiranijih književnih i znanstvenih krugova u Rimu. Gortan, Veljko i Vladimir Vratović. *Hrvatski latinisti = Croatici auctores qui latine scripserunt. Sv. 2, Pesci 17-19. stoljeća = Auctores saec. XVII-XIX.* Zagreb: Zora: Matica hrvatska, 1970: 349-350.

³³ Gortan, Veljko i Vladimir Vratović. *Hrvatski latinisti = Croatici auctores qui latine scripserunt. Sv. 2, Pesci 17-19. stoljeća = Auctores saec. XVII-XIX.* Zagreb: Zora: Matica hrvatska, 1970: 351.

³⁴ Luka Ignacije Antunov Sorkočević (Dubrovnik, 13. I. 1734. – Dubrovnik, 11. IX. 1789.), hrvatski diplomat i skladatelj. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=57211> 2. 2. 2020.

³⁵ Čučić, Vesna. *Posljednja kriza Dubrovačke Republike*. Posebna izdanja, knj. 22. Zagreb: Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti; Matica hrvatska, 2003: 42.

³⁶ Butiga je bila tajna organizacija koja je okupljala demokrate i protivnike vlastele, pripadnike građana, antunina i lazarina. Postoje naznake da je dotično društvo djelovalo već u doba Republike, svakako u doba francuske okupacije, pa i u prvim godinama austrijske vlasti. Pretjerana je tvrdnja da je imalo odlučujuću ulogu u predaji Dubrovnika Francuzima. Foretić, Miljenko. *Dubrovnik u povijesnim i kulturnim mijenama: zbornik odabranih radova*. Biblioteka Posebna izdanja, knj. 36. Dubrovnik: Matica hrvatska, ogranak Dubrovnik, 2007: 211.

³⁷ Tomo Bassegli-Basiljević (Dubrovnik, 3. VIII. 1756. – Dubrovnik, 15. VII. 1806.), hrvatski prosvjetiteljski pisac. U Dubrovniku mu je učitelj bio Đ. Ferić. Po preporuci A. Fortisa 1781. otišao je na studij prava u Bern pa u Göttingen, no više je sklonosti pokazivao za prirodne znanosti. U Beču je primljen u jozefinističke slobodnozidarske krugove. Od 1792. živio je u Dubrovniku. Bio je profrancuski orijentiran, a i pisao je uglavnom na francuskom, u duhu prosvjetiteljstva, ponajviše pod utjecajem Voltairea, Rousseaua i Montesquieua. Njegovi spisi (filozofski, fiziokratski, sociološki i politološki traktati) ostali su odreda u rukopisu, kao i *Florilegium*, zbirka vlastitih i tuđih misli. 1804. napisao je traktat na francuskom *Plan de reforme de la constitution de la République de Raguse*. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=6153> 2. 2. 2020.

latinski – Rajmund Kunić³⁸ prevodi *Ilijadu*, a Brno Zamagna³⁹ *Odiseju*. Proučavaju se povijest književnosti i jezici, pišu se biografski leksikoni (Ignjat Đurđević,⁴⁰ Serafin Crijević,⁴¹ Sebastijan Slade-Dolci⁴²), tiskaju se gramatike i rječnici. Godine 1793. i 1794. djeluje društvo *Società patriottica* koje je osnovao književnik, političar i diplomat Miho Sorgo⁴³ na nagovor pjesnika Đura Ferića.⁴⁴ Njegovi članovi bili su ugledni Dubrovčani – satiričar Džono Rastić,⁴⁵ braća Vlaho i Luko Stulli, pijarist

³⁸ Rajmund Kunić (Dubrovnik, 24. I. 1719. – Rim, 22. XI. 1794.), dubrovački epigramatičar i slavni prevodilac Homerove *Ilijade*. Završivši školovanje u dubrovačkom isusovačkom kolegiju, odlučio se za isusovački red i otišao na dalje studije u Rim. Tu mu je u Collegium Romanum slavni Ruđer Bošković bio profesorom matematike. Bio je članom ugledne *Accademia degli Arcadi*, koja je okupljala poznatije talijanske i strane književnike, a među njima od 1788. i Goethea. Arkadsko mu je ime Perelaos Megaris. Najobilnija su i, uz prijevod Homerove *Ilijade*, najznačajnija Kunićeva djela epigrami, svi napisani u elegijskim distisima. Gortan, Veljko i Vladimir Vratović. *Hrvatski latinisti = Croatici auctores qui latine scripserunt. Sv. 2, Pesci 17-19. stoljeća = Auctores saec. XVII-XIX*. Zagreb: Zora: Matica hrvatska, 1970: 435.

³⁹ Brno Zamagna-Džamanjić (Dubrovnik, 9. XI. 1735. – Dubrovnik, 20. IV. 1820.), pjesnik latinist bogate književne ostavštine. Po završetku studija teologije u Rimu 1770. postaje profesorom retorike u Sieni, gdje je ostao i nakon ukinuća isusovačkog reda 1773., kao svjetovni svećenik i predavač. U Sieni je preveo i 1777. izdao svoj latinski prijevod Homerove *Odiseje*. Gortan, Veljko i Vladimir Vratović. *Hrvatski latinisti = Croatici auctores qui latine scripserunt. Sv. 2, Pesci 17-19. stoljeća = Auctores saec. XVII-XIX*. Zagreb: Zora: Matica hrvatska, 1970: 543.

⁴⁰ Ignjat Đurđević (Dubrovnik, 13. II. 1675. – Dubrovnik, 21. I. 1737.), pjesnik i povjesničar. Najpoznatija djela na hrvatskom su *Pjesni razlike*, *Uzdasi Mandalijene pokornice*, *Saltijer slovinski*, a na latinskom zbirka *Poetici lusurarii, Vitae illustrium Rhacusinorum*, prozno djelo *D. Paulus apostolus in mari, quod nunc Venetus situs dicitur, naufragus et Melitae Dalmatensis insulae post naufragium hospes*. Gortan, Veljko i Vladimir Vratović. *Hrvatski latinisti = Croatici auctores qui latine scripserunt. Sv. 2, Pesci 17-19. stoljeća = Auctores saec. XVII-XIX*. Zagreb: Zora: Matica hrvatska, 1970: 187-192.

⁴¹ Serafin Saro Crijević (Dubrovnik, 4. X. 1686. – Dubrovnik, 24. VI. 1759.), dominikanac, povjesničar, biograf. Njegovo je glavno djelo *Dubrovačka knjižnica (Bibliotheca Ragusina, in qua Ragusini scriptores eorumque gesta et scripta recensentur)*, u 4 sveska sa 435 životopisa dubrovačkih pisaca. Gortan, Veljko i Vladimir Vratović. *Hrvatski latinisti = Croatici auctores qui latine scripserunt. Sv. 2, Pesci 17-19. stoljeća = Auctores saec. XVII-XIX*. Zagreb: Zora: Matica hrvatska, 1970: 279-280.

⁴² Sebastijan Slade Dolci (Dubrovnik, 1699. – Dubrovnik, 1. VI. 1777.), teolog, crkveni povjesničar, nabožni pisac. Za književnu povijest najvažnija je njegova *Dubrovačka književna kronika ili Pregled književnika koji su se proslavili u Dubrovačkoj Republici do 1766. godine (Fasti litterario-Ragusini sive virorum litteratorum qui usque ad annum MDCCLXVI in Ragusina claruerunt Ditione, 1767.)*.

<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=56544> 25. 2. 2020.

⁴³ Miho Sorkočević (Dubrovnik, 25. XII. 1739. – Pariz, 23/24. XI. 1796.), pisac, prevoditelj, biograf i diplomat. Studirao na Sveučilištu u Bologni, gdje je pohađao predavanja iz filozofije, retorike i prava. Bio je začetnik i voditelj prosvjetiteljskog *Domoljubnog društva (Società patriottica)* u Dubrovniku 1793., za koje je držao predavanja. Bio je dopisni član padovanske Akademije znanosti te rimske akademije *Degli Arcadi*. Bavio se prevodenjem, pisao je prigodne pjesme, sonete na talijanskom te znanstvena djela na latinskom, talijanskom i hrvatskom jeziku. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=57213> 2. 2. 2020.

⁴⁴ Đuro Ferić (Dubrovnik, 5. VI. 1739. – Dubrovnik, 13. III. 1820.), latinski pjesnik. Rodom pučanin, u dubrovačkom isusovačkom kolegiju studira teologiju i filozofiju u Ilirskom kolegiju u Loretu, odakle se vraća u Grad kao doktor filozofije i svjetovni svećenik. U rukopisima se nalaze njegove parafraze, prijevodi, epigrami, elegije, povijesni ep, makaronske pjesme, korespondencija. Gortan, Veljko i Vladimir Vratović. *Hrvatski latinisti = Croatici auctores qui latine scripserunt. Sv. 2, Pesci 17-19. stoljeća = Auctores saec. XVII-XIX*. Zagreb: Zora: Matica hrvatska, 1970: 613-617.

⁴⁵ Junije Džono Rastić (Dubrovnik, 11. I. 1755. – Dubrovnik, 30. III. 1814.), najveći satiričar hrvatskog latinizma, sin vlasteoske obitelji. Suprotstavlja se idejama Francuske revolucije. 1792. postao je senator, a 1797. knez Republike. Bio je cijenjeni pravnik. Zbog izvrsnog pjesničkog stila nazivaju ga hrvatskim Horacijem. Gortan, Veljko i Vladimir Vratović. *Hrvatski latinisti = Croatici auctores qui latine scripserunt. Sv. 2, Pesci 17-19. stoljeća = Auctores saec. XVII-XIX*. Zagreb: Zora: Matica hrvatska, 1970: 773-776.

Francesco Maria Appendini,⁴⁶ opat Alberto Fortis, pjesnik Brno Zamagna, pjesnik Đuro Ferić, vlastelin Tomo Bassegli i drugi. U to vrijeme Francuz Marko Bruère,⁴⁷ sin francuskog konzula u Dubrovniku, piše na hrvatskom i prihvaća dubrovačku kulturnu klimu.⁴⁸

U Dubrovačkoj Republici do njezina sloma djelovala je Gimnazija. Ukinućem isusovačkog reda 1773., *Collegium Ragusinum* preuzimaju pijaristi. Plemići su se školovali do 18. godine kako bi mogli biti primljeni u Veliko vijeće. Nakon francuske okupacije 1806. škola prestaje s radom, a profesori nastavljaju podučavati privatno. Kolegij je pretvoren u vojnu bolnicu. 31. V. 1808. Francuski general Marmont umjesto kolegija osniva licej s konviktom za učenike dubrovačkog i kotorskog područja. Prostor za školu postaje samostan sv. Katarine, a škola počinje s radom 2. XII. 1808. godine.⁴⁹ Dubrovački licej uključen je u školski sustav Ilirije, a njime su upravljali Francesco Maria Appendini i Brno Zamagna. Nakon ukinuća zadarskog liceja, dubrovački dobiva na važnosti. Konvikt je ukinut u vrijeme austrijske vlasti, a licej postaje gimnazijom.⁵⁰

Smatra se kako dubrovačka književnost na latinskom u 18. i 19. stoljeću sjedi na samom pijedestalu europskog latinskog stvaralaštva. Uz latinski, piše se i na hrvatskom i talijanskom. Urban Lampredi u predgovoru knjige Tome Cherse zapisuje 1826. da u *Dubrovniku* pišu krasno i pravilno talijanski čeljad, kojima dojlja nije bila ni Lombardanka ni Rimljanka ni Toskanka, nego Ilirka.⁵¹ Početkom 19. stoljeća prigodnice zauzimaju prvo mjesto u pjesničkom stvaralaštvu, a njima se obilježavaju dolasci vladarskih namjesnika, posjeti careva⁵² i drugih važnih događaja. Znanstvena knjižnica i Knjižnica Male braće u Dubrovniku posjeduju više od 360 rukopisa latinske prigodne poezije

⁴⁶ Francesco Maria Appendini (Poirino kraj Torina, 6. XI. 1768. – Zadar, 30. I. 1837.), talijanski i hrvatski povjesničar i jezikoslovac. Pisao prigodnice na talijanskom i hrvatskom. Teologiju završio u Rimu, gdje je stupio u red pijarista, od 1792. profesor i ravnatelj u dubrovačkome zavodu Collegium Ragusinum, a od 1835. ravnatelj liceja u Zadru. U djelu *Bilješke povijesnokritičke o starini, povijesti i književnosti Dubrovčana* (*Notizie storico-critiche sulle antichità, storia e letteratura de' Ragusei*, I–II, 1802. – 1803.) dao sustavan pregled dubrovačke političke i kulturne povijesti. Najpoznatije mu je jezikoslovno djelo opsežna *Gramatika ilirskoga jezika* (*Grammatica della lingua illirica*, 1808.), pisana na osnovi štokavske književne i jezikoslovne baštine. <http://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=3386> 1. 2. 2020.

⁴⁷ Marc René Bruère (Bruerević) Desrivaux (Lyon ili Tours, 1765. – Cipar, 25. XI. 1823.) kao dječak došao je 1772. u Dubrovnik s ocem koji je ondje bio francuski konzul. Francuz, zavolio je Dubrovnik i naučio hrvatski. Upravo je na hrvatskom jeziku, kojim je pjevao uz latinski, talijanski i francuski, ostavio mnoge vrijedne spise. Prevodio je i na talijanski (npr. naše narodne pjesme, dvije Rastićeve veće pjesme, Džamanjićev epigram o ruskom zauzimanju Očakova), na francuski (npr. Hasanaginicu), s francuskog na latinski, s latinskog na talijanski. Gortan, Veljko i Vladimir Vratović. *Hrvatski latinisti = Croatici auctores qui latine scripserunt. Sv. 2, Pesci 17-19. stoljeća = Auctores saec. XVII-XIX*. Zagreb: Zora: Matica hrvatska, 1970: 879-881.

⁴⁸ Čučić, Vesna. *Posljednja kriza Dubrovačke Republike*. Posebna izdanja, knj. 22. Zagreb: Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti; Matica hrvatska, 2003: 39-41.

⁴⁹ Ibid.: 43.

⁵⁰ Ibid.: 75-84.

⁵¹ Bersa, Josip. *Dubrovačke slike i prilike: 1800 - 1880*. Biblioteka Prošlost i sadašnjost 28. Dubrovnik: Matica hrvatska, 2002: 168.

⁵² Tako je, primjerice, pjesnik Brno Zamagna spjevao svoje posljednje epigrame – njih šest – caru Franji I. prilikom njegova dolaska u Dubrovnik 1818. Bersa, Josip. *Dubrovačke slike i prilike: 1800 - 1880*. Biblioteka Prošlost i sadašnjost 28. Dubrovnik: Matica hrvatska, 2002: 169.

19. stoljeća. Najslavniji prigodničari toga doba su Marko Faustin Galjuf,⁵³ Urban Appendini,⁵⁴ Brno Zamagna, Baro Bettera, Antun Krša,⁵⁵ Anđeo Maslač i drugi. Bettera piše prigodnice austrijskom caru Franji I., njegovu sinu caru Ferdinandu I., engleskoj kraljici Viktoriji te ruskoj carici Katarini II. Krša piše akrostihove koji tvore ime cara Franje I. Maslač piše na francuskom kad se klanja Napoleonu, a na njemačkom kad piše prigodnice u čast Franji I.⁵⁶

⁵³ Marko Faustin Galjuf (Dubrovnik, 15. II. 1765. – Novi Ligure, Italija, 16. II. 1834.), pjesnik improvizator elegantnih i duhovitih latinskih stihova bilo izvornih bilo *ex tempore* prevedenih pretežno s talijanskog, a ponešto s francuskog i engleskog. Član rimske Arkadije. Njegova najvrednija pjesma je *Navis Ragusina* (Dubrovački brod) od 196 heksametara, spjevana na poticaj Ivana Antuna Kaznačića, posljednjeg konzula Dubrovačke Republike u Genovi. Pjesma je nastala prigodom porinuća novog trgovačkog broda dubrovačkih brodovlasnika braće Senčića, za koji se tražilo prikladno ime. Gortan, Veljko i Vladimir Vratović. *Hrvatski latinisti = Croatici auctores qui latine scripserunt. Sv. 2, Pesci 17-19. stoljeća = Auctores saec. XVII-XIX*. Zagreb: Zora: Matica hrvatska, 1970: 897-898.

⁵⁴ Urban Appendini (Poirino, Italija, 18. III. 1777. – Zadar, 7. XII. 1834.), pedagog i pjesnik, mlađi brat Francesca Appendinija. Pijarist, studirao matematiku i filozofiju na rimskome Collegium Nazarenum, a astronomiju u Firenci. U Dubrovnik došao 1795., podučavao filozofiju i matematiku u tamošnjoj gimnaziji. Pisao na latinskom i talijanskom, uglavnom prigodnice posvećene prijateljima i znancima. U zbirci *Pjesme (Carmina)*, 1811.) objavio je svoje elegije, epigrame, fabule i hendekasilabe, a u dodatku izbor iz latinskog stvaralaštva dvanaest dubrovačkih pjesnika *Izabrane pjesme slavnih Dubrovčana (Selecta illustrium Ragusinorum poemata)*. Iako prostorno ograničena i konceptijski neujednačena, to je prva antologija hrvatskog latinizma. <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=3387> 28. 2. 2020.

⁵⁵ Antun Krša, Chersa (Dubrovnik, 18. X. 1779. – Dubrovnik, 18. VI. 1838.), pjesnik i prevoditelj. Jedan od posljednjih dubrovačkih latinista prigodničara. <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=34222> 2. 3. 2020.

⁵⁶ Bratičević, Irena. "Latinsko prigodno pjesništvo u Dubrovniku u 19. st." *Latina et Graeca* 2, br. 8 (2005): 16-22. <https://hrcak.srce.hr/225980>

3. PRIGODNIČAR MATO SORKOČEVIĆ-SORGO

3.1. Vlasteoski rod Sorkočević-Sorgo

Prema dubrovačkim kroničarima, rod Sorgo doselio se u Dubrovnik iz Albanije (Redoni) ili Epira.⁵⁷ Primljen je u patricijat jer je njegov pripadnik u vrijeme velike gladi dopremio u Grad veliku količinu sijerka (tal. *sorgo*). Taj praotac slavnog roda tri je godine dolazio u Dubrovnik s lađama punih raznih žitarica i prodavao ih građanima. Stekavši tako poznanstva i prijateljstva, primljen je u dubrovački vlasteoski krug. Premda dolazak ovog roda u Dubrovnik kroničari datiraju u 13. stoljeće, njegovi članovi spominju se i ranije u dubrovačkim izvorima. U popisu članova Velikog vijeća 1253. godine našao se Vido Dobrosravić Sorgo (rođ. oko 1195.). Slavenizirani oblici imena su Sorgočević, Sorkočević, a u latinskim se izvorima spominju oblici Sorgoč i Sorkoč. Od druge polovice 14. stoljeća ustaljuje se oblik Sorgo.⁵⁸

Isto tako, pretpostavlja se da su došli kao mletački pouzdanci nakon državnog udara 1205., a time se može objasniti njihov postanak vlastelom ubrzo nakon dolaska. Sredinom 14. stoljeća rod broji čak 12 *casata*,⁵⁹ no tek krajem 14. stoljeća poneki Sorgo sudjeluje u državnim diplomatskim poslovima. Broj njihovih *casata* smanjuje se zbog epidemije kuge 1348. *Crna smrt* odnijela je čak sedam glavara njihovih *casata* te pet glavarskih žena. Zbog toga 1400. godine broj njihovih *casata* pada na osam.⁶⁰

No, kroz buduće vjekove broj njihovih *casata* raste, a time i njihov utjecaj. Tako će u 18. stoljeću glavni protagonisti oligarhije⁶¹ nakon reforme izbornog sustava 1747./9. postati sedmero braće *Golostrašnih* – Vladislav, Luka, Gaudencije, Junije, Mato, Šiško, Ivan. Nadimak im je bio Debo. Njihov je utjecaj velik, a kneževsku funkciju obnašali su 63 puta samo u razdoblju 1751. – 1795. ili prosječno

⁵⁷ Godine 1272., nakon mnogih ratova s Bosancima i drugih nevolja, dogodi se u Dubrovniku i njemu bliskim mjestima velika oskudica. Gospodin naš ovako je riješi. U Redoniju, albanskom gradu, življaše vrlo bogat čovjek, prijatelj Dubrovčana. Kad ču za njihovu potrebu, natovari na Istoku nekoliko brodova žitom, prosom, ječmom i drugim sličnim stvarima, pa s njima stiže u Dubrovnik i uze ih dijeliti, a kako bi ispraznio jedan brod, ponovno bi ga slao da se natovari. A onima koji ne imahu novca, davao je na vjeru, a dade još mnogo i za ljubav Božju. Pokaza se, ukratko, takvim prijateljem Republike, i svi ga toliko zavolješe, da kad je nestašica prošla, vlastela ga zamole da ostane s njima i da će ga učiniti plemićem. On zadovoljno ostade i učiniše ga dubrovačkim vlastelinom. Od njega, kažu, potječu Sorkočevići, danas dubrovačka vlastelinska porodica. Razzi, Serafino. *Povijest Dubrovnika*. Prijevod Iva Grgić, Stjepan Krasić i Anamarija Paljetak. Dubrovnik: Matica hrvatska, Ogranak Dubrovnik, 2011: 57.

⁵⁸ Vekarić, Nenad. *Vlastela grada Dubrovnika. Sv. 3: Vlasteoski rodovi: (M - Z)*. Posebna izdanja / Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Serija Prilozi povijesti stanovništva Dubrovnika i okolice, knjiga 17, svezak 3. Zagreb; Dubrovnik: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2012: 259.

⁵⁹ *Casata* je obiteljska zajednica koju čine roditelji i djeca. Ćosić, Stjepan i Nenad Vekarić. *Dubrovačka vlastela između roda i države: salamankezi i sorbonezi*. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2005: 107.

⁶⁰ Vekarić, Nenad. *Vlastela grada Dubrovnika. Sv. 3: Vlasteoski rodovi: (M - Z)*. Posebna izdanja / Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Serija Prilozi povijesti stanovništva Dubrovnika i okolice, knjiga 17, svezak 3. Zagreb; Dubrovnik: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2012: 293.

⁶¹ Uz *sorboneze* i *salamankeze*, u Senatu je postojala i stranka oligarha, dubrovačkih patriota koji se nisu priklanjali ni jednoj stranoj sili. Čučić, Vesna. *Posljednja kriza Dubrovačke Republike*. Posebna izdanja, knj. 22. Zagreb: Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti; Matica hrvatska, 2003: 28.

između jednog i dvaju kneževstava godišnje. Strahovlada i bahatost braće Sorgo u sprezi sa Sabom Pozze izazvala je u drugoj polovici 18. stoljeća krizu i među samim salamankezima. Prema nekim izvorima pripisuje im se izrazito vlastohleplje, nasilnost i grabežljivost, a smatralo ih se neprijateljima francuskih gospodarskih interesa. Casata *Golostrašnih* sama se raščinila potkraj 18. stoljeća. Petero braće nije imalo potomke (Luka, Gaudencije, Junije, Mato i Šiško). Vladislavov sin Nikola (1717. – 1790.) osnovao je novu *casatu* i prešao 1760. u tabor sorboneza oženivši sorbonezicu Zamagna. To će kasnije biti najbrojniji ogranak svih Sorga, ogranak koji će se u 19. stoljeću poseljačiti u Luci Šipanskoj i tako doživjeti 20. stoljeće. Preostalo salamankeško krilo *Golostrašnih*, potomci Ivana, izumrijet će u Dubrovniku po muškoj liniji smrću njegova sina Šiška 1850., a po ženskoj, smrću unuke Tereze Deše 1884. godine.⁶²

3.2. Mato Baldo Nika Sorkočević-Sorgo

Maločas spomenutoj sorboneškoj *casati* pripada pjesnik prigodničar Mato Baldo Nikolin Sorgo.⁶³ Rođen je u Dubrovniku 6. I. 1763. u plemićkoj obitelji Sorgo nadimka Debo, od oca poklisara i kneza Nikole Sorgo (1717. – 1790.) i majke Jelene Zamagna (1734. – 1787.). Unuk je poklisara Vladislava (1683. – 1770.) – najstarijeg od sedmorice braće *Golostrašnih*. Po majčinoj liniji, bratić je fizičara i službenika Mata-Ksavera Mihovog Zamagna,⁶⁴ fizičara i pjesnika Mata-Luja Mihovog Zamagna⁶⁵ te pjesnika i povjesničara Mata Franovog Zamagna.⁶⁶ Imao je trojicu braće: Vladislava (1761. – 1824.), kanonika Luku (1764. – 1798.) i Marina (1767. – 1834.). Oženio se 11. I. 1788. Magdom Nikolinom Bona (1763. – 1845.), udovicom Melkiora Pavlovog Gozze.⁶⁷ Magda Nikole Bona rodila se 26. VIII. 1763. godine u Dubrovniku, a umrla 13. V. 1845. godine u Dubrovniku od *angina pectoris*.⁶⁸

Imao je šestoricu sinova: Nikolu (1789. – 1809.), Nikolu (1791. – 1874.), Vladislava (1795. – 1824.), Luku-Ksavera (1797. – 1851.), Ivana (1799. – 1850.) i Marina (1804. – 1845.) te četiri kćeri: Jelenu (1793. – 1794.), Jelenu (1800. – 1803.), Mariju (*1802.) i Paulu (1807. – 1845.), ženu

⁶² Ćosić, Stjepan i Nenad Vekarić. *Dubrovačka vlastela između roda i države: salamankezi i sorbonezi*. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2005: 209.

⁶³ Vekarić, Nenad. *Vlastela grada Dubrovnika. Sv. 6: Odabrane biografije: (Pi - Z)*. Posebna izdanja / Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Serija Prilozi povijesti stanovništva Dubrovnika i okolice, knjiga 17, svezak 6. Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2015: 215-216.

⁶⁴ Mato-Ksaver Mihov Zamagna (Dubrovnik, 1776. – Dubrovnik, 1851.), financijski činovnik, fizičar i prigodničar, recenzent Gundulićeva *Osmana*. Ibid: 290-291.

⁶⁵ Mato Lujo Mihov Zamagna (rođ. 1778.), fizičar i pjesnik, brat Mata-Ksavera Zamagna. Pisao je latinske pjesme u kojima slavi austrijsku vlast. Ibid.: 292-293.

⁶⁶ Mato Franov Zamagna (Dubrovnik, 1800. – Dubrovnik, 1870.), povjesničar i pjesnik kolendi – šaljivih pjesama prigodnica. Nećak Pijerka Sorgo. Ibid.: 294-295.

⁶⁷ Melkior Pavlov Gozze (Dubrovnik, 1747. – Dubrovnik, 1787.), salamankez, počinio samoubojstvo 14. X. 1787. u Luci Šipanskoj. 11. I. 1788. udovica Magda udala se za sorboneza Mata Sorgo. Kći iz braka sa salamankeзом Gozze odgajana u kući sorboneza Sorgo, 1802. udala se za očuhova brata sorboneza Marina Sorgo (1767. – 1834.). Ćosić, Stjepan i Nenad Vekarić. *Dubrovačka vlastela između roda i države: salamankezi i sorbonezi*. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2005: 73.

⁶⁸ Vekarić, Nenad. *Vlastela grada Dubrovnika. Svezak 8: Genealogije: M-Z*. Serija Prilozi povijesti stanovništva Dubrovnika i okolice, knjiga 17, svezak 8. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2017: 370.

matematičara Antuna Martoličinog Cerva. Kao i svi osamnaestogodišnji vlasteoski mladići, naš pjesnik u Veliko je vijeće primljen 1781. godine. 1804. i 1805. obnaša kneževu dužnost. Za crnogorsko-ruskog napada 1806. djelomično mu je spaljena kuća u Čilipima (šteta od 598 dukata). Njegov patriotizam nije se gasio ni u doba kada je bilo sasvim jasno da će obnova Republike ostati samo nedosanjani san mnogih. U ljetnikovcu Giorgi u Rijeci dubrovačkoj 18. I. 1814. održao se posljednji sastanak vlastele na kojem je Sorgo sudjelovao s bratom Vladislavom. Sudjeluje i u prosvjedu protiv austrijske vlasti 30. VIII. 1814. Prosvjed je ugašen, stoga austrijski general Milutinović⁶⁹ potpisnike prosvjeda daje uhititi i prognati s dubrovačkog teritorija uz zapljenu imovine. Bersa prenosi kako je pjesnik Mato Sorgo boravio na otoku Šipanu koji su Englezi predali Austrijancima nakon Bečkog kongresa. Sorgo se do tog dana *razmetao odjeven u crnoj tozi i s vlasuljom na glavi, kao da je u sjednici Senata, i svako jutro penjao se na neki vrh i iz dubina gledao, vije li se na Srđu zastava dubrovačkog parca*.⁷⁰ Knjiga *Liber Croceus* bila je u njegovu vlasništvu.⁷¹ Austrijsku potvrdu plemstva dobio je 1. XI. 1817. Bio je članom *Akademije Ispraznih*.⁷² Njegovo je arkadsko ime bilo Gelindo Abeatico. Prijateljevao je s Urbanom Appendinijem, Urbanom Lampredijem, Antunom Liepopillijem, Petrom Sorgo i dr. Umro je od *malattia cronica* 31. XII. 1841. Pokopan je na općinskom groblju na Dančama.⁷³

⁶⁹ Todor Milutinović (Surduk u Banatu, 1766. – Temišvar, 1836.), austrijski general. 1813. – 1816. bio je vojni zapovjednik i šef političke uprave na dubrovačkom području. Ćosić, Stjepan. *Dubrovnik nakon pada Republike: 1808.-1848*. Posebna izdanja. Monografije / Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, knj. 17. Dubrovnik: Academia Scientiarum et Artium Croatica, 1999: 111.

⁷⁰ Bersa, Josip. *Dubrovačke slike i prilike: 1800 - 1880*. Biblioteka Prošlost i sadašnjost 28. Dubrovnik: Matica hrvatska, 2002: 58.

⁷¹ Zbornik dubrovačkih zakona 1460. – 1791., nazvan po boji korica izvornog primjerka *libro giallo* (žutom knjigom), sačuvan je u originalu i u više prijepisa; ovaj prijepis potječe s kraja 18. ili poč. 19. st., uvezan u kožu. Na hrptu utisnut natpis *Croceus*. Pripadao je Matu N. Sorgo, kasnije M. Dr. Zamagna, Ragusa. Kratki biografski podaci na tri stranice, počinju godinom rođenja 1763., završavaju ukinućem Republike 1808. Brlek, Mijo. *Rukopisi Knjižnice Male braće u Dubrovniku*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti u Zagrebu, 1952: 252.

⁷² *Akademija ispraznih, Akademija ispraznijeh ili Akademija dangubijeh* (od *Academia Otiosorum Eruditorum* ili *Accademia degli Oziosi Eruditi*) bila je akademija utemeljena 1690-ih u Dubrovniku, jedna od prvih institucija takve vrste na hrvatskim prostorima. Jedina je u nizu akademija tog razdoblja koje nose bizarna simbolička imena, po uzoru na one talijanske, a pretpostavlja se da je imenovana prema napuljskoj *Accademia degli Oziosi*. Njezini članovi okupljali su se u ljetnikovcu Sorgo i u perivoju Vice Petrovića na Pločama, a bavili su se kulturom, poviješću i jezikom. https://sh.wikipedia.org/wiki/Akademija_ispraznih#Izvori 28. 12. 2019.

⁷³ Vekarić, Nenad. *Vlastela grada Dubrovnika. Sv. 6: Odabrane biografije: (Pi - Z)*. Posebna izdanja / Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Serija Prilozi povijesti stanovništva Dubrovnika i okolice, knjiga 17, svezak 6. Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2015: 216.

4. RUKOPIS 807 ZKD

Rukopis 807 Znanstvene knjižnice Dubrovnik nalazi se u katalogu pod naslovom *SORKOČEVIĆ, Mato Nika: Poemata*.⁷⁴ Pisan je rukom don Luke Pavlovića⁷⁵ u drugoj polovici 19. stoljeća humanističkom kurzivom. Prepisivač je iza sebe ostavio vrijednu biblioteku bogatu vlastitim prijepisima, a pripadale su joj i 24 inkunabule.⁷⁶ Format rukopisa iznosi 20,8 x 14,8 cm, relativno je dobro očuvan. Sadrži 36 stranica djelomično numeriranih u gornjem desnom kutu, od kojih su 3 prazne – 11., 12. i 14. stranica. 18., 26., 28. i 30. stranica sadrže kustode.⁷⁷ Rukopis je podijeljen na dva sveščića.

Riječ je o zbirci prigodnica Mata Sorkočevića. Sve su pjesme napisane na latinskom jeziku. Žanrovski nalazimo epigrame, himne, posmrtnje pjesme, svadbene pjesme, svadbeni govor. Ispisat ćemo naslove pjesama prema redoslijedu u samom rukopisu te označiti one koje smo odlučili interpretirati.

I. In funere egregii patricii viri Petri de Sorgo Ioannis Francisci filii

II. In funere Pii VII. Pontificis Optimi Maximi

III. Sacer divi Francisci Ordinis Minorum parentis tumulus sub Optimi Maximi Pii pontificatu detectus epigramma

IV. In nuptiis Josephi de Weingarten Equitis et Regii Consiliarii Aulici, Dalmatiae administratoris cum Anna Optimatis de Speingelfeld

V. Ad patrem Urbanum Lampredi Scholarum Piarum oratorem, poetam et philosophum longe doctissimum

VI. Ad eundem

VII. Nell' occasione della nomina di Monsignor Antonio Giuriceo a vescovo di Ragusa

VIII. Al medesimo nel fare l' ingresso nel vescovato

IX. In inventione urnae Sancti Francisci Assisiensis hymni Matthaeus Nicolai de Sorgo patricius Ragusinus inter Arcades Gelintus Abeaticus divo Francisco venerationem et cultum

⁷⁴ Kastropil, Stjepan, Bete, Matija i Ljubimir Davor, ur. *Rukopisi Znanstvene knjižnice Dubrovnik: Catalogus codicum manuseriptorum qui in bibliotheca Rhacusina liberalium artium asservantur*. I, Knjiga II: *Rukopisi na stranim jezicima* = Drugo, promijenjeno i dopunjeno izdanje. "Baština" – Rukopisi. Dubrovnik: Dubrovačke knjižnice Dubrovnik, 1997: 161-162.

⁷⁵ Don Luka Pavlović (1821. – 1887.) bio je zaređen 12. V. 1844. Službovao je u Luci Šipanskoj, Smokvici, Mrcinama (Dubravka), Babinom Polju, Pupnatu i Zatonu. Skupljao je djela dubrovačkih pjesnika. Umro je 18. IV. 1887. u Dubrovniku, a svoju je knjižnicu ostavio u javne svrhe, i tada je tiskan njezin katalog: *Catalogo dei libri rari, manoscritti e membranacei, appartenenti alla biblioteca realitta da D.n Luca Paulović*, Ragusa, 1889. Danas se rukopisi iz te zbirke čuvaju u Državnom arhivu u Dubrovniku, a knjižni fond u Znanstvenoj knjižnici u Dubrovniku. Don Luka Pavlović čuvar je književne baštine koja se tijekom XIX. stoljeća našla u opasnosti, jer je utrnućem brojnih plemićkih rodova mnogo biblioteka nepovratno nestalo. Mihanović-Salopek, Hrvojka, Vinicije B. Lupis. "Opis i porijeklo Didone." *Željezni duh: prinos Jakete Palmotića Dionorića hrvatskoj književnoj baštini*. Biblioteka Studije, knj. 13. Zagreb: Dubrovnik: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar; Područni centar Dubrovnik, 2010: 234.

⁷⁶ Kastropil, Stjepan, Bete, Matija i Ljubimir Davor, ur. *Rukopisi Znanstvene knjižnice Dubrovnik: Catalogus codicum manuseriptorum qui in bibliotheca Rhacusina liberalium artium asservantur*. I, Knjiga II: *Rukopisi na stranim jezicima* = Drugo, promijenjeno i dopunjeno izdanje. "Baština" – Rukopisi. Dubrovnik: Dubrovačke knjižnice Dubrovnik, 1997: 15.

⁷⁷ Kustoda je početna riječ ili slog neke stranice otisnut ili napisan ispod posljednjega retka teksta prethodne stranice. <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=34770> 3. 3. 2020.

- a) Hymnus I.
- b) Hymnus II.
- c) Hymnus III.
- d) Miraculum quod divus Bonaventura in vita sancti patris Francisci de Giraldino iuvene commemorat in insula Jupanae seu Tauridos obtigit... Epigramma

X. Nonnulla epigrammata Matthaei Sorgi

- a) Sacer divi Francisci Ordinis Minorum parentis tumulus sub Optimi Maximi Pii VII. pontificatu detectus
- b) Adspiratio ad Iesum e Soliloquiis sancti Augustini
- c) Adspiratio ad Divam Virginem Mariam
- d) Adspiratio ad archangelum Michaellem
- e) Paraphrasis in illa verba ad sanctum Dominicum: "O, spem miram 8. 8."
- f) Epigramma
- g) Aliud: veridicum
- h) In Niccolaum Garmogliesi periurii reum, nunc Bonapartis facta iactantem et militiae civicae pro Gallis adscriptum
- i) In celebratione ludi dicti Cucagna, a Gallis Rachusii peracto die 25. Augusti 1813., scilicet in festo sancti Bartholomaei
- j) Nicolaus de Bona Joannis filius ad Turcarum Imperatorem Legatus Silistriae in vinculis et carceris squallore pro Patriae libertate obiit die 16 Augusti 1678. Hic scripserit Poema de divi Ioannis Baptistae decollatione, quod cum anno 1799 legissem (scilicet ego, Matthaeus Nicolai de Sörgo) et quum mea uxor esset proneptis et haeres domini de Bona, scripsi hoc epigramma.

XI. In funere Petri filii Francisci de Sörgo vita functi die 23. febbraio 1829.

XII. Panegyris emeriti patris concionatoris Ordinis Minorum Anacleti Dubravcich de divo Joseph Beatae Mariae Virginis sponso

XIII. Ad optimum virum Antonium Liepopilli

XIV. In nuptiis Paulae filiae cum domino Antonio Martoliza de Cerva epigramma

XV. Patris in digressu (supradictae) filiae ad eandem sermo

XVI. Pater Urbanus Appendini novi Licei Jadrensis director designatus rhetorices et philosophiae primum professor Ragusii e Ragusa discedit

XVII. In funere Matthaei vocativo optimi viri et optimatum amicissimi

XVIII. In nuptiis dominae Marinae Melchioris de Gozze et domini Ioannis Niccolai de Gozze

XIX. Epigramma: Napoleo periit Lodoica reddita regna

5. INTERPRETACIJA ODABRANIH PRIGODNICA

5.1. In funere egregii patricii Petri de Sargo Ioannis Francisci filii

Prva prigodnica u rukopisu posvećena je Pijerku Ignaciju Sargo,⁷⁸ sinu Ivana Franatice Sargo.⁷⁹ Sadrži 36 elegijskih distiha, a napisana je 1829. godine. U rukopisu se nalazi dvaput: na str. 1. – 4. te na 25. – 27. Na kraju je Pavlović dodao komentare na talijanskom koji rasvjetljavaju na koga ili što se odnose određeni stihovi. Osim u rukopisu 807 ZKD, nalazi se i u rukopisu 889/I-IX ZKD pod brojem VIII.⁸⁰

Mato Sargo oplakuje smrt prijatelja i prezimenjaka, dopunitelja Gundulićeva⁸¹ *Osmana*, s kojim bi često, kako pjeva Urban Appendini, jesen provodio na otoku Šipanu.⁸² Bersa ga opisuje kao krasna

⁷⁸ Petar-Ignacio (Pijerko) Franatičin Sargo-Cerva (Dubrovnik, 1. VI. 1749. – Dubrovnik, 23. II. 1829.), hrvatski pjesnik. Najpoznatiji je po nadopuni XIV. i XV. pjevanja *Osmana* Ivana Gundulića, svojeg šukundjeda. Sin prevodioca, pravnika i pjesnika Franatice Sargo. Petar Sargo bio je blizak s ujakom slavnim pjesnikom Brnom Zamagna-Cerva, bratom svoje majke Jelene Zamagna-Cerva. Prevodio je njegove latinske epigrame o papi Piju VII., a dopunu 14. i 15. pjevanja *Osmana* posvetio je upravo njemu te mu uputio poslanicu o *Osmanu* (Poslanica Pijerka Sorkočevića opatu Brni Gamaniću o Gundulićevu *Osmanu*: 630-640). Osam puta dubrovački knez. Naslijedivši majčino imanje svojem je prezimenu dozvolom Malog vijeća od 1797. dodao prezime Cerva. 1806. izabran je za jednog od trojice pregovarača s francuskim generalom Lauristonom koji su trebali smanjiti i olakšati zatraženi namet od 1 000 000 franaka. Sudionik je posljednjeg sastanka dubrovačke vlastele 18. I. 1814. u ljetnikovcu Giorgi u Rijeci dubrovačkoj. Potpisnik je, kao i Mato Sargo, prosvjeda vlastele protiv austrijske vlasti 30. VIII. 1814. Bio je članom dubrovačke masonske lože te Akademije dangubnijeh. Pisao prigodnice sugrađanima, a povodom dolaska cara Franje I. i carice Karoline Auguste u Dubrovnik 1818. napisao je dvije poslanice. Vekarić, Nenad. *Vlastela grada Dubrovnika. Sv. 6: Odabrane biografije: (Pi - Z)*. Posebna izdanja / Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Serija Prilozi povijesti stanovništva Dubrovnika i okolice, knjiga 17, svezak 6. Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2015: 227-229.

⁷⁹ Ivan-Frano-Jeronim Franatica Petrov Sargo (30. IX. 1706. – 27. VI. 1771.), dubrovački knez, prevodilac, pjesnik i pravnik. Iz ogranka s nadimkom Klisović. Sin je kneza Petra Sargo i praunuk pjesnika Ivana Gundulića po majci Niki Gondola. Prepisivao je djela dubrovačkih pjesnika. Bio je izaslanik u Travniku 1742. i 1752. Vekarić, Nenad. *Vlastela grada Dubrovnika. Sv. 6: Odabrane biografije: (Pi - Z)*. Posebna izdanja / Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Serija Prilozi povijesti stanovništva Dubrovnika i okolice, knjiga 17, svezak 6. Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2015: 195-196.

⁸⁰ Kastropil, Stjepan, Bete, Matija i Ljubimir Davor, ur. *Rukopisi Znanstvene knjižnice Dubrovnik: Catalogus codicum manuscriptorum qui in bibliotheca Rhacusina liberalium artium asservantur*. I, Knjiga II: *Rukopisi na stranim jezicima* = Drugo, promijenjeno i dopunjeno izdanje. "Baština" – Rukopisi. Dubrovnik: Dubrovačke knjižnice Dubrovnik, 1997: 199.

⁸¹ Ivan Franov Gondola s nadimkom Mačica (Dubrovnik, 9. I. 1589. – Dubrovnik, 8. XII. 1638.), pjesnik i dramski pisac. Napisao je povijesni ep *Osman* u 20 pjevanja (2 izgubljena), pastoralu *Dubravka*, poemu *Suze sina razmetnoga, Pjesni pokorne kralja Davida* i dr. Gundulić je jedno od najvećih imena dubrovačke i hrvatske književnosti. Vekarić, Nenad. *Vlastela grada Dubrovnika. Sv. 5: Odabrane biografije: (E - Pe)*. Posebna izdanja / Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Serija Prilozi povijesti stanovništva Dubrovnika i okolice, knjiga 17, svezak 5. Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2014: 153-159.

⁸² U. Appendini u svojoj elegiji Šipanu *De laudibus Tauridis sive Juppanae* hvali latinske stihove Mata Sargo, a Pijerka Sargo hvali kao hrvatskog pjesnika. Kasumović, Ivan. *Pjesme Urbana Appendinija. Rad JAZU* 174, 1908: 20-21.

čovjeka, jake građe i neprijateljski raspoložena prema francuskoj upravi.⁸³ Mnogi su hvalili Pijerkove stihove i dopunu Osmana.⁸⁴

Pjesnik se izravno obraća Petru Sorgo te mu poručuje neka ide sretan jer došao je čas njegova silaska u podzemlje mrskoj Perzefoni. Umro je onaj koji je zaslužio bolji život, a nezasluzeno je pretrpio teške trenutke (1-4). Ponavlja mu da unatoč svemu ide sretan onamo kamo ga nosi njegova neokaljana Vjera (*candida Religio*), koja je ovdje personalizirana. Ona ga je, naime, za obavljanja mnogih javnih službi naučila živjeti pobožno i kreposno – da brine o majci i svojih devet sestara (5-14).⁸⁵ Hvali njegove pjesme na hrvatskom koje je pjevao na obali Šipana i koje su našem pjesniku olakšavale breme truda, čudoredne i časne u vjeri (15-22). *To što su Pijerkove pjesme moralne nije nimalo neobično jer u mladosti nije ni za čim pokleknuo kao drugi mladići, već mu duh nikakva požuda nije otjerala u laskavu zamku. Naime, Petrova jedina briga bila je predati se svetostima i Bogu* (23-28). Napokon spominje Pijerkovu dopunu 14. i 15. pjevanja *Osmana* na Volantićev⁸⁶ nagovor, a Pijerko je jedini dostojan tog pothvata jer mu je Gundulić šukundjed.⁸⁷ Slavi veliki ep i ime Gundulićevo, a Pijerka, koji je umro u slavi roda Sorgo, časti nazivajući ga drugim Gundulićem (29-36). Govori mu da sada, nakon životnih nevolja, zaslužio uživa u vijeću bogova i ubire radosti koje se ne mogu opisati smrtnim glasom (37-40). Nadalje, pjesnik žali sebe jer mu je Pijerkova smrt odnijela svu radost duha. Uzdiše za tolikim prijateljima istomišljenicima koje je nedavno ugrabila Smrt (*Libitina*), a on je bez njih prisiljen sam šetati obudovljenim gradom (*viduatam errare per urbem cogor*) i tražiti toliko nestalih drugova (41-46). Prisjeća se Rastića koji je umro 1814. i koji je volio Petra, ali kao pravnik s njime se na forumu

⁸³ Bersa smatra da su Brno Zamagna i Ivan Salatić precjenjivali Pijerkovo pjesničko umijeće: *Sorgo je dopunio Gundulićeva "Osmana" bez Gundulićeva poleta i povodeći se s priličnim uspjehom za spoljašnjom formom i naivnim epskim tonom njegove poezije. Njegov trud ima se smatrati za dokolicu besposlenog vlastelina, koji se uz to hvalio da je po tankoj krvi u rodu s Gundulićem*. Bersa, Josip. *Dubrovačke slike i prilike: 1800 - 1880*. Biblioteka Prošlost i sadašnjost 28. Dubrovnik: Matica hrvatska, 2002: 163.

⁸⁴ Bersa, Josip. *Dubrovačke slike i prilike: 1800 - 1880*. Biblioteka Prošlost i sadašnjost 28. Dubrovnik: Matica hrvatska, 2002: 163.

⁸⁵ Imao je deset sestara, no jedna je umrla kao dijete u prvom tjednu života. Ista je sudbina i njegova brata. Vekarić, Nenad. *Vlastela grada Dubrovnika. Svezak 8: Genealogije: M-Z*. Prilozi povijesti stanovništva Dubrovnika i okolice, knjiga 17, svezak 8. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2017: 366.

⁸⁶ Ivan Luka Volantić (1749. – 1808.), notar i podtajnik Dubrovačke Republike. Na kraju prigodnice Luka Pavlović ostavio je bilješku da je Volantić bio glavni zagovornik Pijerkove dopune *Osmana*: *Il sig: Volanti è stato il principal eccitatore che persuase Pietro Sorgo a supplere i due canti dell' Osmanide*. Volantić i Pijerko Sorkočević namjeravali su ispravljeni tekst *Osmana* izdati tiskom. Sorkočevićev zadatak bio je nadomjestiti izgubljena pjevanja prema Volantićevim uputama, temeljenima na njegovim povijesnim istraživanjima, te za svako pjevanje sastaviti šest stihova u kojima se ukratko najavljuje radnja. Volantić je za Gundulićev ep sastavio komentare na talijanskom jeziku. Lupić, Ivan i Irena Bratićević. "»Jaoh, a sada sve je inakok«: o kritičkoj izdaji Gundulićeva *Osmana*." *Colloquia Maruliana XXVI*, br. 26 (2017): 89, 109. <https://hrcak.srce.hr/180479>

⁸⁷ Pavlović u bilješci na kraju griješi kada kaže da je Pijerkova baka, majka Frantice, Nika Gondola Sorgo Gundulićeva kći: *Il Sorgo è pronipote del Gondola da parte di Niccoletta ava figlia del Gondola*. Ona je bila Gundulićeva unuka, stoga je Gundulić Pijerkov šukundjed. Vekarić, Nenad. *Vlastela grada Dubrovnika. Sv. 6: Odabrane biografije: (Pi - Z)*. Posebna izdanja / Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Serija Prilozi povijesti stanovništva Dubrovnika i okolice, knjiga 17, svezak 6. Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2015: 195.

borio za čast (47-50).⁸⁸ Zatim se prisjeća kreposnog Mata Georgija,⁸⁹ kojeg je odgojila Družba Isusova (51-52).⁹⁰ Iz Pavlovićeve bilješke znamo da je Mato Georgio ostao među isusovcima do ukinuća reda: *Matteo Giorgi rimase fra i Gesuiti fino alla suppressione*.

Pjesnika je snašla nova bol jer tek što je pokopan Pijerko, umro je i Frano Zamagna,⁹¹ Matov ujak,⁹² koji mu je bio jedina preostala utjeha; prisjeća se kako je izazivao oduševljenje u Družbi Isusovoj još dok je u njoj bio pitomac (53-58). Zatim pozdravlja slavne duše koje dijele istu vrlinu i slavu pa dodaje da kad god crna smrt ugrabi slavne muževe, ni bavljenje pjesništvom ne pomaže (59-62). *Neka zbor ilirskih pjesnika oplakuje uzetog Sorkočevića, nek domaće Kamene prenesu koliko ugled domovine raste od takvog plemića*. Na kraju spominje da Jakšić,⁹³ čovjek pobožan i razborit, odaje najviše počasti Pijerku. I posljednji put zaziva Pijerka istim atributom (*felix*) govoreći da su mu njegove pjesme nedostatne i da će njemu slavnom jedino pristajati ova hvala (63-72).

Antički uzori u ovim stihovima najčešće su Vergilije, Katul, Ovidije i neki kasniji latinski pisci. Tako imamo stihove na početku heksametra *I, Petre, i, felix* (1) i *I, tamen, i felix* (5) po uzoru na VERG. Aen. 6, 546 : *I decus, i, nostrum; melioribus utere fatis*. Nadalje: *caelo frui*, 14 (SEN. Oed. 854); *heu, miseri*, 41 (LVCAN. Phars. 4, 382); *verbave resve*, 21 (Raymundi Cunichii Elegiae Elegia I. ad Bernardum Zamagnam avditorem svvm); *primo flore iuvenate*, 23 (CIC. carm. frg. 6, 75); *reddere thura Deo*, 28 (Boetius, Epistola 1.); *tibi fas uni*, 30 (Strozz. fil. Amor. p. 72); *memorable nomen*, 33 (VERG. Aen. 4, 94. OVID. met. 6, 12); *rapuit Libitina*, 43 (HOR. epist. 2, 1, 49: *Miraturque nihil nisi quod Libitina sacrauit*); *viximus ingenio*, 44 (CARM. epigr. CLE 00960, 6); *per urbem viduatam errare*, 45 (VEN. FORT. carm. 4, 8, 23: *Implesti propriis uiduatam ciuibus urbem*); *virtutis specimen*, 49 (RVT. NAM. red. 1, 544); *culmen honoris*, 49/50 (SIDON. carm. 2, 89, PAVL. PETRIC. Mart. 5, 72); *foedus amicitiae*, 50 (CATVLL. carm. 109, 6, STAT. silu. 4, 6, 93); *dulce levamen*, 55 (CATVLL. carm. 68, 61 *dulce viatori lasso in sudore levamen*); *illustres animae*, 59 (DRAC. Romul. 10, 426); *mea cura*, 59 (HOR. sat. 2, 5, 36, PROP. eleg. 1, 8, 1); *mors atra*, 61 (SIL. ITAL. Pun. 6, 53, VEN. FORT. carm.

⁸⁸ O tome je Pavlović ostavio bilješku na talijanskom na kraju ove prigodnice: *Giugno Resti è stato amicismo di Sargo, ma come avvocato si combatteva quasi sempre con esso nel foro, combattimenti d'onore*.

⁸⁹ Mato Georgio (Dubrovnik, 1739. – Dubrovnik, 1815.), pet puta dubrovački knez, sudionik posljednjeg sastanka Republike održanog 18. I. 1814. u ljetnikovcu Giorgi-Bona u Rijeci dubrovačkoj, na kojem se tražio put za ponovno uspostavljanje Republike. Vekarić, Nenad. *Vlastela grada Dubrovnika. Sv. 2: Vlasteoski rodovi: (A - L)*. Posebna izdanja / Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Serija Prilozi povijesti stanovništva Dubrovnika i okolice, knjiga 17, svezak 2. Zagreb; Dubrovnik: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2011: 260.

⁹⁰ Za Družbu Isusovu pjesnik upotrebljava sintagmu *Ogniadis sodalitiūm*. U bilješci Pavlovića stoji da je to ime za isusovce u zemlji sv. Ignacija Lojole: *Ogniades. Nome dei Gesuiti da patria di s. Ignazio*.

⁹¹ Frano Zamagna (27. XI. 1752. – 9. III. 1829.), brat Jelene Zamagna, majke Mata Sargo i suprug Nike Sargo, sestre Pijerka Sargo. Vekarić, Nenad. *Vlastela grada Dubrovnika. Svezak 8: Genealogije: M-Z*. Serija Prilozi povijesti stanovništva Dubrovnika i okolice, knjiga 17, svezak 8. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2017: 439.

⁹² U Pavlovićevoj bilješci na kraju stoji da je Zamagna bio isusovački novak: *Francesco Zamagna, zio dell'autore di quest'Elegia pure fu novizzo tra i Gesuiti*.

⁹³ Nikola Jakšić (Zadar, 1. I. 1762. – Zadar, 15. I. 1841.), pisac i prevoditelj. Prevodio *Osmana* na talijanski. *Hrvatski biografski leksikon* 14. 2. 2020.

4, 15, 4, TIB. eleg. 1, 3, 4, OVID. epiced. Drusi 360, CARM. epigr. CLE 00346, 4); *cingere fronde comas*, 62 (MART. epigr. 4, 54, 2); *ad inferias*, 64 (CATVLL. carm. 101, 2); *fallor*, 67 (OVID. fast. 5, 549, OVID. am. 3, 1, 34); *adest Phoebus*, 67 (OVID. rem. 705, OVID. met. 11, 58); *decus indelebile*, 67 (OVID. Pont. 2, 8, 25); *pietate gravis*, 68 (CARM. epigr. ICUR-02, 05478, 4); *consilioque potens*, 68 (ILIAS Latina 177); *gratia praestiterit*, 72 (PAVL. PELL. euch. 265).

5.2. In funere Pii VII. Pontificis Optimi Maximi

Pjesnik je napisao pet epigrama u smrt pape Pija VII.,⁹⁴ koji je zaslužan za obnovu Družbe Isusove ukinute 1773. godine. Družba je ponovno započela s djelovanjem 1814. U rukopisu se svi epigrama nalaze na 5. stranici. Prva četiri sadrže po jedan elegijski distih, dok peti sadrži četiri elegijska distiha. Nazvani su redom *Virtus*, *Tumulus*, *Fama*, *Pax*, *Gloria*. U epigramima zahvaljujući stilskoj figuri personifikacije progovaraju Tuga, Vrlina, Grob, Ugled i Slava, jedino četvrti epigram nema personifikaciju. U prvom epigramu javlja se Tuga cara Franje I. i pita tko je dostojan tolike ljubavi te zaključuje da je Piova krepost bila najveća. U drugom epigramu progovara papin grobni kamen, govori Ugledu da pjeva veliku pjesmu i poručuje da u tom grobu leži Pio VII. U trećem epigramu javlja se Ugled koji sjedi na grobu i poručuje da crna smrt uzalud izliva mrklu tminu. U četvrtom epigramu spominje se Piova obnova Družbe Isusove. U petom i najdužem epigramu javlja se Slava. Spominje Piovu pobožnost i snagu i veseli se novom božanskom svjetlu na nebu.

I u ovih pet kratkih epigrama prepoznamo antičke uzore. U prvom epigramu: *dignus amore* (MART. epigr. 6, 29, 2, MART. epigr. 10, 13, 6, PETRON. sat. 131, 6). U drugom: *iacet hoc in tumulo* (MART. epigr. 6, 52, 1). U trećem epigramu nalazimo: *mors atra* (SIL. ITAL. Pun. 6, 53, VEN. FORT. carm. 4, 15, 4, TIB. eleg. 1, 3, 4, OVID. epiced. Drusi 360, CARM. epigr. CLE 00346, 4); *caecas tenebras* IVVENC. euang. 2, 236, GRATT. cyneg. 97). U četvrtom: *audin* (PLAVT. Amph. 754). U petom: *linguis favete* (HOR. carm. 3, 1, 2, MART. epigr. 10, 87, 3, OVID. met. 15, 677, OVID. am. 3, 2, 43, OVID. fast. 1, 71); *poenarum satis* (PVBLIL. sent. app. 336, SEN. mor. 69); *caelicolum chorus* (CARM. epigr. CLE 01109, 34); *lacrimis urgere sepulchrum* (PROP. eleg. 4, 11, 1).

5.3. Sacer divi Francisci Ordinis Minorum parentis tumulus sub Optimi Maximi Pii pontificatu detectus epigramma

Epigram od triju elegijskih distiha napisan je u čast pronalaska groba sv. Franje za pontifikata Pija VII. Nalazi se na 6. stranici. U ovom rukopisu pojavljuje se i u drugom sveščiću, kao prvi od deset epigrama naslovljenih *Nonnulla epigrammata Matthaei Sorigi*. Naime, sv. Franjo umire 1226. godine, a 1230. tijelo mu je preneseno u dvostruku baziliku kod Asiza koju je dao sagraditi papa Grgur IX. Kasnije se

⁹⁴ Pio VII. (lat. Pius VII.) (Cesena, 14. VIII. 1742. – Rim, 20. VIII. 1823.), rođen kao Luigi Barnaba Niccolo Maria Chiaramonti, 251. nasljednik apostola Petra, papa od 14. III. 1800. do smrti 1823. Obnovio Družbu Isusovu 7. VIII. 1814. https://hr.wikipedia.org/wiki/Pio_VII. 13. 2. 2020.

grobu zametnuo trag. Godine 1818. svečev grob pronađen je pod glavnim oltarom. Danas se čuva u donjoj bazilici na povišenom mjestu.⁹⁵ Mato Sorgo živio je u vrijeme pronalaska groba za pontifikata Pija VII., stoga je u trima elegijskim distisima opjevao taj čudesni događaj. Pjesnik hvali svetu providnost pape Pija VII. koja je otkrila dugo skriveni svečev grob. Božja ljubav ovim najvećim darom okrijepila je ovako tužan duh koji je pretrpio toliko zla i muke. *Zasluga je to*, kaže pjesnik, *Piove kreposti i providnosti koja mu otvara nebeski put* (1-6).

Antički i kasnoantički uzori u sljedećim su sitagmama: *tot mala passum*, 3 (OVID. trist. 1, 5, 47, OVID. fast. 1, 487); *pandit iter*, 6 (MART. epigr. 12, 98, 4, ENNOD. carm. 2, 4, 2, SIL. ITAL. Pun. 14, 240, VEN. FORT. carm. 3, 3, 12, VEN. FORT. carm. 3, 7, 9).

5.4. In nuptiis Josephi de Weingarten Equitis et Regii Consiliarii Aulici, Dalmatiae administratoris cum Anna Optimatis de Speingelfeld

Sljedeća je pjesma u rukopisu svadbena prigodnica. U rukopisu se nalazi na 7. stranici. Mato Sorgo piše u čast sklapanja braka između Josipa Weingartena, austrijskog dvorskog savjetnika i upravitelja Dalmacije, i Ane pl. Speingelfeld.⁹⁶ Napisana je 11. VII. 1821. Sadrži osam elegijskih distiha. Pjesma je svečanog tona s mnoštvom antičkih motiva i epiteta.

Sorgo se obraća Weingartenu s velikim poštovanjem i željom da mu brak bude sretan. Htio bi ovjenčati njihovu bračnu postelju ružama koje su zalijevale nimfe Aonke, tj. Muze, božanskim nektarom i grimiznim vrpčama u Aninu kosu uplesti ljiljane, koje su Gracije i Venera isplele blagoslovljenom desnicom (1-6). To je zaslužio Weingartenov moral i razboritost koji mu otvaraju izvrstan put, to su zaslužili sjaj i slavno ime obiju obitelji koje se ovim činom združuju, k tome i njegova blaga i vesela ćud (7-10). Ali ako pjesnikova želja ne može izvršiti ovu dužnost niti odnijeti dostojne darove na aonske obronke, mladenki koju naziva glavnom među Muzama i Gracijama poručuje neka se raduje jer jedino ona svojom pojavom može ukrasiti svoju svadbu, a ne pjesnici (11-16).

Antički uzor je Ovidije: *Aonides*, 1 (OVID. met. 5, 333); *Charites*, 5 (OVID. fast. 5, 219); *clarum nomen*, 9 (OVID. Pont. 1, 9, 39).

⁹⁵ <https://duhovnost.net/sveti-franjo-asiski/> 14. 2. 2020.

⁹⁶ Ista se pjesma nalazi u rukopisu 140 ZKD koji sadrži svadbene pjesme, što je vidljivo i iz naslova: "U pohvalu čestite ženidbe Gosp. Antuna Weingarten Plemića Viteza C:K: Dvorskoga Svjetnika i Dalmacije Upravitelja i Gospogje Ane kreposne i liepe Djevojčice Kćeri Starosse Spiegelfelda i Mudroga Vladaoca Trsta Pirna Pjesan". U spomenutom rukopisu primjećujemo da su imena mladenaca izmijenjena. Tomašević je pogriješio prepisavši ih kao Antun Weingarten i Anna Spielgelfeld. Kastropil, Stjepan, Bete, Matija i Ljubimir Davor, ur. *Rukopisi Znanstvene knjižnice Dubrovnik: Catalogus codicum manusccriptorum qui in bibliotheca Rhacusina liberalium artium asservantur*. I, Knjiga II: *Rukopisi na stranim jezicima* = Drugo, promijenjeno i dopunjeno izdanje. "Baština" – Rukopisi. Dubrovnik: Dubrovačke knjižnice Dubrovnik, 1997: 30.

5.5. Ad patrem Urbanum Lampredi Scholarum Piarum oratorem, poetam et philosophum longe doctissimum

Pod ovim naslovom u našem rukopisu na 8. stranici nalazimo epigram iz 1825. upućen pijaristu⁹⁷ Urbanu Lamprediju,⁹⁸ koji je u Dubrovniku boravio dvije godine (1825. – 1827.), u kući Nikole Pucića Sorkočevića i Jelene Ranjine. Mato Sorgo naziva ga govornikom, pjesnikom i vrlo učenim filozofom. Ovaj epigram nalazi se i u rukopisu 162 Arhiva Male Braće u Dubrovniku,⁹⁹ koji sadrži korespondenciju Urbana Lampredija i dubrovačkih pjesnika i, među ostalim, dva epigrama koje je Lampredi uputio Matu Sorgo. Epigram koji Sorgo upućuje Lamprediju u pet elegijskih distiha započinje pjesnikovim žaljenjem što tadašnji Dubrovnik nije onaj stari, koji naziva starim imenom Lausa. Nekoć je Lausa bila hraniteljica učenih umova, a u pjesnikovo vrijeme nema ničeg što bi bilo Lampredija dostojno (1-5). Dovoljno je i to ako Lausa zasluži suze takvog čovjeka – Lampredija. Pjesnik se nada da će ga ugled Marina Getaldića¹⁰⁰ i braće Ranjina¹⁰¹ te slava Stayeva dirnuti. Ovo od njega traži Muza nedavno preminulog Brne Zamagne, koji tuguje jer ne može uživati u razgovoru s Lampredijem (6-10).

Ovdje pronalazimo sljedeće antičke uzore: *dives opum*, 2 (VERG. Aen. 1, 14); *gloria tangat*, 8 (SEN. Phaedr. 27, *Si quem gloria tangit silvae*).

5.6. Ad eundem

Ovo je drugi epigram posvećen Lamprediju, nalazi se na 8. stranici, ispod prvog epigrama. Ima šest elegijskih distiha. Pjesnik Lampredija naziva uresom pjesnikâ (*decus Vatum*) i najvećom brigom Muzâ (*Musarum maxima cura*). Obraća mu se i kaže da mu je Feb dao blagu groznicu kako bi ga mogao zaustaviti da ne ode iz Dubrovnika u drugu zemlju, tj. Italiju (1-4). Lampredi je, naime, za svojeg boravka u Gradu često bolovao. *I ovo dobro znaš*, kaže, *pjesnike bez volje Feba ne može zadesiti nikakva nesreća*. Zaziva bogove da mu daju dobru sreću (5-7). Želi mu dobro zdravlje i upozorava ga da pripazi da ne bi Feb kao glasnik prenio u Elizejska sjedišta njegovu prijetnju tužnim rastankom, odlaskom iz

⁹⁷ Pijaristi (lat. Ordo clericorum regularium pauperum Matris Dei scholarum piarum: Red siromašnih redovničkih klerika Majke Božje za crkvene škole), katolički red za odgoj i izobrazbu mladeži. Utemeljitelj reda je sv. Josip Kalasencije. On je 1597. u rimskoj župnoj crkvi sv. Doroteje u Trastevereu otvorio prvu javnu osnovnu dječju školu u Europi, a 1612. i veliku školu. Na čelu je reda general; pijaristi nose crnu reverendu. Raširili su se osobito u Španjolskoj i zemljama pod habsburškom krunom.
<https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=48189> 14. 2. 2020.

⁹⁸ Urban Lampredi (Firenca, 13. II. 1761. – Napulj, 23. II. 1838.), talijanski pijarist. Ostvario je bogatu korespondenciju s važnim dubrovačkim osobama.
[http://www.treccani.it/enciclopedia/urbano-lampredi_\(Dizionario-Biografico\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/urbano-lampredi_(Dizionario-Biografico)/) 14. 2. 2020.

⁹⁹ Brlek, Mijo. *Rukopisi Knjižnice Male braće u Dubrovniku*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti u Zagrebu, 1952: 152-153.

¹⁰⁰ Marin Matov Getaldić (lat. Marinus Ghetaldus) (Dubrovnik, 1568. – Dubrovnik, 1626.), matematičar i fizičar. Njegovo glavno djelo je *De resolutione et compositione mathematica*. Vekarić, Nenad. *Vlastela grada Dubrovnika. Sv. 6: Odabrane biografije: (Pi - Z)*. Posebna izdanja / Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Serija Prilozi povijesti stanovništva Dubrovnika i okolice, knjiga 17, svezak 6. Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2015: 15-16.

¹⁰¹ Braća Ranjina, Dominik, Frano i Orsat.

Grada, jer ondje je cijeli zbor velikih pjesnika koje je, pjesničkim jezikom lijepo izraženo, nekoć *dala mala Ragusa* (11-14).

U pjesmi primjećujemo utjecaj Ovidija i Vergilija: *maxima cura*, 1 (OVID. trist. 4, 3, 17); *sedes Elysias*, 10 (VERG. Aen. 5, 735; VERG. Aen. 6, 542; VERG. Aen. 6, 744, *Elysium*).

Lampredi je nato Sorgu odgovorio dvama elegijskim distisima koji se nalaze u već spomenutom Rukopisu 162 Arhiva Male braće u Dubrovniku. Kaže mu kako ga u Gradu ne zadržava Feb groznicom, već domaćin Nikola Pozza-Sorgo i ostali slavni Dubrovčani, među kojima upravo njega smatra istaknutim po umu i plemićkoj krvi:

*Non hic febricula me Phoebus Apollo moratur,
Sed Nico et quotquot vestra Rhacusa tenet.
Insignesque bonosque viros, quos inter ego te
Clarum habeo ingenio et sanguine patricio.*

5.7. Nell' occasione della nomina di Monsignor Antonio Giuriceo a vescovo di Ragusa

Na 9. stranici rukopisa našla su se dva epigrama posvećena biskupu Juriću. Prvi epigram napisao je Sorgo u čast imenovanja Antuna Giuricea (Jurića)¹⁰² dubrovačkim biskupom 1830. Epigram sadrži tri elegijska distiha. Giuriceo je bio vrlo cijenjen među suvremenicima, što dokazuje zbornik pjesama u čast njegova ustoličenja,¹⁰³ a Bersa spominje da je Giuriceo doveo u Dubrovnik prvu *ukusnu kočiju* te da je na njegov nagovor austrijska vlast 1836. vratila proslavu sv. Vlaha u Grad, nakon što su je Francuzi ukinuli.¹⁰⁴

Sorgo govori Giuriceu da ga je papa Pio VIII. okrunio za biskupa, kad se štuje desnica sv. Vlaha vraćena Dubrovniku, uzdignuvši zlatnu i urešenu krunu kao залог krepости (1-4). *O, sretne li Raguse*, nastavlja, *jer ista božanska desnica koja je štiti – imenuje njezina biskupa* (5-6).

Antičke uzore nalazimo u sljedećim sintagmama: *faustis auspiciis*, 2 (SIDON. carm. 11, 54); *praemia iusta*, 4 (CARM. epigr. CLE 00904, 10).

¹⁰² Antun Giuriceo (Juriceo) (Krk, 9. V. 1778. – Dubrovnik, 25. III. 1842.), biskup. Zaređen u Trstu 1801., gdje je potom u biskupskom sjemeništu bio lektor filozofije i prefekt. 1819. – 1827. profesor je bogoslovlja, kućni kapelan i tajnik goričkog biskupa, a 1827. – 1830. savjetnik za vjerske poslove pri pokrajinskoj vladi u Zadru. Za dubrovačkog biskupa imenovan je 1830. i posvećen u Gorici, a ustoličen u Dubrovniku 1831. godine. 1839. povjerena mu je uprava Trebinjsko-mrkanjske biskupije, koja je tada bila na turskom području i koju, uza sve nastojanje, nije uspio pohoditi. Pokopan je u kripti isusovačke crkve sv. Ignacija u Dubrovniku. <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=6831> 14. 2. 2020.

¹⁰³ Mato Sorgo među pjesnicima je koji su izdali zbornik u čast biskupu Juriću 1831. (*Pel solenne ingresso nella sua chiesa dell' il. e rev. monsign. Antionio Giuriceo. Versi. Ragusa 1831.*). Kasumović, Ivan. *Pjesme Urbana Appendinija. Rad JAZU* 174, 1908: 21.

¹⁰⁴ Bersa, Josip. *Dubrovačke slike i prilike: 1800 - 1880*. Biblioteka Prošlost i sadašnjost 28. Dubrovnik: Matica hrvatska, 2002: 8, 118.

5.8. Al medesimo nel fare l' ingresso nel vescovato

Ovo je drugi epigram posvećen biskupu Giuriceu, u čast njegova ustoličenja 1831. Deset elegijskih distiha svečanim tonom odaju počast ulasku Giuricea u biskupiju na blagdan sv. Vlaha.¹⁰⁵ *Vratio se, započinje pjesnik, dan posvećen svecu zaštitniku, koji zna za radost još od pradjedova. Danica je vratila u sjećanje blagoslovljeno rođenje cara,*¹⁰⁶ *kojeg grad pozdravlja srdačnim pljeskom* (1-4). *Evo, došao je biskup i onaj dan koji će uslišiti molitve Dubrovčana* (5-6). Pjesnik zatim pozdravlja taj sretni dan što javno sja proslavom sv. Vlaha i naklonošću cara (7-8). Poziva biskupa da uđe pod vodstvom ruke sv. Vlaha koji poznaje njegovu čistu vjeru, koja ga je naučila živjeti po svetom zakonu u tolikim službama. Ponavlja biskupu neka uđe, jer ga je pod palicom zaštitnika s najvišeg sjedišta bio vidio car (13-14). Zadivljen bogatstvom znanja, vidio je sebi ravnog po junačkim djelima i čvrstog u vjeri, stoga car reče: “On neka bude biskup i otac u Dubrovniku, vjera će u cvatu stajati uz ovog zaštitnika” (15-18). Na kraju pjesnik poziva Grad da se raduje jer mu je milost cara Franje I. i sv. Vlaha dala uživati u tolikom daru (19-20).

Antičke uzore nalazimo u sljedećim sintagmama: *conscia laetitiae*, 2 (PROP. eleg. 1, 15, 14); *munia vitae*, 11 (HOR. epist. 2, 2, 131); *urbs felix*, 19 (CARM. epigr. CLE 00900, 15); *munere frui*, 20 (OVID. trist. 5, 9, 14). Sintagme *candida religio, inter tot munia vitae, sancto consilio, te docuit vivere* upotrijebljene su i u pjesmi za Pijerka Sorkočevića (9-12).

5.9. In inventione urnae Sancti Francisci Assisiensis hymni Matthaeus Nicolai de Sorgo patricius Ragusinus inter Arcades Gelintus Abeaticus divo Francisco venerationem et cultum

Ovdje predstoji interpretirati tri himne i jedan epigram koji slave sv. Franju. Himne su napisane u čast pronalaska groba sv. Franje 1818. godine i njima započinje drugi sveščić u rukopisu. Nalaze se na stranicama 15. – 18. Pisane su jampskim stihom ambrozijanskih himni,¹⁰⁷ koji se sastoji od četiriju jamba – prvi slog je kratak, a drugi dug.

5.9.1. Hymnus I.

Prva himna ima 32 stiha i obiluje kršćanskim motivima (*munus divum, dux gloriosus, martyr strenuus, Jesus, superna Trinitas, seraphim*). Pjesnički jezik oponaša jezik Biblije i molitve. Pjesnik započinje pozivom svih imućnih koji se povode za bogatstvom i slavom da dođu na grob siromašnog sveca (1-4). Govori im, nadalje, neka pokorno promatraju grobnicu sličnu riznici, skrivenu pod težinom glavnog oltara, a pronađenu božjom pomoći (5-8). Slavni vođa (*Dux gloriosus*) podučit će što je radost, slava i

¹⁰⁵ Blagdan sv. Vlaha slavi se 3. II. https://hr.wikipedia.org/wiki/Sveti_Vlaho_i_Dubrovnik 15. 2. 2020.

¹⁰⁶ Austrijski car Franjo I. rođen je 12. II. 1768. <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=20489> 15. 2. 2020.

¹⁰⁷ Ambrozijanske himne, himne rimskog i ambrozijanskog obreda, što ih je spjevao, a možda i uglazbio milanski biskup Sv. Ambrozije (4. st.). <https://hrvatski.enacademic.com/98512/ambrozijanski> 15. 2. 2020.

put kreposti. Slava smrtnika nije usporediva s njegovim stopama, ali jesu božanski zavjeti i duh slavnog uma (9-16). Pjesnik zatim slavi mučenika božanske ljubavi koji je uzalud tražio kaznu, bol i lance, i nije ih pronašao (17-20). Tako sam Isus pokazuje svoje rane koje sjaje urezane u tijelo (21-24).¹⁰⁸ Zaziva sveca (*Dux Paterque*) da pogleda svoje sinove s neba i dâ da njegovim krepostima sjaje oni koji mole kod groba. Na kraju govori hvalu i slavu svetom Trojstvu i moli za vječne radosti po zagovoru serafskog oca Franje (25-32).

5.9.2. Hymnus II.

Druga himna sv. Franji napisana je u 36 stihova. Njome se pjesnik izravno obraća svecu: *sliko apostola, nakon što si u mladosti uživao u raskoši, počeo si slijediti siromašnog Krista, ostavio očevo sukno*¹⁰⁹ i *napustio bogati očev dom kako bi mogao imati jednog oca na nebu* (1-8). Naziva ga zaštitnikom oslabljene Crkve, najvećom nadom, vođom, vrijednim patrijarhom čije djelo je vječno (9-12). *Ti, nastavlja, narodima nagovještavaš muku Kristovu i uvećavaš vinograd Kristov mladicom novog potomstva* (13-16). *Kako su čudesni i sjajni sveti zakoni evanđeoskog života kojima se ravnaš* (13-20). Napominje da je sv. Franjo začetnik i vođa triju redova¹¹⁰ i da podučava riječju i primjerom put neba (21-24). Pjesnik moli sveca da dobrostivo primi zavjetne darove svojih sinova, koje svetom pjesmom svake godine polažu na grob (25-28). Grob je bio povučen i skriven u Crkvi sv. Franje kod Asiza, no ljubav i briga u srcima njegovih vjernika nisu prestale bdjeti (25-32). Ova himna završava istom molitvom kao i prva (33-36):

Sit summa laus et gloria
Tibi superna Trinitas,
Dona precante Seraphim
Aeterna nobis gaudia! Amen.

5.9.3. Hymnus III.

U 28 stihova treće po redu himne sv. Franji pjesnik časti sveca najuzvišenijim epitetima. Naziva ga serafinom ljubavi, izvrsnim prezirateljem bogatstva koji je zlatnom krepošću uzdignut među zvijezde (1-4). Sveca slave i nebesnici i glasnici nebeskog dvora, a Sveto Trojstvo mu poručuje da vječno ostane ondje, na nebu (5-8). Sorgo zatim slavi radosnu i svetu dušu koju je blagoslovljeni vođa nebesnika

¹⁰⁸ Sv. Franjo doživio je mistično iskustvo stigmatizacije (1224.), a to je prvi zabilježeni slučaj pojave takve vrste uopće. Tjelesne patnje shvaćao je kao nasljedovanje muke Kristove. Zato je u molitvama nazvan *prijateljem božjim s pet rana urešenim i pravom slikom propetoga Spasitelja*. <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=20493> 16. 2. 2020.

¹⁰⁹ Otac sv. Franje bio je bogati trgovac i suknar. Sv. Franjo odrekao se prava na očinsko nasljedstvo. <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=20493> 16. 2. 2020.

¹¹⁰ Sv. Franjo utemeljitelj je franjevačkog reda ili Reda manje braće, suutemeljitelj reda klarisa ili Reda siromašnih gospođa, a njime je nadahnut i Treći franjevački red, koji se danas dijeli na Samostanski treći red i Franjevački svjetovni red. https://hr.wikipedia.org/wiki/Sveti_Franjo_Asi%C5%A1ki 16. 2. 2020.

ispunio vječnim obiljem raskoši na nebesima (9-12). Grob, otkriven s neba, vječno dostojan hvale, i smrtnici nek svečano štuju i slave sveca (13-16). Slavi sretnu sudbinu svojeg vremena i veliki trud kojim se 600 godina nakon Franjine smrti dogodio pronalazak njegova groba (17-20).¹¹¹ Nadalje, pjesnik moli sveca da zaštiti one koji traže njegovu zaštitu i dâ da njegovim krepostima sjaje oni koji mole kod groba (21-24). Himna završava istom molitvom kao prethodne dvije (25-28).

U spomenutim trima himnima nalazimo sljedeće antičke uzore: *munere divo* (VEN. FORT. carm. 10, 6, 95); *verae vitae* (MART. epigr. 5, 20, 4, PROSP. epigr. 19, 1); *laudis culmen* (PROP. eleg. 2, 10, 23); *ab axe* (OVID. trist. 1, 3, 48); *pauperem Christum* (PRVD. perist. 2, 298); *gens mortalium* (HOR. epod. 2, 2); *in aevum* (HOR. carm. 4, 14, 3, HOR. epist. 1, 3, 8, PROP. eleg. 3, 4, 19).

5.9.4. Miraculum quod divus Bonaventura in vita sancti patris Francisci de Giraldino iuvene commemorat in insula Jupanæ seu Tauridos obtigit... Epigramma

Nakon himni slijedi epigram sv. Franji na 19. stranici, kojem prethodi kratak uvod.¹¹² Spominje se čudo koje sv. Bonaventura prenosi u životopisu sv. Franje, a navodno se dogodilo na otoku Šipanu u mjestu Dubravi ili Orlovu, gdje je sv. Franjo spasio život mladiću Giraldinu.¹¹³ Ta zemlja, kaže Sorgo, nekad je pripadala patriciju Nikoli Bona-Buniću koji je umro u tamnici za slobodu domovine kao poslanik kod sultana. Sada je ta zemlja, prenosi Sorgo, mirazom u vlasništvu njegove žene Magde rođ. Bona-Bunić. Prepisivač Pavlović napisao je komentar da je ovdje riječ o ženi Mata Sorgo, kako ne bi došlo do nesporazuma.

Epigram u pet elegijskih distiha počinje zazivom sv. Franje da usliši molitve. Nadalje se spominje čudo spašavanja dječaka Giraldina, vinogradareva sina, kojeg je zgnječio kamen na otoku Šipanu. To nas je, kaže pjesnik, naučila stara predaja, zahvaljujući kojoj se i sad zna za to mjesto i za dječakovo ime i čuva ih se u pamćenju (1-6). Svečev grob, koji je bio skriven na nepoznatom mjestu, sad se otkriva pod sretnim znakom. Pjesnik ponovno moli sveca: *Pogledaj nas i neka nas tvoj grob izbavi od svih zala* (6-10).

Sintagme koje nalazimo u ovom epigramu pojavljuju se i kod Vergilija i Ovidija: *virtus evexit*, 1 (VERG. Aen. 6, 130); *pondere saxi*, 3 (OVID. fast. 2, 367); *prisca fides*, 5 (VERG. Aen. 9, 79).

¹¹¹ Sv. Franjo umro je 1226., a grob je otkriven 1818., za pjesnikova života.
<https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=20493> 16. 2. 2020.

¹¹² Prema legendi, sv. Franjo boravio je u Dubrovniku, Splitu, Zagrebu i Zadru 1212. godine. Spominje se i da je tripot dolazio na hrvatsku obalu – 1212., na putu prema Svetoj Zemlji, 1219. i 1220., na povratku s Bliskog istoka. Mravak, Antonio. "Franjina Hrvatska. Dolazak sv. Franje u Hrvatsku." *Počeci. Časopis bogoslova Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja*, br. 1 (10) (2012): 7. SV. FRANJO ASIŠKI I HRVATI 1212. – 2012. tema broja Č FPO

¹¹³ Ovo čudo oživljavanja dječaka Giraldina koje je sv. Bonaventura opisao u *Životopisu sv. Franje* dogodilo se u Ragusi na Siciliji. Netočno je protumačeno da se dogodilo u okolici Dubrovnika, tj. Raguse.
<http://www.ofm.hr/sv-bonaventura-zivotopis-sv-franje/> 16. 2. 2020.

5.10. Nonnulla epigrammata Matthaei Sorgi

5.10.1. Sacer divi Francisci Ordinis Minorum parentis tumulus sub Optimi Maximi Pii pontificatu detectus epigramma

Ovu prigodnicu u čast pronađenog groba sv. Franje već smo interpretirali pod brojem 5.3. jer je u rukopisu prepisana i u prvom i u drugom sveščiću. Ovdje se nalazi na 20. stranici.

5.10.2. In Nicolaum Garmogliesi periurii reum, nunc Bonapartis facta iactantem et militiae civicae pro Gallis adscriptum

Epigram od triju elegijskih distiha napisan je protiv Nika Grmoljeza, optuženog za krivu zakletvu. Zauzima 23. stranicu rukopisa. Grmoljez se spominje na popisu članova profrancuske organizacije *Butige*.¹¹⁴ Bersa ga naziva fanatičnim.¹¹⁵

Sorgo se oštro obrušio na Grmoljeza optužujući ga da mu je isprva jedina briga bila govoriti o Napoleonovim pobjedama prokletim jezikom, a sad u desnici nosi bacače i vatreno oružje i htio bi se boriti na strani Francuza (1-4). Pjesnik ga naziva bezbožnikom koji je lažno svjedočio. Na kraju mu ljutito poručuje da su njegov jezik i njegova ruka Sotonini zavjeti (5-6).

5.10.3. In celebratione ludi dicti Cucagna, a Gallis Rachusii peracto die 25. Augusti 1813., scilicet in festo sancti Bartholomaei

Ovo je epigram protiv proslave igre imena Cucagna, koju su Francuzi održali 25. VIII. 1813., za blagdan sv. Bartolomeja.¹¹⁶ Na istoj je stranici kao prethodni epigram. Pjesnik Đuro Ferić napisao je pjesmu u 183 heksametra *Descriptio Cucagnae (Opis zemlje Dembelije)* tzv. makaronskim stihovima u kojima su pomiješane talijanske i latinske riječi i oblici. Njegova Cucagna zemlja je divnih krajolika, raznovrsnih jela, pića, srebra i zlata. U toj zemlji nema bolesti ni rada, a živi se lijepo i sigurno.¹¹⁷

Pjesnik započinje ironično, govoreći Francuzima da nijedan narod od njih nije prikladniji slaviti ovaj sveti dan mučenika (1-2). U drugom distihu govori i da su Dubrovčani oderani i da im gule kožu s udova, kojom plaćaju porez Astijagu. Francuze uspoređuje s okrutnim kraljem Astijagom koji je sv.

¹¹⁴ Prema izvješćima austrijskog komesara Reche članovi ovog društva obrazovanih građana bili su: Rafo Andrović, Luko i Vlaho Stulli, Tomo i Antun Chersa, Antun Kaznačić, Niko Grmoljez, Niko Remedelli i dr. Ćosić, Stjepan. *Dubrovnik nakon pada Republike: 1808.-1848.* Posebna izdanja. Monografije / Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, knj. 17. Dubrovnik: Academia Scientiarum et Artium Croatica, 1999: 28.

¹¹⁵ Bersa, Josip. *Dubrovačke slike i prilike: 1800 - 1880.* Biblioteka Prošlost i sadašnjost 28. Dubrovnik: Matica hrvatska, 2002: 65.

¹¹⁶ Svetac kojemu su po Astijagovu naređenju oderali kožu. <http://catholichotdish.com/the-pastors-page/saint-bartholomew-apostle-martyr/> 18. 2. 2020.

¹¹⁷ Puratić, Željko. *Đorđe (Đuro) Ferić: (život i djelo).* Biblioteka Latina et Graeca. Radovi; knj. 2. Zagreb: Sveučilišna naklada Liber, 1982: 62-63.

Bartolomeja osudio na mučeničku smrt (3-4). Prepisivač je dodao bilješku da je Astijag naredio da se Bartolomeju odere koža, kao što je Napoleon naredio oderati kožu Dubrovčanima porezom.

5.10.4. Nicolaus de Bona Joannis filius ad Turcarum Imperatorem Legatus Silistriae in vinculis et carceris squallore pro Patriae libertate obiit die 16. Augusti 1678. Hic scripserit Poema de divi Ioannis Baptistae decollatione, quod cum anno 1799 legissem (scilicet ego, Matthaeus Nicolai de Sorgo) et quum mea uxor esset proneptis et haeres domini de Bona, scripsi hoc epigramma.

Epigramu u pet elegijskih distiha, u kojem pjesnik hvali slavnog plemića dubrovačke povijesti Nikolu Bunića Bona,¹¹⁸ prethodi Sorgova bilješka o Bunićevoj smrti za slobodu domovine u silistrijskoj tamnici 16. VIII. 1678. Nadalje piše da je Sorgo (prepisivač je dodao u zagradi da je bilješku napisao sam pjesnik) napisao ovaj epigram kad je pročitao Bunićevu pjesmu *Glavosječenje navještitelja Jezusova Ivana Krstitelja slavnoga*¹¹⁹ te zato što je njegova žena Magda Bona Bunićeva praunuka i nasljednica. Epigram je na 24. stranici rukopisa.

Pjesnik kaže da je Abijadov potomak, tj. Ivan Krstitelj, čuo kako Bunić na hrvatskom pjeva o žalosnoj okrutnosti kralja kojom ga je natjerao da bude skriven u tamnicama i na koncu pogubio na sramotan način. Zatim je Ivan Krstitelj Bunića proglasio slavnim među pjesnicima i rekao da Bunić jedini može govoriti pjesmama; čitajući tužne nepoznate stvari iz dubrovačke povijesti, saznao je kako je Nikolica, kojeg pjesnik naziva uresom domovine, podložio vrat turskim lancima i hrabro dao život za domovinu (7-10).

Ispod epigrama napisana je bilješka, za koju Pavlović napominje da je pjesnikova. Zabilježeno je kako se Nikolica Bunić jedini, u najvećem očaju, strahu i tjeskobi senatora, ustrajno zalagao za to da se sultanu pošalje poslanika te se svojevrijedno ponudio da to bude on sam, pa makar ga držali u zatvoru u okovima. Sorgo ga naziva izvrsnim mužem koji je stekao besmrtnost svojeg imena i naposljetku donio besmrtnost i svojoj obitelji.

¹¹⁸ Nikola (Nikolica) Ivanov Bona (Dubrovnik, oko 1635. – Silistrija, Bugarska, 16. VIII. 1678.), pjesnik, pravnik i poklisar. U vrijeme potresa 6. IV. 1667. brinuo je o redu i sigurnosti u Gradu te čuvanju riznice. Godine 1678. s Marinom Gozze odlazi sultanu Mehmedu IV. u Istanbul, nakon turskog zahtjeva za povećanjem harača. Nakon pregovora o oslobođenju Marojice Caboga i Đura Bucchia, koje je zatočio veliki vezir Kara Mustafa, i sam je utamničen u silistrijskoj tvrđavi, gdje je i umro. Godine 1667. objavljena je njegova pjesma *Grad Dubrovnik vlastelom u trešnju*. Napisao je religiozni epilij u tri pjevanja *Glavosječenje navještitelja Jezusova Ivana Krstitelja slavnoga* i druga vrijedna djela. Izradio je genealogiju obitelji Bona koja dosad nije pronađena. Mnogi pjesnici slave njegovu žrtvu za domovinu. Vekarić, Nenad. *Vlastela grada Dubrovnika. Sv. 4: Odabrane biografije: (A - D)*. Posebna izdanja / Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Serija Prilozi povijesti stanovništva Dubrovnika i okolice, knjiga 17, svezak 4. Zagreb; Dubrovnik: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2012.: 163-164.

¹¹⁹ Brlek, Mijo. *Rukopisi Knjižnice Male braće u Dubrovniku*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti u Zagrebu, 1952: 106, 130, 201.

Antički uzori vidljivi su u sintagmama: *speluncis abdidit atris*, 3 (VERG. Aen. 1, 60); *eximium decus*, 8 (SEN. Phoen. 238, ALC. AVIT. carm. 6, 93); *collum praebere*, 9 (OVID. fast. 4, 403); *vitam fundere*, 10 (CORIPP. Ioh. 6, 130).

5.11. In funere Petri filii Francisci de Sorgo vita functi die 23. febbraio 1829.

Sljedeću smo prigodnicu već interpretirali na samom početku ovog poglavlja. Prigodnica povodom smrti Pijerka Sorkočevića prva je u rukopisu, ali se izmijenjena pojavljuje kasnije u istom rukopisu, u drugom sveščiću na stranicama 25. – 27. U naslovu je datum Pijerkove smrti – 23. II. 1829., dok se u prvom sveščiću taj datum ne pojavljuje. Nadalje, ova je inačica prigodnice kraća, napisana u 58 stihova.

Stihovi 1-27 isti su u objema verzijama prigodnice, osim 12. i 18. stiha. Na početku 12. stiha u prvom sveščiću stoji *Fulgeat*, a u drugom sveščiću *Splendeat*. Na početku 18. stiha *Lenibant* je u drugom sveščiću izmijenjeno u *Fallebas*. 28. stih u prvom sveščiću glasi: *Et quo fas ritu reddere thura Deo*, dok u drugoj inačici stoji: *Et ritu et fas sit reddere thura Deo*. U 30. stihu umjesto *velis* stoji *queas*. 31. stih u prvoj inačici *Et quae ita diu fidibus complere paternis* ovdje je izmijenjen: *Et queis ita diu fidibus complexere paternis*. 32. stih *Quae duo desierant carmina Gundulidae* zamijenjen je krnjim stihom *aurea facundi carmina*. U 34. stihu usklik *o* dolazi nakon *proavo*, a ne nakon *Sorgiade*. U 35. stihu umjesto *heu* stoji ovdje *haec*. 36. stih je izmijenjen: *Alter qua exoritur Gundula progenie!* → *Et patriae et coetus gloria Patricii!* Sljedećih stihova (37-40) iz prvog sveščića nema u drugom sveščiću: *Morte tua at felix, meliore et parte superstes, / Nunc merito superum consilio frueris, / Tot vitae aerumnis et liber gaudia carpis, / Gaudia mortali non referenda sono*. 41. stih umjesto *Nos tamen, heu, miseri, tuus, o, queis, Sorgie, casus* ovdje glasi: *Hercle, es tu felix: tuus at, mi Sorgie, casus*. Na početku 43. stiha, gdje u prvom sveščiću stoji *heu*, ovdje stoji *Nam*. U 46. stihu *extinctos* je zamijenjeno s *ammissos*. U drugom sveščiću nedostaju ovi stihovi (47-54): *Restiadum in primis, qui te complexus amore, / Mens quoquum una domi, mi at fera bella foro, / Bella foro, clarae specimen virtutis, honoris / Culmen, et integrae foedus amicitiae. / Georgiadem et, cuius dudum sat cognita virtus, / Quem Ogniadis fovit grande sodalitium. / Quis dolor, heu, novus! Occubat, heu et avunculus ipse – / Nondum et, Petre, tuas solvimus exequias*. 55. stih izmijenjen je iz *Quisque unus fuerat reliquum mihi dulce levamen* u *Quique unus fueras reliquum mihi dulce levamen*. 55. stih izmijenjen je iz *Id quoque nunc raptum est illius interitu* u *Id quoque, Petre, tuo subtrahis interitu*. Ovih stihova (57-60) nema u ovom drugom sveščiću: *Loiolidum alma cohors olim quo applausit alumno, / Toto quam ille unam pectore curam habuit. / Salvete, illustres animae, mea cura dolorque, / Quas decora et virtus fecerat unanimes*. 62. stih izmijenjen je iz *Nec iuvat Aonia cingere fronde comas* u *Aonia haud iuvat cingere fronde comas*. U 63. stihu mjesto *ademptum* ovdje stoji *et apta*. *Sorgoidem et solvat carmina ad inferias* iz 64. stiha prvog sveščića u drugom glasi: *Sorgiadi solvant carmina ad inferias*. Stihovi 65-66 izmijenjeni su iz *Patricio a tanto referant patriaeque Camoenae / Antiquae quantus crescat honos patriae!* u *Ragusii et vates*

quotquot Charitesque novemque / Foverunt sacris fontibus Aonides / Ferte gradum celeres, lugubre et dicite carmen / Carmen posteritas quod legat Illiridum. Stihovi 67-68 nisu izmijenjeni. 69. je stih u prvom sveščiću ovaj: *Iaxiades Petro summos persolvit honores*, a u drugom je: *Jaxius, en, summos Petro persolvit honores*. Posljednja tri stiha ista su u objema inačicama ove prigodnice.

5.12. Panegyris emeriti patris concionatoris Ordinis Minorum Anacleti Dubravcich de divo Joseph Beatae Mariae Virginis sponso

Epigram u hvalu fra Anakleta Dubravčića¹²⁰ nalazi se na 27. stranici rukopisa. Sorgo piše u čast propovijedi koju je Dubravčić izrekao o sv. Josipu, zaručniku Blažene Djevice Marije. Osim u ovom rukopisu, nalazi se i u rukopisu 141/1 ZKD.¹²¹ Sadrži četiri elegijska distiha. U rukopisu je sačuvan hrvatski prijevod ove prigodnice iz pera franjevca Pacifika Radeljevića.¹²²

Sorgo započinje usklikom kako je Anaklet lijepo propovijedao o sv. Josipu i nastavlja da je novim slikama uzdigao duh. Sv. Petar čuva ključeve neba, a vrata sv. Josip. Kroz njih ima proći samo istinsko ljudsko spasenje (1-4). Ona prijestolja koja Zebleja moli za svoje sinove sam Bog namijenio je Zaručnici i Josipu (5-6). *Ako ovo pokazuje vrhunac hvale Josipu, onda prenosi i snagu tvog govora, učeni Anaklete* – završava Sorgo (7-8).

Pjesnički uzori u ovom panegiriku ranokršćanski su pisci Marius Victorinus (IV. st.), Paulus Nolanus (V. st.) i Grattius Faliscus iz doba Augusta: *claves caeli*, 3 (MAR. VICTORIN. hymni 2, 61); *salus hominum*, 4 (PAVL. NOL. carm. 16, 137); *fastigia laudis*, 7 (GRATT. cyneg. 282).

5.13. Ad optimum virum Antonium Liepopilli

Sorgo je napisao jedan elegijski distih za *cijenjenog muža* Antuna Liepopillija.¹²³ U rukopisu se nalazi na 28. stranici. Iznad epigrama je bilješka u kojoj stoji kako je autor napisao sljedeći distih na molbu Liepopillija da posvjedoči o njegovim službama koje je obavljao te o koristi koju je imao.

Pretpostavljamo da je pjesnik u ovim stihovima htio istaknuti kako pamti i priznaje da je u Liepopillijevoj notarskoj vlasti posljednja dužnost koju obavljaju patriciji, odnosno oporučna raspodjela dobara (1-2).

¹²⁰ Anaklet Renato Josip Marija Dubravčić (Dubrovnik, 28. XI. 1776. – Dubrovnik, 24. VIII. 1840.), provincijal. Godine 1790. stupio u Provinciju sv. Franje. Propovijedao na hrvatskom jeziku. Hoško, Franjo Emanuel, Pejo Čošković i Vicko Kapitanović, ur. *Hrvatski franjevački biografski leksikon*. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža : Vijeće franjevačkih zajednica Hrvatske i Bosne i Hercegovine, 2010: 151.

¹²¹ Kastopil, Stjepan, Bete, Matija i Ljubimir Davor, ur. *Rukopisi Znanstvene knjižnice Dubrovnik: Catalogus codicum manuscriptorum qui in bibliotheca Rhacusina liberalium artium asservantur*. I, Knjiga II: *Rukopisi na stranim jezicima* = Drugo, promijenjeno i dopunjeno izdanje. "Baština" – Rukopisi. Dubrovnik: Dubrovačke knjižnice Dubrovnik, 1997: 30.

¹²² Ibid.

¹²³ Antun Petra Liepopilli (Dubrovnik, 19. IV. 1764. – Dubrovnik, 8. III. 1837.), dubrovački pjesnik i notar. Pisao prigodnice na latinskom. Marić, Voljena. "Rukopisna ostavština Antuna Petra Liepopillija u Znanstvenoj knjižnici u Dubrovniku." *Latina et Graeca* 2, br. 27 (2015): 37. <https://hrcak.srce.hr/226504>

Epigram koji je Liepopilli napisao Sorkočeviću čuva se u rukopisu 408/2 Znanstvene knjižnice u Dubrovniku.¹²⁴ Pita ga čemu već dugo uznemirava srce posmrtnim pjesmama. Potiče ga da odagna tugu veselom pjesmom.

Ad egregium viru m d[ominum] Matthaeum Nicolai de Sorgo Patricium Rhagusinum

epigramma

Heu quid funereis dudum, doctissime Sorgo,

Omnia sollicitas pectora carminibus?

Quin potius Tibi communem lenire dolorem

Cura sit atque animis pellere laetifico

Carminum tristitiam, tua quod sapientia promat

Quodque tuo facili defluet ore modo?

Ast ego pro tanto, quo me dignaris, honore

Grati animi tribuo, quod potis, obsequium.

5.14. In nuptiis Paulae filiae cum domino Antonio Martoliza de Cerva epigramma

Epigram u dvama elegijskim distisima pjesnik je sastavio prigodom udaje kćeri Pavle za Antuna Martolice Cerva¹²⁵ 11. IX. 1830. Nalazi se na 28. stranici ovog rukopisa. Pjesma je prevedena na talijanski, a ta verzija sačuvana je u rukopisu 861 ZKD.¹²⁶ Pjesnik želi da na kćerinoj bračnoj postelji uvijek sjedi dobra božica koja ju je spojila s mužem Crijevićem (1-2). U drugom distihu poručuje joj neka ide sretna i da će uvijek biti briga i ures mužu, slijedeći majčin primjer (3-4).

¹²⁴ Kastropil, Stjepan, Bete, Matija i Ljubimir Davor, ur. *Rukopisi Znanstvene knjižnice Dubrovnik: Catalogus codicum manuscriptorum qui in bibliotheca Rhacusina liberalium artium asservantur*. I, Knjiga II: *Rukopisi na stranim jezicima* = Drugo, promijenjeno i dopunjeno izdanje. "Baština" – Rukopisi. Dubrovnik: Dubrovačke knjižnice Dubrovnik, 1997: 49.

¹²⁵ Antun Martoličin Cerva (Dubrovnik, 17. XI. 1791. – Cavtat, 21. IV. 1868.), matematičar. Službovao kao carinski činovnik u Kotoru (1830./32.) te kao upravitelj Lazareta 1842. god. Godine 1848. kapetan je Narodne garde. Umro u Cavtatu 21. IV. 1868. Uzrok smrti staračka iznemoglost (*marasmo senile*). Slobodni zidar. Poslije njegove smrti sinovi napustili Dubrovnik. Oženio se 11. IX. 1830. Pavlom (4. IX. 1807. – 21. I. 1845.), kćeri pjesnika prigodničara Mata Balda Nikolinog Sorgo. Vekarić, Nenad. *Vlastela grada Dubrovnika*. Sv. 4: *Odabrane biografije: (A - D)*. Zagreb; Dubrovnik: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2011: 307-308.

¹²⁶ *Per le nozze della Signora Paolina di Sorgo e del Sig. Antonio de Cerva Versione d'un Latino Epigramma del Sig. Matteo de Sorgo*. Kastropil, Stjepan, Bete, Matija i Ljubimir Davor, ur. *Rukopisi Znanstvene knjižnice Dubrovnik: Catalogus codicum manuscriptorum qui in bibliotheca Rhacusina liberalium artium asservantur*. I, Knjiga II: *Rukopisi na stranim jezicima* = Drugo, promijenjeno i dopunjeno izdanje. "Baština" – Rukopisi. Dubrovnik: Dubrovačke knjižnice Dubrovnik, 1997: 185.

Sedmi sveščić rukopisa 451 ZKD sadrži prigodnice raznih autora nastale prigodom ovog vjenčanja, a Liepopillijeva su dva latinska epigrama od po četiri stiha.¹²⁷ To vjenčanje pjesmama su obilježili i fra Pacifik Radeljević,¹²⁸ Damjan Bettondi¹²⁹ i Antun Petrov Liepopilli.¹³⁰

5.15. Patris in digressu (supradictae) filiae ad eamdem sermo

Nakon kratkog epigrama slijedi očev govor u stihu povodom odlaska kćeri zbog udaje u drugu kuću. U rukopisu je 28. – 32. stranice. Ovo je najduža pjesma u rukopisu, od ukupno 111 heksametara. Započinje spomenom na slavne Crijeviće: Iliju Lamprice,¹³¹ koji je bio *poeta laureatus* u Rimu i imao ženu Pavlu, i Ludovika Crijevića Tuberona,¹³² koji je razborito pisao o Turcima i domovini. Ne treba izostaviti trud učenog biografa Serafina Crijevića oko tolikih djela uništenih moljcima i oko sjajnih portreta Dubrovčana. Nadalje spominje snažni duh franjevca misionara Antuna Cerva¹³³ koji je umro u Africi i kneza Marka Cerva koji je napustio utvrdu Tumbu na Brgatu¹³⁴ i otišao među neprijatelje u pogibiju. Pravo je spomenuti, kaže pjesnik, i vrsnog pravnika koji je obnašao najviše državne časti i umro na dužnosti, na žalost senatora i naroda. Zaključujemo da je riječ o Dominiku Miha Cerva (1520. – 1589.), pravniku koji je triput bio knez te umro na toj dužnosti. Imao je kćer Pavlu udanu Sorgo (1-16).¹³⁵

¹²⁷ Marić, Voljena. "Rukopisna ostavština Antuna Petra Liepopilija u Znanstvenoj knjižnici u Dubrovniku." *Latina et Graeca* 2, br. 27 (2015): 42.

¹²⁸ Pacifik Nikola Radeljević (Dubrovnik, 1. I. 1800. – Kuna Pelješka, 18. II. 1878.), propovjednik i prevodilac. Nastavnik filozofije na učilištu Male braće u Dubrovniku. Gvardijan u Pridvorju u Konavlima, samostanu Male braće u Dubrovniku i Rijeci dubrovačkoj. Hoško, Franjo Emanuel, Pejo Ćosković i Vicko Kapitanović, ur. *Hrvatski franjevački biografski leksikon*. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža: Vijeće franjevačkih zajednica Hrvatske i Bosne i Hercegovine, 2010: 463

¹²⁹ Damjan Bettondi (Dubrovnik, 24. III. 1762. – Koločep, 23. XII. 1835.). Pisao prigodne pjesme na hrvatskom, talijanskom i latinskom jeziku. Prigodne su mu pjesme vezane uz svadbe i smrt uglednih sugrađana te uz rođendane austrijskog cara Franje I., njegov dolazak u Dubrovnik 1818. i smrt. Manji je dio tih pjesama tiskan, a veći je sačuvan u rukopisima. <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=7338> 20. 2. 2020.

¹³⁰ Vekarić, Nenad. *Vlastela grada Dubrovnika. Sv. 4: Odabrane biografije: (A - D)*. Posebna izdanja / Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Serija Prilozi povijesti stanovništva Dubrovnika i okolice, knjiga. 17, svezak 4. Zagreb; Dubrovnik: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2012: 308.

¹³¹ Ilija Lamprin Cerva (Dubrovnik, 1463. – Dubrovnik, 15. IX. 1520.), latinski pjesnik i prozaist, sin kneza i poklisara Lampre Cerva i Maruše Sorgo. 1485. u Akademiji Pomponija Leta u Rimu ovjenčan pjesničkim lovorovim vijencem – *poeta laureatus Aelius Lampridius Cervinus*. Njegov pjesnički opus uključuje 9 knjiga i oko 240 pjesama, pisanih isključivo latinskim. Ibid.: 285.

¹³² Lujo Ludovik Ivanov Cerva s nadimkom Tubero (Dubrovnik, 17. X. 1458. – Dubrovnik, 1527.), benediktinac, povjesničar i pjesnik. Nazivali su ga dubrovačkim Salustijem. Studirao u Parizu književnost, filozofiju, teologiju i matematiku. Umro od kuge. Pokopan u Višnjici u crkvi sv. Jakova. Najvažnije djelo su *Comentarii de temporibus suis libri XI*. Ibid.: 279.

¹³³ Ibid.: 292.

¹³⁴ U neposrednoj blizini sela Brgata Gornjeg dizala se uzvisina zvana Tumba. Tumba je utvrđena zbog rata s Radoslavom Pavlovićem 1430., a onda se iznova naoružava 1451. u vrijeme rata s hercegom Stipanom te postaje graničnom utvrdom uz koju se formiralo graničarsko naselje. Za francuske okupacije Dubrovnika 1806. radi obrane od Rusa i Crnogoraca, Francuzi naoružavaju Tumbu, no pretrpe poraz od Crnogoraca i smrt generala Delgorguea. Austrija je tu utvrdu napustila. Nodari, Maja. *Sažeti pregled povijesti područja Dubrovačko-neretvanske županije*. Dubrovnik: 2017: 67.

¹³⁵ Vekarić, Nenad. *Vlastela grada Dubrovnika. Sv. 4: Odabrane biografije: (A - D)*. Posebna izdanja / Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Serija Prilozi povijesti stanovništva Dubrovnika i okolice, knjiga 17, svezak 4.

U sljedećim stihovima Sörgo iznosi nagrade i imena Sorkočevića te začetnika svojeg roda, koji je mnogim darovima i plodovima pomogao Gradu u vrijeme velike gladi i nevolja te tako zaslužio vlasteosku titulu, a toj se časti dobivenoj od predaka sada rod Sörgo raduje (17-22). Pjesnik nadalje govori kćeri da nije manja slava roda Bunić-Bona, iz kojeg potječe njezina majka. Spominje Nikolicu Bona, čija krepost ne blijedi, a slava u Gradu nikada neće propasti (23-25). Kaže o njemu zatim da je, kad je cijeli grad postao velika ruševina i kad su se rušila kamenja uništenih domova, bez odgađanja izvlačio mrtve iz ruševina, a priča se da je bio spreman umrijeti u gustoj hrpi kamenja. U tolikoj opasnosti i nemiru sav puk i plemići poštivali su jedino njega zasluženom ljubavlju i ponavljali njegovo ime. *Jedini se on*, Sörgo nastavlja s hvalom, *nije bojao Turaka te je, poslan iz uplašenog grada okrutnom sultanu, žurio izložiti život pogibelji. Duhom i sudbinom bio je sličan Atiliju Regulu*,¹³⁶ rimskom konzulu koji je mučen i umro u Kartagi (26-37). *Slavne i kreposne duše, koje dadoše vječnu slavu rodu i domovini, um i pobožnost odveli su do zvjezdanog vrha Olimpa u kočiji i smjestili ih na nebo* (38-41).

U sljedećim stihovima prisjeća se kćerine svadbe, ali ne da bi ukrasi maknuli sliku starih roditelja pa oholost obuzela duh. Pjesnik kaže da će ispuniti prema kćeri ono što je dužnost pravog oca i na što je, po njegovu mišljenju, treba upozoriti. Pozdravlja mladenku i njezina muža. Pojavljuje se živopisna slika Himeneja koji nosi bračne lance do svetog oltara. Pjesnik se moli da brak bude sretan (42-49). Dalje se obraća kćeri: *Ali tebi se, kćeri moja, vrti novi poredak života, ono što je prije bilo očevo pravo, sada je muževo. A njemu se želiš dopasti povezana brakom, te će s tobom htjeti dijeliti sva dobra u životu i zajedno s tobom podnositi sav napor* (50-54). Zatim opominje kćer da ne upadne u nevolje previše uživajući, govori joj da ona jedina u svim prilikama treba mužu olakšati teret. Poručuje joj da u dobrom srcu živi briga za sva zla i da se bez straha najviše pobrine za svoj brak (55-61). Zatim je upozorava da, slijedeći majčin primjer u svemu, udahne dostojno ponašanje i da će uvijek biti slatka briga svojeg muža. *Druga briga ti, kaže joj, predstoji u javnosti. Promatrat će te kritičari oštrim umom i pažljivim okom, a ti, mladenko, izađi na svjetlo dana. Svatko će vagati tvoj moral i mudrost, a uz njih radi poslove i kod kuće. Neka ti ozbiljnost morala bude u društvenom životu kolika i lijepa skromnost na kreposnom licu* (62-71). Poručuje joj neka uvijek ima živu sliku kreposti i još veću marljivost. Nadalje kaže da je neće osuditi ako pođe u svečanoj haljini, da bi se sama mogla svidjeti mužu kako i priliči ženi (72-75). Zatim poručuje da mudrost i oštar um, istina i dolično ponašanje lako pobjeđuju sve, a sva dobra zavise od pouzdanih savjeta. Govori joj da pođe sretna srca u časni brak te da je njezin um sladak, a karakter još slađi. Dodaje da njezina muža krase dobra djela i zlatni maniri, a uzvisuju ga oštar um i vrlina (76-82). Zbog toga Stvoritelj s neba obećava sretan brak. Tako u kušnji ili sudbini neka snažna vjera, iskrena ljubav i sretna sloga nose čiste radosti u braku i tako će ostati vječno. Tako će

Zagreb; Dubrovnik: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2012: 296.

¹³⁶ Marcus Atilius Regulus (299. – 250. pr. Kr.), rimski konzul smatran uzorom građanske kreposti. [https://en.wikipedia.org/wiki/Marcus_Atilius_Regulus_\(consul_267_BC\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Marcus_Atilius_Regulus_(consul_267_BC)) 20. 2. 2020.

izrasti najbolje potomstvo umom i duhom, koje će, plemenito odgajano i potaknuto ljubavlju za hvalom, predstavljati običaje predaka, slijedeći primjer njegove kćeri i njezina muža (83-89).¹³⁷

Nadalje spominje da se treba prisjetiti miraza pradjedova i slavnih djela šukundjedova i da je slobodno da se vrate lica i da iznova i iznova padaju na um uzori časni do smrti, da kao majka braće Grakho¹³⁸ bude uzdignuta ponašanjem, umom i vrlinama. *I ti, Pavlo, imaš svoje Scipione i velike uzore i sjajna djela u obitelji*, govori joj (90-97). Nastavlja da i ona treba podizati sinove dobrima tijela i duha i da tako neće nedostajati dobrog roda, tako će je blagosloviti dobro potomstvo. Zatim spominje rod Crijevića za koji se udaje djevojka iz roda Sorkočevića, a mnoge Pavle nose ime Crijevića. Izražava želju da Pavla usreći Crijevića lijepim potomstvom, koje će nositi ime pjesnika Ilije Crijevića, koji je u Rimu ovjenčan pjesničkim vijencem (98-107). S takvim zaslugama i tolikom nadom leži slava braka i čuva se primjerom djedova. Na kraju pjesnik savjetuje svojoj Pavli: *Pođi sretna, kćeri moja, misleći na roditelje koji te na odlasku slijede molitvama i srcem* (108-111).

Antički uzori su klasični i ranokršćanski pisci: *mihi fas dicere*, 1 (VEN. FORT. carm. 3, 7, 49); *in medios hostes*, 11 (OVID. fast. 2, 692, ILIAS Latina 399); *primordia gentis*, 18 (OVID. epist. 17, 59, OVID. met. 5, 190); *malesuada famae*, 20 (VERG. Aen. 6, 276); *iterumque iterumque vocantes*, 32 (VERG. Aen. 2, 770, OVID. ars 2, 127, OVID. met. 11, 619: *iterumque, iterumque vocavit*); *illustres animas*, 38 (IVV. sat. 4, 152); *famam perennem*, 39 (VERG. Aen. 9, 79, OVID. am. 1, 10, 62); *fas merito*, 42 (PAVL. NOL. carm. app. 3, 13); *munera veri patris*, 45 (PRVD. ham. 51, IVVENC. euang. 2, 8); *tuus genitor*, 46 (OVID. met. 12, 549); *o, prodis, nova nupta*, 48 (CATVLL. carm. 61, 95 CATVLL. carm. 61, 96 CATVLL. carm. 61, 100 CATVLL. carm. 61, 110 CATVLL. carm. 61, 120: *prodeas nova nupta*); *omine fausto*, 48 (OVID. met. 6, 448, OVID. trist. 2, 6); *dulce levamen*, 57 (CATVLL. carm. 68, 61, CYPR. GALL. leu. 242); *rebus agendis*, 69 (HOR. ars 82, OVID. fast. 1, 167); *virtutis imago*, 74 (SIL. ITAL. Pun. 1, 185); *solertia maior*, 75 (ALC. AVIT. carm. 6, 461); *auctor olympi*, 83 (ENNOD. carm. 1, 9, 48); *sincerus amor*, 85 (MAR. VICTOR aleth. 3, 633); *concordia felix*, 85 (PROP. eleg. 3, 6, 41); *fides alma*, 85 (ENN. trag. 380); *mente animoque*, 87 (LVCR. rer. nat. 1, 74, AVSON. epiced. 44); *Scipiades*, 96 (CLAUD. Stil. cos. 3, praef., 1, CLAUD. Stil. cos. 3, praef., 21); *insignia gesta*, 97 (PRVD. cath. 9, 2); *Hymen, o, Hymenaeae*, 101 (CATVLL. carm. 62, 5); *talibus meritis*, 108 (VERG. Aen. 1, 74).

¹³⁷ Antun Cerva i Pavla Sorgo imali su trojicu sinova koji su nakon očeve smrti 1868. napustili Dubrovnik. Sin Martolica (1832. – 1874.), činovnik na željeznici, otišao je u Austriju. Potpukovnik Mato (1835. – 1888.), neženja, umro je u Sarajevu. Eugen (1842. – 1872.) živio je u Kotoru. Vekarić, Nenad. *Vlastela grada Dubrovnika. Sv. 4: Odabrane biografije: (A - D)*. Posebna izdanja / Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Serija Prilozi povijesti stanovništva Dubrovnika i okolice, knjiga 17, svezak 4. Zagreb; Dubrovnik: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2012: 307.

¹³⁸ Majka braće Gaja i Tiberija Grakha (II. st. pr. Kr.) zvala se Kornelija, kći rimskog vojskovođe i konzula Publija Kornelija Scipiona Afričkog Starijeg (235. – 183. pr. Kr.). Bila je vrlo obrazovana. Nakon muževe smrti posvetila se odgoju djece. Smatrana je uzornom majkom na koju se trebaju ugledati ostale Rimljanke. <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=33213> 25. 2. 2020.

5.16. Pater Urbanus Appendini novi Licei Jadrensis director designatus rhetorices et philosophiae primum professor Ragusii e Ragusa discedit

Slijedi interpretacija dviju pjesama s 33. i 34. stranice rukopisa, napisanih prigodom odlaska iz Grada najboljeg profesora retorike i filozofije Appendinija. Naime, Urban Appendini bio je na glasu kao vrsni učitelj, stoga su poglavari njegova reda pijarista 1804. godine htjeli da dođe podučavati u kolegij Nazzareno. Dubrovačka se vlastela tada pobrinula da ostane u Dubrovniku. Austrijska vlast pozvala je 1824. mlađeg brata Appendinija u Zadar kako bi preuzeo upravu nad licejem s konviktom. Iste su ga godine imenovali glavnim upraviteljem svih dalmatinskih gimnazija.¹³⁹

Prva prigodnica ima 7 elegijskih distiha. Sorgo hvali Appendinija i njegovu učenost koja mu je donijela tolika priznanja i žali za njegovim odlaskom iz Grada, u kojem ga nazivaju velikim uresom. Grad, koji ga štuje, a koji on sada napušta i koji ga žalobno pozdravlja na odlasku, pun je tuge (1-8). Sorgo potom upotrebljava svoju čestu želju, kao u prigodnici Pijerku Sorgo i kćeri Pavli: *I, tamen, i, felix*. Poručuje mu neka ide sretan onamo gdje će sjati iznimna snaga takvog uma među tolikim priznanjima. Ali ovaj je grad hranitelj talenata i slavni dom Paladin. Bez Urbana se vraća šumovita i stara Lausa, a Grad će se uvijek sjećati njegova tužnog odlaska (9-14). Na margini je bilješka da je Lausa *Nome antico di Ragusa*, a to se ime spominje i u epigramu za Urbana Lampredija.

U ovoj prigodnici antički su uzori vidljivi na kraju 2. i 9. stiha: *praemia digna ferat*, 2 (VERG. Aen. 1, 605, OVID. ars 2, 702, OVID. fast. 1, 678); *culmina laudum*, 9 (PROP. eleg. 2, 10, 23, *culmen laudis*).

Druga prigodnica duža je od prve, ima deset elegijskih distiha. *Govorit ću pravedno*, započinje Sorgo, *pjesnici znaju što rade bogovi u Elizejskim poljanama jer im Feb o tome priča*. Naziva Urbana uresom Feba i najvećom brigom bogova i potiče da svojom molitvom, kojom može, pobijedi. Zatim kaže Appendijinu da će mu Feb biti sklon i da neće u suzama Brnu Džamanjiću ni Juniju Rastiću prenijeti nove tužne vijesti da mu je povjerena uprava zadarskog liceja i da odlazi s dubrovačkih obala (1-8). *Džamanjić i Rastić nadali su se da ćeš uvijek*, podsjeća ga, *biti pod našim dubrovačkim krovovima, oni su te zadržali snagom i molitvom. Pogotovo Rastić, koji je pjevao da si imenom i duhom urban* (9-12). Sorgo zna kako je Rastić često brige i nevolje iznosio iz dubine srca Urbanu, ili pjesmom ili na filozofski način, u čemu je Urban bio najbolji. (13-16). *Molim te*, govori Sorgo Appendiniju, *poštedi suza duše elizijskih pjesnika da ne svjedoče boli domovine, kojoj si bio jedini preostali slatki ures* (17-20).

Uzori se javljaju u sljedećim sintagmama: *Phoebi decus*, 3 (HOR. carm. 1, 32, 13); *annuet ille*, 5 (TIB. eleg. 2, 2, 10); *cura urit*, 17/18 (PAVL. NOL. carm. 15, 203); *dulce decus*, 20 (MART. epigr. 9, 28, 1).

¹³⁹ Kasumović, Ivan. *Pjesme Urbana Appendinija*. Rad JAZU 174, 1908: 3.

Na kraju ove prigodnice nalazi se potpis *u znak prijateljstva (M. de Sargo in amicitiae signum)*. Ispod je bilješka na talijanskom o pozivu Appendinija u kolegij Nazzareno. Piše da su opat Džamanjić i Rastić, ugledni ljudi, visoko cijenili oca Urbana i da je senat spriječio Appendinijev odlazak kad ga je general Reda pozvao u Rim.¹⁴⁰ Prepisivač poručuje u zagradi da je bilješku napisao sam Sargo.

¹⁴⁰ NB: L' abbate Zamagna, e Resti, personaggi distinti, che stimavano assai il P. Urbano, e che questo decreto del Senato di Ragusa è stato trattenuto, allorché il P. Generale del suo Ordine lo voleva a Roma. Il senator Resti cogli altri amici ha procurato questo decreto. (L' autore manu propria questo scrisse.)

6. POREDAK ANTIČKIH PISACA PREMA BROJU UPOTRIJEBLJENIH KLAUZULA U INTERPRETIRANIM PRIGODNICAMA

Pretražujući klauzule antičkih pisaca na stranici *Musisque Deoque*¹⁴¹ pokazalo se da je Sorko bio uistinu dobro upoznat s latinskom književnom tradicijom. Ovdje ćemo prikazati poredak antičkih pisaca prema broju upotrijebljenih klauzula:

1. Ovidije (31)
2. Vergilije (14)
3. Katul (9)
4. Horacije, Marcijal, Propercije, Venancije Fortunat (7)
5. *Carmina epigraphica* (6)
6. Seneka Filozof (4)
7. Enodije, Prudencije, Silije Italik, Tibul (3)
8. Avit, Gratije Falisko, *Ilias Latina*, Klaudijan, Marije Viktorije, Paulin iz Nole, Sidonije (2)
9. Auzonije, Boetije, Ciceron, Ciprijan Gal, Drakoncije, Enije, Juvenal, Juvenk, Korip, Lukan, Lukrecije, Paulinus Pellaeus, Paulinus Petricordiae, Plaut, Publije Sirijac, Rutilije Namacijan, Stacije (1)

Sorkočević se ponajviše služio Ovidijevim djelima: *Fasti* (9), *Metamorphoses* (7), *Tristia* (4), *Amores* (3), *Ars amatoria*, *Epistulae ex Ponto*, *Consolatio ad Liviam* (2), *Heroides*, *Remedia amoris* (1). Ovidija prema broju klauzula slijedi Vergilijev ep *Aeneis* (14). Klauzule iz Katulovih *Carmina* pojavljuju se kao uzori 9 puta. Po 7 puta javljaju se Horacijeve,¹⁴² Marcijalove,¹⁴³ Propercijeve¹⁴⁴ i Fortunatove¹⁴⁵ klauzule. *Carmina epigraphica* pojavljuju se 6 puta. Sorkočević posuđuje Senekine klauzule (4) iz djela *Liber de moribus* (1), *Oedipus* (1), *Phaedra* (1) i *Phoenissae* (1). Po 3 klauzule pripadaju Enodiju,¹⁴⁶ Prudenciju,¹⁴⁷ Siliju Italiku¹⁴⁸ i Tibulu.¹⁴⁹ Po 2 klauzule nalazimo u djelima Avita, Gratija Faliska, *Ilias Latina*, Klaudijana, Marija Viktorija, Paulina iz Nole i Sidonija. Po jedna klauzula preuzeta je od sljedećih pisaca: Auzonija, Boetija, Cicerona, Ciprijana Gala, Drakoncija, Enija,

¹⁴¹ <http://mizar.unive.it/mqdg/public/>

¹⁴² *Epistulae* (3), *Carmina* (2), *Ars poetica* (1), *Epodi* (1).

¹⁴³ *Epigrammata* (7).

¹⁴⁴ *Elegiae* (7).

¹⁴⁵ *Carmina* (7).

¹⁴⁶ *Carmina* (3).

¹⁴⁷ *Peristephanon* (1), *Hamartigenia* (1), *Cathemerinon* (1).

¹⁴⁸ *Punica* (3).

¹⁴⁹ *Elegiae* (3).

Juvenala, Juvenka, Koripa, Lukana, Lukrecija, Paulina Pellausa, Paulina Petricordiae, Plauta, Publija Sirijca, Rutilija Namacijana i Stacija.

Iz ove analize možemo zaključiti kako se Sorkočević služio mnoštvom pjesničkih uzora, počevši od Enija (III. – II. st. pr. Kr.) sve do Venancija Fortunata (VI. st.). Međutim, koliko je vjerojatno da je pjesnik poznao i čitao sve navedene autore, pogotovo ranokršćanske, teško je reći. S obzirom na to da se oslanjao na posuđivanje od prethodnika, pjesnik je vjerojatno bio svjestan svojih mogućnosti, odnosno manjkavosti u latinskom izrazu. Unatoč tome, imajući na umu da je riječ o pjesniku 19. stoljeća, možemo zaključiti da je njegovo pjesničko umijeće na latinskom bilo na zavidnoj razini.

7. HRVATSKO LATINSKO NASLJEĐE U ŠKOLSKOJ NASTAVI LATINSKOG JEZIKA

Živimo u globalnom selu u kojemu nam je sve dostupno odmah, ovdje i sada. Suvremeni čovjek više nema dovoljno strpljenja ni koncentracije, ovisan je o iluziji društvenih mreža zbog kojih smo postali međusobno nikad povezaniji, a u isti mah nikad udaljeniji jedni od drugih. To je naša stvarnost, način življenja i takvima se danas – rađamo. I takovu svijetu unatoč, nađe se ipak poneki entuzijast i čovjek kojeg se vanjski ubrzani svijet ne tiče previše, čovjek koji proučava klasične jezike. Takvi ljudi imaju zadaću prenijeti svoje znanje na našu djecu, koja često ne mare ni za zanimljivije teme od dalekog i teškog latinskog jezika. Kakav je to izazov danas predavati jedan italiski, zaboravljeni sintetički jezik u razredu s dvadesetak petnaestogodišnjaka kojima kao društvo, nažalost, nismo pružili moć lijepog čitanja tekstova ni na majčinu jeziku? Odgovor na ovo pitanje ostavit ću otvorenim iz više razloga, a jedan od njih svakako su strah i neizvjesnost.

Vlastito iskustvo rada dovelo me do zaključka kako prilikom podučavanja učenika latinskom valja krenuti od hrvatskog jezika jer se i u susretu s jezikom kojim su okruženi od rođenja katkad ne snalaze. Stoga svi mi, koji smo se odlučili za poziv profesora latinskog, trebamo imati mnogo strpljenja i razumijevanja. Nadalje, tim mladim ljudima koji se u trenutku susreta s latinskim nalaze u razdoblju intenzivnog fizičkog i emocionalnog razvoja te sveopćoj zbunjenosti, potrebno je vrlo jasno i nepokolebljivo naglasiti značaj i veličinu latinskog jezika te im objasniti zbog čega je važno učiti latinski.

Smatram da se u planu i programu predviđenom za nastavu latinskog u hrvatskim gimnazijama daje premalo prostora za hrvatski latinizam i naše latinsko nasljeđe. Kada bismo se kao društvo u većoj mjeri nego dosad odnosili prema našoj stoljetnoj latinskoj spomeničkoj i rukopisnoj baštini kao prema nečemu čija je vrijednost nemjerljiva, ne samo za naše podneblje, nego i šire, možda bismo uspjeli mladima usaditi prave vrijednosti kojima i sami, vjerujem, ne znajući teže. Dubrovnik se kroz vjekove pokazao izvrsnim domaćinom latinskim Muzama, stoga, umjesto da im taj grad prikazujemo tek kao današnje elitno turističko odredište i svjetsku filmsku pozornicu, pokažimo im ga kao spomenik kulture i svojevrsni fenomen vrijedan divljenja, jedinstven u svijetu. Toliko je hrvatskih latinista o kojima u našim udžbenicima nema ni slova, a da bi nastavnik sam mogao nešto učiniti po tom pitanju, valja žrtvovati i to malo vremena predviđenog za učenje nastavaka i završetaka, učenicima toliko apstraktnih i nerazumljivih sintaktičkih konstrukcija, zbog kojih će većina platiti dodatne satove latinskog dan prije ispita.

Važno je u razredu naglasiti da je latinski majka romanskih jezika i na taj način oživjeti *mrtve* latinske riječi koje su u drugim jezicima danas itekako žive, a posebno im treba naglasiti utjecaj latinskog na njima najbliži engleski jezik. Idealno bi bilo kad bismo učenicima omogućili susret s rukopisima u arhivu ili knjižnici. Na taj bi način spoznali da je latinska baština stvarna, opipljiva i da se mora čuvati u posebnim uvjetima zbog svoje krhkosti u borbi s vremenom. Isto tako, smatram izuzetno

važnim osvijestiti da naša zapadna civilizacija počiva na temeljima rimske kulture, čiju mističnost i ljepotu učenicima valja prenijeti kroz mitove i stihove klasika te ih na taj način motivirati.

Latinske pjesme Mata Sorkočevića reprezentativne su zbog klasičnog latinskog jezika kojim su pisane te bi zbog jezične čistoće učenicima bile korisne pri učenju riječi, izraza i jezične strukture koja je uglavnom pravilna, a svakako bi dobro poslužile za vježbanje metričkih obrazaca. Uzmimo samo za primjer stihove iz prve pjesme u rukopisu: *I, Petre, i, felix, en summa tibi advenit hora / Qua subis ingratae funera Persephones!* Pomoću tih dvaju stihova, stiha u heksametru i stiha u pentametru, učenici mogu zapamtiti oblik elegijskog distiha, a bilo bi ih u tu svrhu korisno naučiti i napamet. Iako učenje čega napamet danas izaziva negativne konotacije, osobno smatram da je ponekad neizbježno, jer na taj način učenici vježbaju pamćenje, a kada bi zapamtili ova dva stiha, to bi im dugoročno pomoglo u prepoznavanju forme elegijskog distiha. Što se gramatike tiče, ovim stihovima učenici bi zapamtili imperativ drugog lica jednine glagola *eo, ire, ii, itum* (*I, Petre, i, felix*) koji pripada glagolima s posebnom konjugacijom,¹⁵⁰ usto bi uvidjeli da je nastavak za vokativ muškog roda u drugoj deklinaciji *-e* (lat. *Petre*), na što bih im osobno odmah postavila pitanje o vokativu imena Petar u hrvatskom.¹⁵¹ Svakako bih učenike upoznala s Petrom Sorkočevićem kao povijesnom ličnošću, važnom za hrvatsku književnost. Ključno je naglasiti im kako su i Mato i Petar Sorgo stvarne ličnosti koje su živjele u Dubrovniku, kako bi im se pobudilo maštu, a ujedno otklonilo toliku apstrakciju vezanu uz minula vremena i osobe, s kojima se oni naprosto ne mogu ni poistovjetiti ni povezati. Stoga bi bilo dobro pokušati im približiti ta dva pjesnika pričom o, recimo, njihovu velikom prijateljstvu i druženju na Šipanu zato što nas priče općenito potiču na razmišljanje i razumijevanje različitih odnosa te, naposljetku, zabavljaju. Ovdje bi bilo korisno upoznati učenike s mitom o Perzefoni/Prozerpini te ukazati na deklinaciju grčkih imenica u latinskom. Učenicima bih spomenula sintagme *summa hora* i *subire funera*, s kojima bi se mogli još susretati pri čitanju drugih autora. Svakako bih im naglasila kako je Sorkočević, baš kao što to i oni danas čine, čitao klasične latinske pisce te slijedio uzore, pritom bih izdvojila utjecaj Vergilija, Ovidija, Katula i Horacija. Smatram da bi im se na taj način barem donekle pobudio interes za hrvatsko latinsko nasljeđe.

Za kraj, iznijet ću optimističnu misao da ne treba gubiti vjeru i nadu da će u nekima od njih isključiti zanimanje i ljubav prema starinama, koje smo im svojom ustrajnošću prenijeli. Jer, na koncu, netko ih je i nama usadio.

¹⁵⁰ Gortan, Veljko, Oton Gorski i Pavao Pauš. *Latinska gramatika*. Zagreb: Školska knjiga, 1998: 142.

¹⁵¹ Valja osvijestiti da su oblici za vokativ tog imena u hrvatskom i latinskom jednaki jer je lako moguće da sami ne bi došli do istog zaključka, i to zato što na učeničkom povezivanju stvari i pojmova i samostalnom zaključivanju hrvatski obrazovni sustav mora debelo poraditi.

8. ZAKLJUČAK

U ovom diplomskom radu istraženi su latinski stihovi prigodničara Mata Sorkočevića, o čijem je životu i djelu bilo riječi. Misao vodilja prilikom istraživanja ostavštine spomenutog hrvatskog latinista bila je iznijeti na vidjelo tek mali, ali vrijedan i neistražen dio bogate dubrovačke rukopisne baštine te time dati vlastiti doprinos latinizmu u Hrvata. Najprije smo pokušali prikazati povijesne i kulturne prilike u Dubrovniku na prijelazu iz XVIII. u XIX. stoljeće. Zatim je bilo riječi o vlasteoskom rodu pjesnika, o pjesniku samom, njegovoj užoj obitelji te političkom angažmanu u vrijeme sloma Republike. Nakon toga predstavljen je rukopis 807 Znanstvene knjižnice u Dubrovniku, u kojem se čuvaju prigodnice prepisane perom poznatog dubrovačkog prepisivača don Luke Pavlovića. Najveći udio u ovom radu zauzela je interpretacija prigodnica, kojom su stihovi detaljno obrađeni. Pjesnik je pisao prijateljima, slavnim Dubrovčanima, kćeri Pavli, sv. Franji i drugima. U latinskim stihovima Mata Sorkočevića zrcale se mijene u kojima se Dubrovačka Republika našla za pjesnikova života. Stihovi svjedoče o čistoći latinskog izraza u Gradu pred pragom modernog doba te o značaju jezika, koji se u spomenicima i dokumentima na području Hrvatske održao po prilici deset stoljeća.

9. LITERATURA

1. Bersa, Josip. *Dubrovačke slike i prilike: 1800 - 1880*. Biblioteka Prošlost i sadašnjost 28. Dubrovnik: Matica hrvatska, 2002.
2. Bratičević, Irena. "Latinsko prigodno pjesništvo u Dubrovniku u 19. st." *Latina et Graeca* 2, br. 8 (2005): 15-30. <https://hrcak.srce.hr/225980>
3. Brlek, Mijo. *Rukopisi Knjižnice Male braće u Dubrovniku*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti u Zagrebu, 1952.
4. Čučić, Vesna. *Posljednja kriza Dubrovačke Republike*. Posebna izdanja, knj. 22. Zagreb: Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti; Matica hrvatska, 2003.
5. Ćosić, Stjepan. *Dubrovnik nakon pada Republike: 1808.-1848*. Posebna izdanja. Monografije / Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, knj. 17. Dubrovnik: Academia Scientiarum et Artium Croatica, 1999.
6. Ćosić, Stjepan i Nenad Vekarić. *Dubrovačka vlastela između roda i države: salamankezi i sorbonezi*. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2005.
7. Divković, Mirko. *Latinsko-hrvatski rječnik za škole*. Zagreb: Naprijed, 1997.
8. Foretić, Miljenko. *Dubrovnik u povijesnim i kulturnim mijenama: zbornik odabranih radova*. Biblioteka Posebna izdanja, knj. 36. Dubrovnik: Matica hrvatska, ogranak Dubrovnik, 2007.
9. Gortan, Veljko, Oton Gorski i Pavao Pauš. *Latinska gramatika*. Zagreb: Školska knjiga, 1998.
10. Gortan, Veljko i Vladimir Vratović. *Hrvatski latinisti = Croatici auctores qui latine scripserunt. Sv. 2, Pesci 17-19. stoljeća = Auctores saec. XVII-XIX*. Zagreb: Zora: Matica hrvatska, 1970.
11. Hoško, Franjo Emanuel, Pejo Ćosković i Vicko Kapitanović, ur. *Hrvatski franjevački biografski leksikon*. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža : Vijeće franjevačkih zajednica Hrvatske i Bosne i Hercegovine, 2010.
12. Kastropil, Stjepan. *Rukopisi Naučne biblioteke u Dubrovniku. Knj. I, Rukopisi na hrvatskom ili srpskom jeziku, ur. Josip Badalić*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1954.
13. Kastropil, Stjepan, Bete, Matija i Ljubimir Davor, ur. *Rukopisi Znanstvene knjižnice Dubrovnik: Catalogus codicum manuscriptorum qui in bibliotheca Rhacusina liberalium artium asservantur. I, Knjiga II: Rukopisi na stranim jezicima* = Drugo, promijenjeno i dopunjeno izdanje. "Baština" – Rukopisi. Dubrovnik: Dubrovačke knjižnice Dubrovnik, 1997.
14. Kasumović, Ivan. *Pjesme Urbana Appendinija. Rad JAZU* 174, 1908.
15. Lupić, Ivan i Irena Bratičević. "»Jaoh, a sada sve je inako«: o kritičkoj izdaji Gundulićeva Osmana." *Colloquia Maruliana* XXVI, br. 26 (2017): 89-154. <https://hrcak.srce.hr/180479>
16. Marić, Voljena. "Rukopisna ostavština Antuna Petra Liepopilija u Znanstvenoj knjižnici u Dubrovniku." *Latina et Graeca* 2, br. 27 (2015): 37-60. <https://hrcak.srce.hr/226504>
17. Mihanović-Salopek, Hrvojka, Vinicije B. Lupis. "Opis i porijeklo Didone." *Željezni duh: prinos Jakete Palmotića Dionorića hrvatskoj književnoj baštini*. Biblioteka Studije, knj. 13. Zagreb: Dubrovnik: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar; Područni centar Dubrovnik, 2010.

18. Mravak, Antonio. "Franjina Hrvatska. Dolazak sv. Franje u Hrvatsku." *Počeci. Časopis bogoslova Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja*, br. 1 (10) (2012): 6-11. https://www.franjevcisplit.hr/pdf/poceci_10_web.pdf
19. Nodari, Maja. *Sažeti pregled povijesti područja Dubrovačko-neretvanske županije*. Dubrovnik: 2017. <http://www.zzpudnz.hr/LinkClick.aspx?fileticket=FrJKM82ciGo%3D&tabid=610>
20. Puratić, Željko. *Dorđe (Đuro) Ferić: (život i djelo)*. Biblioteka Latina et Graeca. Radovi; knj. 2. Zagreb: Sveučilišna naklada Liber, 1982.
21. Razzi, Serafino. *Povijest Dubrovnika*. Prijevod Iva Grgić, Stjepan Krasić i Anamarija Paljetak. Dubrovnik: Matica hrvatska, Ogranak Dubrovnik, 2011.
22. Vekarić, Nenad. *Vlastela grada Dubrovnika. Sv. 2: Vlasteoski rodovi: (A - L)*. Posebna izdanja / Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Serija Prilozi povijesti stanovništva Dubrovnika i okolice, knjiga 17, svezak 2. Zagreb; Dubrovnik: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2011.
23. Vekarić, Nenad. *Vlastela grada Dubrovnika. Sv. 3: Vlasteoski rodovi: (M - Z)*. Posebna izdanja / Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Serija Prilozi povijesti stanovništva Dubrovnika i okolice, knjiga 17, svezak 3. Zagreb; Dubrovnik: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2012.
24. Vekarić, Nenad. *Vlastela grada Dubrovnika. Sv. 4: Odabrane biografije: (A - D)*. Posebna izdanja / Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Serija Prilozi povijesti stanovništva Dubrovnika i okolice, knjiga 17, svezak 4. Zagreb; Dubrovnik: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2012.
25. Vekarić, Nenad. *Vlastela grada Dubrovnika. Sv. 5: Odabrane biografije: (E - Pe)*. Posebna izdanja / Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Serija Prilozi povijesti stanovništva Dubrovnika i okolice, knjiga 17, svezak 5. Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2014.
26. Vekarić, Nenad. *Vlastela grada Dubrovnika. Sv. 6: Odabrane biografije: (Pi - Z)*. Posebna izdanja / Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Serija Prilozi povijesti stanovništva Dubrovnika i okolice, knjiga 17, svezak 6. Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2015.
27. Vekarić, Nenad. *Vlastela grada Dubrovnika. Svezak 8: Genealogije: M-Z*. Prilozi povijesti stanovništva Dubrovnika i okolice, knjiga 17, svezak 8. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2017.
28. Vuković, Goran. "Dubrovački klasicistički krugovi." *Adrias*, br. 18 (2012): 35-60. <https://hrcak.srce.hr/99687>

Internetske stranice:

1. Agić, Antun Marija. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristup 1. 2. 2020. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=782>
2. Akademija ispraznih. Pristup 28. 12. 2019. https://sh.wikipedia.org/wiki/Akademija_ispraznih#Izvori
3. Ambrozijanski. Pristup 15. 2. 2020. <https://hrvatski.enacademic.com/98512/ambrozijanski>
4. Appendini, Francesco Maria. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 1. 2. 2020. <http://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=3386>
5. Appendini, Urban. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristup 28. 2. 2020. <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=3387>
6. Bartolomej, sv. Pristup 18. 2. 2020. <http://catholicdish.com/the-pastors-page/saint-bartholomew-apostle-martyr/>
7. Basiljević, Tomo. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristup 2. 2. 2020. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=6153>
8. Bečki kongres. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristup 1. 2. 2020. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=6546>
9. Bersa, Josip. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristup 17. 2. 2020. <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=7209>
10. Betondić, Damjan. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristup 20. 2. 2020. <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=7338>
11. Bonaventura. Životopis sv. Franje. Pristup 16. 2. 2020. <http://www.ofm.hr/sv-bonaventura-zivotopis-sv-franje/>
12. Čulić, Inocent. *Enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristup 1. 2. 2020. <http://enciklopedija.lzmk.hr/clanak.aspx?id=55154>
13. Fideikomis. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristup 1. 2. 2020. <http://enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=19456>
14. Franjo Asiški. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristup 16. 2. 2020. <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=20493>
https://hr.wikipedia.org/wiki/Sveti_Franjo_Asi%C5%A1ki Pristup 16. 2. 2020.
<https://duhovnost.net/sveti-franjo-asiski/> Pristup 14. 2. 2020.
15. Franjo I.. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristup 25. 2. 2020. <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=20489>
16. Franjo Josip I. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristup 25. 2. 2020. <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=20496>
17. Giuriceo, Antun. *Enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Pristup 14. 2. 2020. <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=6831>
18. Jakšić, Nikola. *Hrvatski biografski leksikon, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristup 14. 2. 2020. <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=9054>

19. Kornelija. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristup 25. 2. 2020. <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=33213>
20. Krša, Antun. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristup 2. 3. 2020. <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=34222>
21. Kustoda. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristup 3. 3. 2020. <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=34770>
22. Lampredi, Urban. Pristup 14. 2. 2020. [http://www.treccani.it/enciclopedia/urbano-lampredi_\(Dizionario-Biografico\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/urbano-lampredi_(Dizionario-Biografico)/)
23. Marmont, Auguste Frédéric Louis Viesse de. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristup 19. 3. 2020. <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=39059>
24. Napoleon I. Bonaparte. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristup 19. 3. 2020. <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=42926>
25. Pijaristi. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristup 14. 2. 2020. <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=48189>
26. Pio VII. Pristup 13. 2. 2020. https://hr.wikipedia.org/wiki/Pio_VII.
27. Regul, Atilije. Pristup 20. 2. 2020. [https://en.wikipedia.org/wiki/Marcus_Atilius_Regulus_\(consul_267_BC\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Marcus_Atilius_Regulus_(consul_267_BC))
28. Slade Dolci, Sebastijan. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristup 25. 2. 2020. <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=56544>
29. Sorkočević, Antun. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristup 2. 2. 2020. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=57209>
30. Sorkočević, Luka Ignacije Antunov. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristup 2. 2. 2020. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=57211>
31. Sorkočević, Miho. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristup 2. 2. 2020. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=57213>
32. Vlaho, sv. Pristup 15. 2. 2020. https://hr.wikipedia.org/wiki/Sveti_Vlaho_i_Dubrovnik
33. <http://mizar.unive.it/mqdq/public/>

10. PRILOG

Prilog 1: transkripcija stihova Mata Sorkočevića iz Rkp. 807 ZKD

Prilikom transkripcije stihova Mata Sorkočevića poštovali smo pravopis klasičnog latinskog jezika. Interpunkcija je osuvremenjena, slovo *j* zamijenjeno je slovom *i* (*judex* – *iudex*), diftong *ę* promijenjen je u odgovarajući uobičajeni oblik *ae* ili *oe*, razriješene su kratice (npr. Pon. O. M. u Pontifex Optimus Maximus). U rukopisu su mnoge opće imenice i pridjevi poput *divus*, *beatus* napisani velikim početnim slovima, koja su u svrhu transkripcije zamijenjena malim slovima. Svaki stih u rukopisu počinje velikim slovom, a ta praksa sačuvana je i u transkripciji.

In funere egregii patricii viri Petri de Sorgo Ioannis Francisci filii¹⁵²

I, Petre, i, felix, en summa tibi advenit hora

Qua subis ingratae funera Persephones!

Occidis, heu, fatis dignus melioribus, hercle,

Immerito et passus tot graviora diu!

I, tamen, i, felix, quo auctum virtutibus effert

5

Quae usque tibi culta est candida Religio!

Large illa effulgens inter tot munia vitae

Dio te docuit vivere consilio

Publica seu Patrum olim in coetu commoda curas,

Seu tribuis iudex iura cuique sua,

10

Perque magistratus conscendens non semel omnes

Fulgeat¹⁵³ ut Virtus editiore loco,

Seu dulcis matris, seu cura novemque sororum,

Quum sineret, caelo liberiore frui.

Tauridis ad nostrae lenes tu littoris undas

15

Illyrici clarus floribus eloqui

Carmina fundebas, dulci quae reddita voce

Lenibant¹⁵⁴ nostri quodque laboris onus,

Quae haud prolata foras prostabant, ni illa probasses,

Tantillum ne quem laedere morigerum,

20

Verbave resve queant, queis ni sacer undique et unus

Fulgeat integrae religionis honos.

Non, hercle, id mirum, primo quem flore iuventae

¹⁵² Ova prigodnica nalazi se i u 1. i u 2. sveščiću rukopisa 807 ZKD te se dva prijepisa međusobno razlikuju. Prepisali smo stihove iz 1. sveščića, a u bilješkama ćemo naznačiti što stoji u verziji iz 2. sveščića. U 2. sveščiću ovog rukopisa naslov ove prigodnice glasi: In funere Petri filii Francisci de Sorgo vita functi die 23. febbraio 1829.

¹⁵³ U drugom sveščiću stoji *splendeat*.

¹⁵⁴ U drugom sveščiću stoji *fallebas*.

Nullis, quae misere depereunt iuvenes,
 Te haud unquam illectum novi, cui nulla voluptas 25
 Blandisonis¹⁵⁵ animum perpulit insidiis.
 Cura tibi namque una sacris se dedere totum
 Et quo fas ritu reddere thura Deo.¹⁵⁶
 Una reluctantem vicit te cura Volanti¹⁵⁷
 Quod tibi fas uni, ut consuluisse velis,¹⁵⁸ 30
 Et quae ita diu fidibus complere paternis¹⁵⁹
 Quae duo desierant carmina Gundulidae.¹⁶⁰
 Gundulidae magnum, o, epos! O, memorabile nomen!
 Sorgiade, o, proavo non minor ipse tuo!¹⁶¹
 Occidis, heu,¹⁶² nostrae Sorgorum gloria gentis, 35
 Alter qua exoritur Gundula progenie!¹⁶³
 Morte tua at felix, meliore et parte superstes,
 Nunc merito superum consilio frueris,
 Tot vitae aerumnis et liber gaudia carpis,
 Gaudia mortali non referenda sono.¹⁶⁴ 40
 Nos tamen, heu, miseri, tuus, o, queis, Sorgie, casus¹⁶⁵
 Eripuit cunctas delicias animi!
 Heu,¹⁶⁶ quot dira brevi rapuit Libitina sodales,
 Queis una et mente et viximus ingenio,

¹⁵⁵ U 2. sveščiću *blandiloquis*.

¹⁵⁶ Ovaj stih u 2. sveščiću: *Et ritu et fas sit reddere thura Deo*.

¹⁵⁷ Ivan Luka Volantić (1749. – 1808.).

¹⁵⁸ Umjesto *velis* u 2. sveščiću stoji *queas*.

¹⁵⁹ *Et queis ita diu fidibus complexere paternis*.

¹⁶⁰ Umjesto ovog stiha u 2. sveščiću nalazi se *aurea facundi carmina*.

¹⁶¹ U 2. sveščiću: *Sorgiades proavo, o, non minor ipse tuo*.

¹⁶² *Haec*.

¹⁶³ *Et patriae et coetus gloria Patricii!*

¹⁶⁴ Sljedećih stihova nema u 2. sveščiću: *Morte tua at felix, meliore et parte superstes, / Nunc merito superum consilio frueris, / Tot vitae aerumnis et liber gaudia carpis, / Gaudia mortali non referenda sono*.

¹⁶⁵ Ovaj stih u 2. sveščiću glasi: *Hercle, es tu felix: tuus at, mi Sorgie, casus*.

¹⁶⁶ *Nam*.

Queis sine nunc solus viduatam errare per urbem	45
Cogor et extinctos ¹⁶⁷ quaerere tot socios.	
Restiadum in primis, qui te complexus amore,	
Mens quoquum una domi, mi at fera bella foro,	
Bella foro, clarae specimen virtutis, honoris	
Culmen, et integrae foedus amicitiae.	50
Georgiadem et, cuius dudum sat cognita virtus,	
Quem Ogniadis fovit grande sodalitium.	
Quis dolor, heu, novus! Occubat, heu et avunculus ipse –	
Nondum et, Petre, tuas solvimus exequias ¹⁶⁸ –	
Quisque unus fuerat reliquum mihi dulce levamen, ¹⁶⁹	55
Id quoque nunc raptum est illius interitu, ¹⁷⁰	
Loiolidum alma cohors olim quo applausit alumno,	
Toto quam ille unam pectore curam habuit.	
Salvete, illustres animae, mea cura dolorque,	
Quas decora et virtus fecerat unanimes. ¹⁷¹	60
Quandoquidem clarosque viros mors eripit atra	
Nec iuvat Aonia cingere fronde comas. ¹⁷²	
Lugeat Illyridum vatum chorus omnis ademptum ¹⁷³	
Sorgoidem et solvat carmina ad inferias. ¹⁷⁴	
Patricio a tanto referant patriaeque Camoenae	65

¹⁶⁷ *Ammissos.*

¹⁶⁸ U 2. sveščiću nedostaju ovi stihovi: *Restiadum in primis, qui te complexus amore, / Mens quoquum una domi, mi at fera bella foro, / Bella foro, clarae specimen virtutis, honoris / Culmen, et integrae foedus amicitiae. / Georgiadem et, cuius dudum sat cognita virtus, / Quem Ogniadis fovit grande sodalitium. / Quis dolor, heu, novus! Occubat, heu et avunculus ipse – / Nondum et, Petre, tuas solvimus exequias.*

¹⁶⁹ *Quique unus fueras reliquum mihi dulce levamen.*

¹⁷⁰ *Id quoque, Petre, tuo subtrahis interitu.*

¹⁷¹ Stihova od *Loiolidum* do *unanimes* nema u 2. sveščiću.

¹⁷² *Aonia haud iuvat cingere fronde comas.*

¹⁷³ Umjesto *ademptum* u 2. sveščiću stoji *et apta*.

¹⁷⁴ *Sorgiadi solvant carmina ad inferias.*

Antiquae quantus crescat honos patriae!¹⁷⁵

Fallor? Adest Phoebus! Decus indelebile Pindi,

Vir pietate gravis consilioque potens:

Iaxiades Petro summos persolvit honores,¹⁷⁶

Iaxiades, patriae gloria magna suae.

70

Sorgiade, o, felix, nostra et tibi carmina desint,

Una haec te clarum gratia praestiterit!

1. Il sig: Volanti è stato il principal eccitatore che persuase Pietro Sorgo a supplere i due canti dell' Osmanide.
2. Il Sorgo è pronipote del Gondola da parte di Niccoletta ava figlia del Gondola.
3. Giugno Resti è stato amicismo di Sorgo, me come avvocato si combatteva quasi sempre con esso nel foro, combattimenti d'onore.
4. Matteo Giorgi rimase fra i Gesuiti fino alla suppressione.
5. Franco Zamagna, zio dell' autore di quest' Elegia pure fu novizzo tra i Gesuiti.
6. Ogniades. Nome dei Gesuiti da patria di s. Ignazio 88.

¹⁷⁵ Umjesto stihova *Patricio... patriae!* u 2. sveščiću stoji: *Ragusii et vates quotquot Charitesque novemque / Foverunt sacris fontibus Aonides / Ferte gradum celeres, lugubre et dicite carmen / Carmen posteritas quod legat Illiridum.*

¹⁷⁶ *Jaxius, en, summos Petro persolvit honores.*

In funere Pii VII. Pontificis Optimi Maximi

1. Virtus

Caesaris hic luctus: tanto quis dignus amore?

Esse, fuit virtus, maxima quae potuit.

2. Tumulus

Pontificis lapis hic magni; magnum excipe carmen,

Fama, Pius iacet hoc Septimus in tumulo.

3. Fama

Offundit caecas frustra mors atra tenebras;

Assideo invicti Fama Pii tumulo.

4. Pax

Loiolidum redit alma cohors, pax reddita Romae;

Audin, magnanimi quae monumenta Pii!

5. Gloria

Quisquis ades, rhetor, linguis, vatesque, favete.

Non haec Phoebus, non Pieris ulla docet.

Dia Pii est pietas diumque in pectore robur,

Mortali nec fas dicere dia sono.

Poenarum satis, o, pie! Salve, o, optume, felix,

Digne et iam pridem caelicolum choreis!

5

Haud doleo, haud lacrimis fas est urgere sepulchrum,

Dive, novum at laetor te, Pie, in axe iubar.

Sacer divi Francisci Ordinis Minorum parentis tumulus sub Optimi Maximi Pii pontificatu detectus
epigramma

Condita quae nostri dudum latuere parentis,

Tu, Pie, busta sacro, o, evehis auspicio!

Tristem sic animum, mala sic tot diraue passum

Hoc supero recreat munere dius amor.

Sic mores meruere Pii et vis provida rerum,

5

Scilicet aetherium quae tibi pandit iter.

In nuptiis Josephi de Weingarten Equitis et Regii Consiliarii Aulici, Dalmatiae administratoris cum
Anna Optimatis de Speingelfeld

Quas prius ambrosio Aonides humore rigarunt

Nymphae, in serta rosas addere nunc thalamo

Ipsae tuo cuperem, Weingarten optime, pulchre et

Puniceis cuperem lilia taeniolis,

Quae fausta Charites dextra texere Venusque

5

Aureolis Annae conseruisse comis.

Id mores meruere tui et vis provida rerum,

Scilicet eximium quae tibi pandit iter,

Id splendor clarumque utroque e stipite nomen,

Id mite arridens omnibus ingenium;

10

At mihi si cupido haud potis est hoc reddere munus,

Ferre nec Aoniis dona petita iugis,

Plaude, o, Musis et Charisin praestans nova nupta,

Clarior eximiis laudibus ipsa suis!

Una tuos per te potis es decorare Hymeneos,

15

Sit tenuo Vatum quin opus officio.

V. Idus Iulias 1821. Rhacusae

Ad patrem Urbanum Lampredi Scholarum Piarum oratorem, poetam et philosophum longe
doctissimum

1825.

Non haec, Lamprede, urbs est, non haec illa Ragusa

Dives opum et patrum nobilis imperio.

Ingeniorum olim altrix; quin vetus illa Lausa

Monstra hominum, heu, rursus quae ferat in silvas.

Haud hic te quidquam dignum, Lamprede; sat unum

5

Si lacrimas tanti promeruisse queat

Ipsa Viri et sperem, nostri te fama Ghetaldi,

Ragniadum et tangat gloria Stayadis.

Hoc nuper rapti poscit te Musa Zamagnae,

Maerentisque tuo haud vescier alloquio.

10

Ad eundem

Vatum, Urbane, decus, Musarum, o, maxima cura,

Quid ni vere levem quod tibi febriculam

Phoebus habere dedit, qua te queat ipse morari

Ne ocyus hinc alias abripiare plagas.

Haud ignota tibi haec: Phoebi sine numine quidquam

5

Haud pote triste unquam vatibus accidere.

Dii bona dent! Mala non hilum tibi dicere vellem,

Sisque valens, precor, o, charus et Aonisin,

Urbane, at caveas triste hoc quod velle minaris

Dissidium in sedes nuncius Elysias

10

Phoebus ne referat; nam vatum tunc chorus omnis,

Quos magnos olim parva Rhacusa tulit.

Nell' occasione della nomina di Monsignor Antonio Giuriceo a vescovo di Ragusa

Reddita quum colitur Ragusae dextera Blasi,
 Pontificem faustis te Pius auspiciis
 Destinat, Antoni, aurata comptumque tiara
 Effert, virtuti praemia iusta tuae.
 Ragusa, o, felix, nam te quae protegit ipsa
 Dia tuum signat dextera pontificem.

5

Al medesimo nel fare l' ingresso nel vescovato

Annua iam rediit divo lux sacra patrono,
 Lux bona quae a proavis conscia laetitiae,
 Caesaris et faustum revocavit Lucifer ortum,
 Cui, salve, urbs mixtis plausibus ingeminat.
 Advenit, en, praesul faustusque die advenit ista
 Ragusidum exhilarans anxia vota diu.
 Salve, o, fortunata dies, quae indicta refulges
 Festivo Blasi et caesaris auspicio!
 Ingredere, o, Praesul! Blasi te dextera ducit,
 Nota tua est illi candida religio,
 Quae late effulgens inter tot munia vitae
 Te docuit sancto vivere consilio.
 Ingredere, o, felix! Nam ipso monstrante patrono
 Caesar te summo viderat e solio;
 Doctrinae miratus opes rebusque gerendis
 Usque parem, sancta et religione gravem
 Viderat; "Hic praesul Ragusae", ait, "et pater esto;
 Florens hoc stabit vindice religio!"
 Gaude, o, urbs felix! Francisci et gratia Blasi
 Tanto cui tribuit munere per se frui.

10
15
20

2. sveščić

In inventione urnae sancti Francisci Assisiensis

hymni

Matthaeus Nicolai de Sörgo

patricius Ragusinus

inter Arcades

Gelintus Abeaticus

divo Francisco

venerationem et cultum

Hymnus

1.

Francisci ad urnam pauperis

Adeste, quotquot divites

Insana saeculi gloria

Opumque cura pellicit.

Sub molis altae pondere 5

Thesauri ad instar abditam

Nunc obsequentes cernite,

Dio repertam munere.

Hic verae vitae gaudia,

Hic summa laudum culmina, 10

Virtutis almae semitas

Dux gloriosus instruet.

Non illius vestigia

Mortalis aequat gloria.

Sunt vota mentis inclitae, 15

Quae dia sunt, et spiritus.

Amore martyr strenuus

Vitae pericla despicit.

Poenas, dolores, vincula

Frustra petit nec invenit. 20

Hinc ipse Jesus propria

Offert amoris vulnera,

Quae infixae fulgent corpore,
 Licet modeste contegat.
 O, Dux Paterque, filios
 Tuos ab axe respice
 Tuisque da virtutibus
 Nitere ad urnam supplices.
 Sit summa laus et gloria
 Tibi superna Trinitas!
 Dona precante Seraphim
 Aeterna nobis gaudia! Amen.

25

30

2.

Francisce, imago apostoli,
 Primo iuventae tempore
 Fastum triumphans divitum
 Christum secutus pauperem,
 Patri relictis vestibus
 Domum patremque deseris
 In caelo ut unum rectius
 Queas Parentem dicere.
 Labentis et Ecclesiae
 Tutela, spes fortissima,
 Dux, patriarcha sedulus
 Opus perenne aggredieris.
 Tu dulce Christi nuncias
 Onus jugumque gentibus
 Novaeque prolis germine
 Tu Christi adauges vineam.
 Quam mira sunt, quam splendida,
 Quae agone praestas nobili
 Quum sacra tu evangelicae
 Praecepta vitae dirigis!

5

10

15

20

Trium pater duxque ordinum,
 Quos uno amore diligis,
 Caeli beatam semitam
 Tu verbo et exemplo edoces.
 O, nunc benignus excipe 25
 Tui quae ad urnam filii
 Sacro quotannis carmine
 Votiva dona ponimus!
 Subtracta pridem sensibus
 Ignota in Aede et abdita, 30
 Amor sed usque curaque
 Vigil tuorum cordibus.
 Sit summa laus et gloria
 Tibi superna Trinitas,
 Dona precante Seraphim 35
 Aeterna nobis gaudia! Amen.

3.

Francisce, amore ut Seraphim,
 Opumque spretor inclite,
 Virtute dives aurea,
 Evectus es ad sidera!
 Plaudunt ovanti caelites, 5
 Supernae et aulae nuncii,
 Beata et inquit Trinitas:
 “Francisce, siste hic perpetim!”
 Felix, beata, o, anima,
 Quam rector almus caelitum 10
 Opum perenni copia
 Perfundit alto in aethere!
 Urna, o, reperta caelitus,
 Quae digna in aevum laudibus

Et quaeque gens mortalium	15
Te rite adoret, praedicet!	
Nostri beata temporis	
Sors, o, laborque pervigil	
Quo urnam parentis obsequi	
Post sena saecula contigit!	20
Dive, o, paterque protege	
Qui te patronum postulant	
Tuisque da virtutibus	
Nitere ad urnam supplices!	
Sit summa laus et gloria	25
Tibi superna Trinitas,	
Dona precante Seraphim	
Aeterna nobis gaudia! Amen.	

Miraculum quod divus Bonaventura in vita sancti patris Francisci de Giralduino iuvene commemorat in insula Jupanæ seu Tauridos obtigit et in ea aede diruta, ut fama est, in loco Dubrava seu Orlovo, quae terra olim fuit de iure patricii viri Nicolai de Bona Rhacusinae Reipublicae ad Turcarum imperatorem anno 1678. legati et in vinculis et carceris squallore pro patriae libertate gloriose defuncti; nunc vero iure dotali ea terra est meae uxoris. – Matthaei Nicolai de Sorgo.

Epigramma

Vix tua te virtus, Francisce, evexit ad aras,	
Mirifice nostra in vota vocatus ades!	
Tu exanimem puerum confractum pondere saxi	
Incolumem reddis Tauridos agricolae.	
Sic nos prisca fides docuit nomenque locumque	5
Signat adhuc, memori et servat in historia.	
Auspiciis tua nunc laetis quum busta resurgunt,	
Condita quae ignoto delituere solo,	
O, notos, iterum precor, aspice et undique fractos	
Omnigenis tua nos eximat urna malis!	10

Nonnulla Epigrammata

Matthaei Sorgi.

8.

In Niccolaum Garmogliesi periurii reum, nunc Bonapartis facta iactantem et militiae civicae pro Gallis
adscriptum

Tartarea lingua Bonapartis prospera facta

Una tibi primum pandere cura fuit;

Balistas dextra nunc instrumentaque gestas

Ignea, pro Gallis mens tibi castra sequi.

Sacrilege, haud mirum, testis qui falsa locutus,

5

Vota est tunc Satanae lingua manusque tua.

9.

In celebratione ludi dicti Cucagna, a Gallis Rachusii peracto die 25. Augusti 1813., scilicet in festo
sancti Bartholomaei

Belle equidem, Galli! Sacram gens aptior ulla

Martyris haud potis est hanc celebrare diem.

Nos pariter laceri nosque artubus excoriatis

Pro cute vectigal solvimus Astiagi.*

*alluditur contributionibus. Astiages fecit excoriare sanctum Bartholomaeum, ut Napoleo iussit
excoriare Rhacusinos contributionibus.

10.

Nicolaus de Bona Joannis filius ad Turcarum Imperatorem Legatus Silistriae in vinculis et carceris squallore pro Patriae libertate obiit die 16 Augusti 1678. Hic scripserit Poema de divi Ioannis Baptistae decollatione, quod cum anno 1799 legissem (scilicet ego, Matthaeus Nicolai de Sorgo) et quum mea uxor esset proneptis et haeres domini de Bona, scripsi hoc epigramma.

Audiit Illyrico Abiades te, Bona, canentem

Luctificam regis carmine barbariem,

Illum qua dire speluncis abdidit atris

Indigno et posthac perdidit exitio.

Praeclarum Vates inter te dixit et unum,

5

Appositis pote qui dicere carminibus.

Tristia namque legens fatorum arcana Rhacusae

Eximium Patriae te, o, Nicolae, decus,

Threiciis novit praebentem colla catenis,

Pro Patria et vitam fundere magnanimum.

10

Nota. In maxima rerum omnium desperatione et patrum omnium timore et angustia is unus constanti animo auctor fuit ut legatum ad imperatorem Turcarum mittant, etiamsi ille carcere esset et vinculis detinendus, seque sponte obtulit. Vir sane egregius qui immortalitatem sui nominis adeptus et familiae suae tandem immortalitatem dedit. Auctor.

Panegyris emeriti patris concionatoris Ordinis Minorum Anacleti Dubravcich de divo Joseph Beatae Mariae Virginis sponso

Belle, o, quam cecinit de divo Anacletus Joseph!

Ille novis animum tollit imaginibus.

Sunt Petri caeli claves; caeli ostium Joseph

Per quod vera hominum est una aditura salus.

Natis quae et Zeblea suis solia alta precatur,

5

Haec Sponsae et Joseph destinat ipse Deus.

Hercle, haec si Joseph referunt fastigia laudis,

Vim eloquii at referunt, docte Anaclete, tui.

Auctor ab Antonio Liepopilio requisitus ut testaretur de illius quibus fungebatur officiis et emolumentis habitis fecit sequens distichon:

Ad optimum virum Antonium Liepopilli

Et meministi et fateor: sunt haec tua iura, supremum hoc
officium solvunt patricii cineres.

In nuptiis Paulae filiae cum domino Antonio Martoliza de Cerva
epigramma

Quae te Cerviadi iunxit bona Diva marito,
Usque tuo, nata, o, assideat thalamo!
I tamen, i felix matrisque exempla secuta
Usque eris, hercle, tui cura decusque viri.

Patris in digressu (supradictae) filiae ad eandem sermo

Nunc mihi Lampridii nomen fas dicere vatis
Roma Quirinali tribuit cui vertice sertum.
Nunc acrem Tuberonis mentem iudiciumque
Quo Othmanidum et patriae atque sui res scripserat aevi,
Non intermissa docti cura Seraphini
Tot monumenta virum tineis atque eruta blattis, 5
Ragusidum fastos multo comptosque nitore,
Fortem animum Antoni Lybicus, quo fulsit in oris
Martyr ovans, caelo Francisci assecla parentis,
Nunc et magnanimi clarum Ducis undique nomen
Cerviadi Marci: Tumbe hic statione relictas 10
Advolat Enchelium medios moriturus in hostes
Sese infert, pulchram properans per vulnera mortem,
Illum fas memorem legum iurisque peritum,
Unus qui consulta patrum praesentibus aequat
Consiliis, quem fascis, sella et tollit eburna, 15
Et patrum luctu et populi delatus ad urnam.

Fas quoque Sorgoidum titulos nomenque referre
 Palmae et vitalis nostrae primordia gentis,
 Qui stipe large effusa et frugum copia in urbe,
 Quum malesvada fames, quum fata adversa premebant 20
 Patricium meruere decus, quo Sorgia nostra
 Gens nunc transmisso maiorum gaudet honore.
 Boniadum nec fama minor, genus unde parentis,
 Nata, tuae: hic Nikon, cui nescia cedere virtus,
 Gloria non unquam, Nikon, peritura Ragusae. 25
 Ille omnis quum immani est Urbs resoluta ruina,
 Alta solutarum ruerent et saxa domorum,
 Saxorum in densos fertur moriturus acervos
 Haud ulli parcit curae evolvensque ruinas
 Exuit exanimes; tanto et turbata periculo 30
 Respiciunt unum merito plebs omnis amore
 Et proceres, "Nicon" iterumque iterumque vocantes.
 Othmanidum ille minus unus nec territus, audax
 Ille iter immitem ad regem vicinaque castra
 Orator trepida missus iam carpit ab urbe, 35
 Perspecto accelerans caput obiectare periclo,
 Attilii referens animum et memorabile fatum.
 Illustres animas tantis virtutibus auctas,
 Quae generi et Patriae famam peperere perennem
 Ingenium et pietas stellatum ad culmen Olympi 40
 Evectos curru avexit caeloque locavit.
 Fas merito, mea nata, tuis meminisse hymeneis.
 Haud tamen ut veterum effigies decora alta parentum
 Abducant animum moveatque superbia fastu.
 Exequar ast tecum veri quae munera patris, 45
 Quae tuus et genitor nunc censet te esse monendam.
 O prodis, nova nupta, tuus tecum omine fausto

Prodit, io, sponsus! Sacras Hymeneus ad aras
 Vincula fausta gerit! Sunt, ut precor, omnia fausta.
 Ast vitae, mea nata, novus tibi vertitur ordo: 50
 Pridem quae patris subeunt nunc iura mariti,
 Cui placuisse velis thalamo sociata iugali,
 Qui et bona cuncta volet partiri comoda vitae,
 Omnem et suscipiat tecum comitante laborem.
 At cave ne immodicum tua mens elata secundis 55
 Concidat adversis, tu praesens una eademque
 Casibus omnigenis sponso vis dulce levamen,
 Utque ullum vitae genus et sors ulla videtur
 Quae tuto penitus, iucundo et pectore vivat
 Omnigenique mali cura, formidine et expers, 60
 Connubiis, mea nata, subest sic plurima cura.
 Te tamen at moneo, matris tu exempla secuta
 Omnibus et dignos inspires, optima, mores,
 Usque eris, hercle, tui et dulcis cura mariti.
 Altera, dein adverte, subest tibi cura forisque; 65
 Nam acri iudicio censorum et lumine lento
 Inspicienda in lucem prodis, tu, nova nupta,
 Quisque tuos mores, tua quae prudentia mentis
 Expendet, queis et apta domi sis rebus agendis,
 Morum quae gravitas sociali in munere vitae, 70
 Quanta verecundo tibi pulchra modestia vultu.
 Non hinc te damnem ornata procedere veste,
 Quin sponsae decet ut sponso queat ipsa placere.
 At tibi virtutis sit vivida semper imago,
 Sitque tibi in magnis praesens solertia maior. 75
 Omnia nam facile vincit prudentia et acre
 Ingenium, veri studium morumque venustas,
 Cuncta et consiliis consistunt prospera certis.

Ergo age, macta animo perge in connubia felix;
 Dulce tuum ingenium dulcesque ante omnia mores, 80
 Actibus excultusque bonis et moribus aureis
 Acri et consilio sponsus, virtutibus auctus.
 Coniugium hinc felix spondet Deus auctor Olympo.
 Sic vitae illecebras inter seu munera sortis
 Alma fides, sincerus amor, Concordia felix, 85
 Gaudia pura gerat thalamo, aeternumque manebit.
 Optima sic proles succrescet mente animoque,
 Quae educta ingenue, succensa et laudis amore
 Effingat mores maiorum exempla secuta.
 Hinc ideo primum iuvit, nata, o, meminisse 90
 Et proavum dotes atavumque insignia gesta
 Et redeant rapte licet ante ora, altaque ad imas
 Atque iterum atque iterum mentes exempla recurrant
 Optima Gracchiadum et Genitrix velut altera mores
 Ingeniumque animi referas virtutibus aucta. 95
 Et tibi, Paula, tui sunt Scipiades, tibi et ampla
 Sunt exempla domi fulgentque insignia gesta.
 Sic natos tibi fas virtute augere bonisque
 Corporis atque animi, sic et bona semina gentis
 Deficient unquam, proles sic te alma beabit. 100
 Sunt rata vota! Hymen, gaude, Hymen, o, Hymenae!
 Sorgois haec nova nupta, ea nunc rursum auspiciis dis
 Cerviadi nubit Sorgorum e gente puella,
 Cerviadis inter Paulas nomenque refertur,
 Cerviadem et faciat bene culta prole beatum, 105
 Lampridii ut pridem referat quae nomina Vatis,
 Roma Quirinali tribuet cui vertice sertum.
 Talibus hinc meritis, tali et spe innixa recumbit
 Gloria coniugii, exemplo et tutatur avito.

Felix, o, prodi, mea nata, memorque parentum 110

Qui te digressam votis animoque sequuntur.

Pater Urbanus Appendini novi Licei Jadrensis director designatus rhetorices et philosophiae primum professor Ragusii e Ragusa discedit

I

Quum tua nunc virtus doctas excolta per artes

Haec, Urbane, tibi praemia digna ferat

Teque decus nostrum, decus ingens evocet urbe

Et tibi conspicuum tradere plaumat onus,

Heu, quali dicam Ragusam fervere luctu, 5

Quae eximii dotes eximias animi,

Te colit, admirans, quam tu nunc deseris, eheu,

Quaeque “vale” admixtis luctibus ingeminat!

I, tamen, i, felix, quo inter tot culmina laudum

Praestans vis tanti fulgeat ingenii. 10

Ingeniorum ast altrix, diae et Palladis urbs haec

Clara domus, tanto et clara magisterio.

Te sine silvestrem referens veteremque Lausam *Nome antico di Ragusa.

Usque tuum memoret flebile dissidium.

II

Haud iniusta loquar: Phoebos narrante poetas,

Quidquid agant Superi, noscere in Elisiis.

Phoebe, Urbane, decus, Phoebe, o, et maxima cura

Divum, qua potis es, tu prece vince tua.

Annuet ille tibi, ne flens tristisque Zamagnae 5

Tristia vel referat nuncia Restiadi

Nunc nova, quod primi tibi sit data cura licei

Ragusae et properas cedere littoribus.

Hi unquam te nostris sperabant abfore tectis,

Hi dulci et vi multa et tenuere prece. 10

Restiadi in primis, qui te complexus amore

Urbanum cecinit nomine et ingenio.

Ille fori curas totque ille incommoda vitae

(Novi ego) tecum seu carminis illecebra

Seu Sophiae, dia qua longe uberrimus arte

15

Praestas, saepe omni depulit ex animo.

Si decus et nostri post fata ardentior urit

Cura. Sacras parce, o, te precor, Elisiis

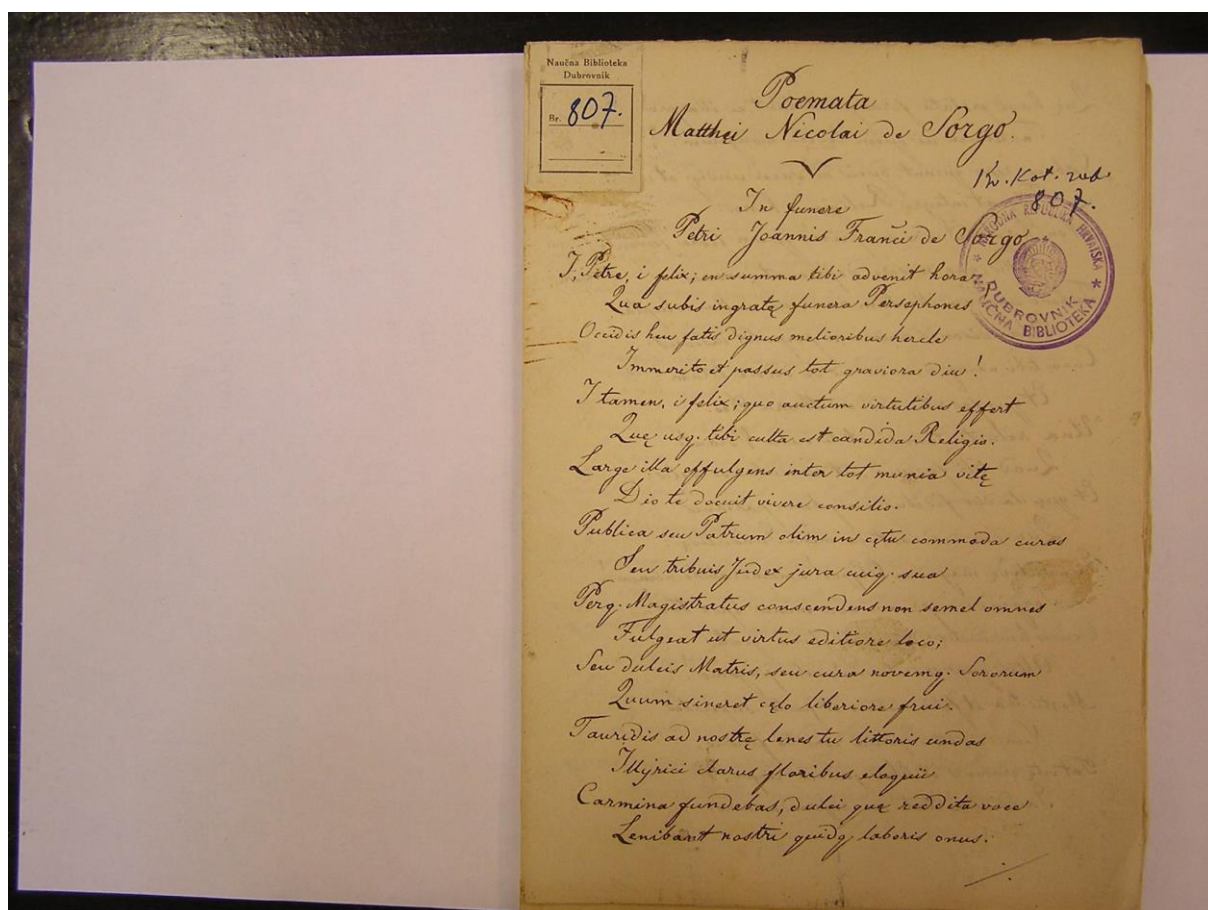
Vatum animas lacrimis patriae testare dolentis,

Unum hoc cui reliquum dulce decus fueras.

20

M. de Sorgo in amicitiae signum

NB: L' abbate Zamagna, e Resti, personaggi distinti, che stimavano assai il P. Urbano, e che questo decreto del Senato di Ragusa è stato trattenuto, allorché il P. Generale del suo Ordine lo voleva a Roma. Il senator Resti cogli altri amici ha procurato questo decreto. (L' autore manu propria questo scrisse.)

Quae haud proleto ferae protabant, ne illas probasset.
 Antellum ne quem ledere morigerum.
 Verbaque reperi quae, quicquid sacra ardy, et unius
 Fulgeat integre Religionis honor:
 Non hercle id mirum, primo operum flore, iuventa
 Nihil, quae misere depereant iuvenae
 To haud unquam illectum novis, cui nulla voluptas
 Blandisonis animum populit invidiis.
 Cura tibi namq, una, sacris se dedere totum
 Et quo pariter reddere thura Deo.
 Una reluctantem vicit te cura Volanti
 Quod tibi passim, et consuluisse velis:
 Et quae tunc fides complere patiens
 Quae duo desiderant carmina undulidq:
 Undulidq, magnam Opos, o memorabile nomen!
 Sorgia deo, proavo non minor ipso, tues!
 Cecidit huius natus, Sorgia gloria gentis
 Alteri quae exortitur undula progenis!
 Morte tua et filio, meliore et parte superstes
 Nunc merito Superis concilio fueris:
 Tot vix quoniam et liber gaudia carpit,
 Gaudia mortali non referenda sono.

Nos tamen heu miseri! tunc o quies, Sorgia, salus
 Exipit cunctas delicias animi.
 Non quot dira brevis rapuit Libitina sodales
 Quis una et mente, et viximus ingenio!
 Quis sine nunc solus viduatum arare per artem
 Cogor, et extincto querere tot socios.
 Restituum in primis, qui te compulsi amore,
 Non quocumq, una dormi, mi atq, frater bella fore
 Bella gero, dare specimen virtutis, honoris
 Culmen, et integre fides amicitiae.
 Georgia dem et cupis dudum sat cognita virtus
 Quem Ognidius fovit grande sodalium
 Quis dolor heu novus! occubat huius et Arminius ipse
 Nonnum et Petrus tuos solvimus iniquas
 Quisq, unus fuerat reliquum mihi dulce levamen
 Id quoq, nunc septem est illius interitu.
 Lojodum alma cohors, olim quo applausu et illum
 Toto quam ille anam pastore curam habuit.
 Salvete illustres animae, mea cura, dolorq, qe
 Quas decora, et virtus fecerat unanimis
 Quandoquidem clarosq, Viri nos eripit atra
 Nec juvat Roma cingere pondus omni

Legeat Myrteum Patrum chorus omnis ademptum
 Sorgia dem, et solvat carmina ad imperias.
 Patria a tanto referant patriq, Camenae
 Antiquae quantus crescat honor Patriae!
 Faler? adant Phobus, decus indelebile Pindi
 Vos pietate gravi, consilioq, potens:
 Jaxiadus Petro summos persolvit honores
 Jaxiadus Patriae gloria magna sua
 Sorgia de o felix, nostra et tibi carmina desint
 Una haec te clarum gratia prestaverit.

1. Il Sig. Volanti è stato il principal eccitatore che persuase a Pietro Sorgia a supplire i due Canti dell'Ornamento.
2. Il Sorgia è pronipote del Fondola da parte di Nicco: Letta Ave figlia del Fondola.
3. Singsio Risto è stato amicissimo di Sorgia, ma come avvocato si combatteva quasi sempre con esso nel foro, combattimento di onore.
4. Matteo Sorgia rimase fra i Gesuiti sino alla repressione.
5. Francesco Lamagna, pio dell'autore di Otto Elegie, per se fu Novizio tra i Gesuiti.
6. Ognidius. Nome di Gesuiti da patria di S. Ignazio 88.

In fine Pi VII Pon. O: M: T

Virtus.
 Caesaris hic luctus: tanto qui dignus amor?
 Esse, fuit virtus, maxima quae potuit. ~
 2. Tumulus.
 Pontificis lapis hic Magni: magnam excipe carmen;
 Fama; Pius jacet hoc Septimus in tumulo. ~
 3. Fama.
 Opprimit cecus quatuor mors atra tenebras;
 Assides invicti Famae Pii tumulo. ~
 4. Pax.
 Lojodum dedit alma cohors: pax reddita Romae;
 Audiu. magnanimitate quae monumenta Pii. ~
 5. Gloria.
 Quis quis ades Rhetor, linguis satisq, paveta:
 Non haec Phobus, non Peris alla docet.
 Dia Pii ut Pictas, Singsio in pectore robustus,
 Mortali nec fas dicere Dia sono.
 Penarum satis o Pii. Salve o Optime, Felix,
 Signa et jam pridem Calicolum choros:
 Haud doleo: haud lacrymis fas est urgere sepulchrum:
 Dico novum at letos tunc in axe jubari.

Sacer D. Francisci Ord. Minor. Parentis tumulus
sub Opt. N. Pii pontificatu detectus
Epigramma.

Condita quæ nostri dudum latuere Parentis,
Thi Pæ, busta sacro o vobis auspicio.
Tristem sic animum, male sic tot Virag. passum
Hoc supero recreat munere Divus Amor.
Sic mores mirare, Pii, et vis provida rerum,
Sedest ætherium quæ tibi pandit iter.

In nuptiis

Josephus de Weingarten Equitis, et Regii Consilarii
Aulici, Salmatiae Administratoris
Anna Optematis de Sprengfeld.

Quas prius ambrosio Conides humores rigaverat
Nympha, in sortis rosas addere nunc thalamo
Ipse tuos cuperam, Weingarten optime, pulchre et
Purpureis cuperam liba tunicis
Læ fausta Charitas dextra tenere Venusque
Aureolis Annæ consecuisse comis.
Id mores meruere tui, et vis provida rerum,
Scilicet eximium quæ tibi pandit iter.
Id splendor, clarumq. atrox, et stupida nomen
Id mite ardens omnibus ingenium.
At mihi si cupido laud potis est, hoc reddere munus,
Ferre nec Conides dona petita iugis.
Plaudo Musis et Charitum prestans Nova Nupta
Clarior eximio laudibus ipsa suis.
Una tuos per te potis es decorare Hymeneos:
Sit tunc Vatum quon opus officio.

V. B. Jul. 1821 Rheuse

Ad P. Urbanum Lampredi Schol. Piar.
Oratorem, Poetam et Philosophum longe doctissimum.
1825

Non hæc, Lampredi, urbs est, non hæc illa Ragusa
Dives opum, et Patrum nobilis imperia
Ingenuorum olim altæ: quæ, vetus illa, Lausa
Monstra hominum hæc, rursum quæ ferat in silvas.
Haud hic te quidquam dignum Lampredes dat unum
Si lacrymas tanti promeruisse iugeat
Ipsa Viri; et sperem: nostri te fama Phetadi,
Ragusiæ sum, et tangat gloria Stagydis,
Hoc super rapti poscit te Musa Lamagne.
Repentis; tuo hæc velier alloquio.

Ad eundem.

Vatum, Urbani, decus, Musarum o maxima cura,
Læni vere levem quod tibi fabriculam
Phæbus habere dedit, quæ te quæsit ipse morari,
Ne opus hinc alias abripere plagas.
Haud ignota tibi hæc: Phæbi sine numine quidquam
Haud pote triste unquam Vatis accider
Sic bona dent, mala non hilum tibi dicere vellem,
Idq. valens, precor, o charus et Conides,
Urbani; at cavens, triste hoc quæd velle minari
Disidium, in sedes nuncius Cydæas
Phæbus ne referat, nam vatum tunc chorus omnis,
Quos magnos olim parva Rhacusa tulit.

Nell'occasione della nomina di M.^o ant. Guicciotti
a Vescovo di Ragusa.

Redditur quon colitur Ragusa, doctora Blasi,
Pontificem faustis te Pius auspiciis
Destinat, Antoni, aurata comptumq. tunicas
Offert; virtutis premia iusta tui.
Ragusa o felix, nam te quæ protegit ipsa
Dicit tuum: signat dextra Pontificem.
At medasimo,
nel fare l'ingresso nel Vescovato.

Annua jam redit Diva lux sacra Patrono,
Lux bona quæ a proavis condita letitæ.
Cæsaris et faustum revocavit Luciferi ortum,
Cui, salve, urbs mixtis plausibus ingeminat.
Advenit em. Presul, faustusq. dies advenit ista
Ragusidum exhilarans anxias vota diu
Salve o fortunata Dies, quæ iudicis refugit
Festivo Blasi, et Cæsaris auspicio.
Ingredere o Presul, Blasi te dextra ducit:
Nota tuæ retelli candidæ Religionis.
Læ late effulgens inter tot munus vitæ
Te docuit sancto vivere consilio.
Ingredere o felix, nam ipse monstrante Patrono
Cæsarte summo ducit o solio.

11
 Doctrinae miratus opes, rebusq. grandis
 Ueq. parum; sanctis et Religionis gravem.
 Viderat hic Patul. Ragus, aut. et Patul. etc.
 Florens hoc stabit vivida Religio.
 Laus a urbs filio Francisco et gratia. Blasi
 Fante cui tribuit munera p. se frui.

13
 In inventionem Urnz S. Francisci Asiaticis

Hymni

Matthaeus Nicolai de Sargo

Patricius Ragusinus

inter Arcades

Solintus Abbatum

Sivo Francisco

enerationem et cultum.

Francisci ad Urnam pauperis,
 Adeste, quotquot Fructus
 Insana sibi gloria,
 Quinque cura publicis.
 Sub molis altæ pondere
 Theauri ad instar absitam
 Nunc obsequentes cernite
 Sic repetam munere
 Hic veræ vitæ gaudia,
 Hic summa laudum culmina,
 Virtutis almae semitas
 Lux gloriæ instructa.
 Non illius vestigia
 Mortalis æquat gloria.
 Sicut vota mentis inclita,
 Quæ hæc sunt, et spiritus.
 Amore Martyr struimus
 Vitæ pericula respicit,
 Pangs, dolores, vincula
 Frustra petit, nec invenit.
 Hinc ipse Christus propria
 Offert amoris vulnera,
 Quæ infra fulgent corpore,
 Licet modesto contegat.

O Dux, Paternus filius
 Tui ab ara respice:
 Tuique de virtutibus
 Nitens ad Urnam supplicis.
 Sit summa laus et gloria
 Tibi superna Trinitas
 Sona precantibus Seraphim
 Æterna nobis gaudia. Amen.

Francisci imago Apostoli,
 Primæ iuventa tempora
 Factum triumphans civitatem
 Christum secutus pauperem.
 Patri relicto vestibus
 Somnus, Paternus regis:
 In celo et unum rectus
 Quos Parentem dicere.
 Latens et Ecclesie
 Tutela, ipsi fortissimus,
 Dux, Patriarchæ sedulus
 Opus personæ aggravis.
 Tu dulces Christi nuncios
 Quos jugumque gentibus,
 Novaque prole gaudia
 Tu Christo dantes vincam.

Quam miræ sunt, quam splendida,
 Lux agens, prestat nobili
 Quam sacra te Evangelica
 Precepta vitæ dirigis.
 Trium Pater Duxque Ordinum,
 Quos uno amore diligis
 Celi beatam simitatem
 Tu verbo, et exemplo doces.
 O nunc benignus excipe,
 Tuique ad Urnam filii
 Sacra quotannis carmine
 Patris domus perimus.
 Subtrahita prorsus familibus
 Ignota in Ede et absitam
 Amor sed oppus, curaque
 Vigil tuorum cordibus.
 Sit summa laus, et gloria
 Tibi superna Trinitas
 Sona precantibus Seraphim
 Æterna nobis gaudia. Amen.

Francisci amore ut Seraphim,
 Quinque spectat inclita,
 Virtutis divæ aurea,
 Equestis ad sidera!

Plaudant ovals Celitus,
 Supra et aule nunciis,
 Beata et inquit Trinitas,
 Francisco, fides hic perorations!
 Felix, beata o anima,
 Quam rantes almas celitum
 Quam parvum copia
 Perfundit alto in ethera!
 Una exoptata celitus,
 Quae digna in eum laudibus,
 Et quaeque gens mortalium
 Ferit adorat, perdicet!
 Nostri beata temporis
 Sors, o, laborum pervigil
 Quo Unam Parentis obsequio
 Post sine oculo contigit!
 Sive o, Patruus proteges,
 Qui te Patrum postulanti;
 Tuusque da virtutibus
 Nitens ad Unam supplicat!
 Sit cum a laus, et gloria
 Tibi superas Trinitas
 Sona presentis Troaphum
 Eterna nobis gaudia. Amen

Miraculum, quod S. Bonaventura in vita
S. Patij Francisci de Serardino juvenis comemo-
rat, in Insula Juyana seu Fauroso obtigit, et
in ea de Sinita, ut fama est, in loco Dubna
vel seu Chlovo, quae terra olim fuit de jure
Patricii Viri Nicolai de Bonis Rharusini Ge-
nalliae ad Tuerarum Imperatorem anno 1678
Legati, et vi vicinitate et carcere signallata pro-
Patij libertatis gloriosa defuncti, nunc vero
jure totali ea terra est mex Uorip- Mate
thri Nicolai de Longo.

Sextus de vultu, Franciscus, esset ad aras
Miserica nostra in vota vocatq; aras:
Tu unanimem precibus compactione, pones saxi
In columen reddidit Fœderis agricole.
Sic nos prius fides docuit, non armæ, laudemque
Signat adhuc, marmore & posat in historia.
Auspiciis tua nunc leti quon busta refurgunt,
Constita que ignoto delictura sole,
Ostendit totum præcor apice, & undique fractis
Omni genit sua nos cimat Unna malis.

Nonnulla Epigrammata
Matthæi Sorgi.

Sacer D. Franciscus Ord. Min. Parentis, Tumulby
sub Op. Maxi Pie VIII Pontificatus Retectus.

Condita ergo nostri dudum latiora Parentis
Tu pie, busta sacra Ovesky auspicio.
Frisia sic arisonum, male sic tot viragus populum
Res fugere carere et murex Pius amor.

Sic meq; merueris pui, et vi proximis amon,
Sollicit' etherium que tibi pandit iter.

Aspiratio ad Jesum
a S. Hieronymo S. Augustino.
Me tua = nihil tibi. = S. ex optima, dextra
Illa inspirat clavem p. et q. d. dextra hunc.
Hinc ne respiciat manuum me. op. p. tuarum
Pulveris et spiciat manuum, p. Christi, tuarum.

Respiratio ad Divam Virg. Mariam.
 Uter tui archy amor mecum sit Virgo Maria
 Profers ut tecum usui sit spes mei!

Respiratio ad arch: Michaelom.

Adis o Michael quousq[ue] Tiferisina vitz
Ne reus horripico iudicio pereas!

Paraphrasij in illa verba ad S. Dominicum:
"O spem miram 88."

O mixam Ison, supremamque hinc vite
 Quam tuum exanimis flebile viscidium
 Tot vite et morum facies, patetq. dehinc
 Expulsi omnis potestatis amissionem
 Pollicitus prothae quousq. viderimus vite
 Et cetero nostrum te ferre periculum
 Et a Patre a: meritis quod te majoribus don
 Desiste atq. tunc nos facis precibus
 O si lethale libi fas decessere morbo
 Naturae te legi vincere miseriae
 Appice quod fas invadunt contagia mundum
 Corrumpit moros, omniq. et impietate
 ad pro precibus, paves pias viscera Christi
 Ut nos tot fecerim sordibus eripiant
 Et a Patre a: meritis quod te majoribus don
 Desiste atq. tunc nos facis precibus
 Laus tibi Summa Trias; nos pro precibus, Parentis
 Redde tibi gratias nos tunc ipsa pagis.

8
De Patre moribusque tuis majoribus olim
Sicisti sty. Tuis nos facies precibus 88.

Supposita Compatriotibus S. Rocchi, ejus auctor
est Prior, die 22 Junii 1811. cuius ordo et casa
et alia sacra transporentur in Cathedrali Ro-
chinas, et ibi tradantur Sarnano. In tali oc-
casione recitavit sequens.

Epigramma.

Quoniam Rocchi Templum fides. qd in rariora visum
Est nostris sed et ultra Sarnanitis

Nunc maneat. maneat die tuus agi in Dy
aureus, summe votis facies Sarn
Pardae. Sarnago hinc oculis te subtrahere nescit!
Nunc tibi ex Temple Pulvis ista rapit?

Alind. Sarnanitis.

Templum summi aptum videri vultum
Tunc, et ait, Sarnagis videri tuus patet.
Tunc Sarnanitis hinc oculis te subtrahere nescit,
Tunc Sarnanitis hinc oculis te subtrahere nescit!

9
In Necropolis Sarnagis perjuris reum; nunc
Bonaparte facta jactantem, et militis vivit
pro Sarnagis adscriptum.

Tartarea lingua Bonaparte prope facta
Una tibi primum pandere curas fuit.
Babstas videri nunc instrumentaque gestas
Ignes, pro Sarnagis mens tibi castra fegit.
Sarnago hanc mirum, testis qui falsa locutus,
Vota et tunc Sarnagis lingua manu. tu.

In celebratione lud. Sarnagis, a Sarnagis
Rachupis peracto die 23 Augusti 1813.
Sarnagis facta S. Bartholomaei.

Bella equidem Sarnagis. Sarnagis quod aptior ulla
Martyris hanc patet et hanc celebrare diam.
Neposita lacrima, nescit. Sarnagis exornat.
Pro ante vactagis solvitur Astagis.

* alia tunc cantabundis. Sarnagis facta exornat
S. Bartholomaeum, et Sarnagis facta exornat
Sarnagis contributionibus.

10
Sarnagis de Bona Joannis Sarnagis ad Sarnagis prope
rationem Legatus Sarnagis in vinctis, et Sarnagis quod
hunc pro Sarnagis libatate obit die 18 Augusti 1813.

16
Sarnagis de Bona Joannis Sarnagis ad Sarnagis prope
rationem Legatus Sarnagis in vinctis, et Sarnagis quod
hunc pro Sarnagis libatate obit die 18 Augusti 1813.

Epigramma.

audat Sarnagis ad Sarnagis, Bona Joannis Sarnagis
Lactificem Regis Sarnagis ad Sarnagis, Bona Joannis Sarnagis

Sarnagis ad Sarnagis, Bona Joannis Sarnagis
Sarnagis ad Sarnagis, Bona Joannis Sarnagis

Sarnagis ad Sarnagis, Bona Joannis Sarnagis
Sarnagis ad Sarnagis, Bona Joannis Sarnagis

Sarnagis ad Sarnagis, Bona Joannis Sarnagis
Sarnagis ad Sarnagis, Bona Joannis Sarnagis

Sarnagis ad Sarnagis, Bona Joannis Sarnagis
Sarnagis ad Sarnagis, Bona Joannis Sarnagis

Sarnagis ad Sarnagis, Bona Joannis Sarnagis
Sarnagis ad Sarnagis, Bona Joannis Sarnagis

11
In funere
Petri filii Francisci de Sarno
vite funte die 23 Febr. 1829.

1, Petre, i felix, cui summa tibi adventu hora,
Lui felix ingratu funera Pascephorof.
Occidit hunc patet dignus malaribus heres,
Immo et passus tot graviora diu.

2, tamque, i felix, qui ductum virtutibus effert,
Lui up. tibi cultas et candidas Religio.

3, tamque, i felix, qui ductum virtutibus effert,
Lui up. tibi cultas et candidas Religio.

4, tamque, i felix, qui ductum virtutibus effert,
Lui up. tibi cultas et candidas Religio.

5, tamque, i felix, qui ductum virtutibus effert,
Lui up. tibi cultas et candidas Religio.

6, tamque, i felix, qui ductum virtutibus effert,
Lui up. tibi cultas et candidas Religio.

7, tamque, i felix, qui ductum virtutibus effert,
Lui up. tibi cultas et candidas Religio.

Haec haec in mirum primo quon flores juvenis
 Nihil quid mirae deperant juvenes
 Te haud unquam electum novi, cui nulla voluptas
 blanditque animum perpulit impudens.
 Cura tibi namq. una sacrae sed dote tation
 Quae ita et fof flet addere thura Deo.
 Una relictatione vicit te cura Solante
 Quod tibi fof unis ut consuevit quae,
 Et quae ita via fidiore complere paternis
 aurea facundi carmina
 Fundatur magnum o Epof! it memorabile nomen!
 Sordidus proavo o non minor ipso tuo!
 Occidit huc noftis Sordidum gloria gentis!
 Et patris, & cultus gloria Patris!
 Haec de te fides: tunc ita, mi Sordis, casus
 Exipit unctus doliis animus.
 Nam quod dira brevis rapuit Libitina sodales,
 Quis una it mentis it viximus ingenio;
 Quis sine nunc solus viduatam errare per urbem
 Cogit, it amissos querere tot fofos;
 Quis unis fofos reliquum mibi dulces pavamen;
 It quae Patris tuo subtrahit interitus.
 Quandopudum clausoq. vix mors eripit atra,
 acuta haud juvit ungere fofos conas:
 Lugat thididum Satum choros omnis, it qd
 Sordidi solvant carmina ad inferas:
 Raguffi

Ragujū & Paty, quōququē Charit. p. novemque
 Government facit pōtētibz. Aōndis
 Farts gradum choroz, lugubre. & dicit carmen
 Carmem, posteritatē quod legat. I Minidum.
 Talior. p. ad & Phely: datus indehōbile Pindi,
 Via pietate gravis, consilioq. potens
 Yariis in fumis Petros persolvit honor - 74. Cons.
 Yariis patris gloria magna fur. gloria. Sover.
 Sordida opulē. noster o tibi carmina dōnt. 21. 4.
 Una hūc tē carum gratia pōtētibz.

*Panegyris Omeriti Patrij Concienatorij Ord. Abiv.
Anacleto Lubravicsh
S. S. Joseph B. M. Virg. p. n. p.*

Bella equam coarctavit et Sive Anacleto Joseph!
 Ille novum animum tollit imaginibus
 Sancti Petri eccle clave; eccle ceterum Joseph
 Perperet vera hominum est una aditura salus.
 Nati quæ et illa quis folia alta paratur;
 Hæc Joseph et Joseph referunt in prædica.
 Herodes hæc si Joseph referunt fastidia tanti,
 Vm degeni et referunt, Sæpe Anacleto, tu.

auctor ab Ant. Liepmannio requisitus, et testatur de
illis quibus fungatur officio, et omnem hanc
fidei signum. Dicitur:

Ad Optimum Virum
Antonium Leopoldi.

Et meminisse et fateor: sunt haec tua jura: suppressam hoc
Officium solvant Patricii cineres.

In Septis

Paulo filio com. S. Antonio Martoiz de Cueva.
Epigramma.

Quæ te cervi ad iunxit bona Diva marito
Ubi tuæ Notæ & iudicium thesauri

Ug. tue Nata o apideat thalamo.

Hamawi felix Matrizz. exempla secuta

Ug. erigenda tui cura decuss. Viri. M

Patris in viginti & supradictis filijs ad eandem;
Sermo.

Nunc miles Lampædis nomen fas Decore Patri
 Roma Quirinali tribuit cui vates sortemur.
 Nunc ævum Tubarum mentem, judiciumque,
 Quæ sit ætæ ætædam, et patriæ atq. sui res, sapientat qui:
 Non intermissis Doli uera Saphiri.
 Tot monumenta hæc sunt tunc, atq. ætæ Mætiæ,
 Regnum festos nulla compello, nitore.
 Tantum ævum autem huius, quo fuit in orig
 Mætiæ eam, celo Transiit opesca Parentis.
 Nunc et magnanimi hæc sunt tunc, iudicium, nomen
 Cuiusdæ Mariæ Tumbæ hic statione, nobis.

adulter

Avolet Encheliu mediis montibus in locis
 Sae infans, pulchram proparans vulnere matrem
 Numq. fof. munerem legum jurisq. paritum,
 Unq. qui confulta Patrum propatibz aequat
 Confiliis, quem fofes, solus et holdet aurns,
 Et Patrum luctus, et populi delatq. ad thnam.
 Fof. neq. Sorigidum titubz, ut nung. refors
 Palmi, et Italij noster primordia genti,
 Qui stipe large effufa, et frugum copis in urbz, et
 Quum malevada famel, quum fata advefs praena
 Patricium meruere duci, quo Sorigia aethra
 Sae nunc transfufo majorum gaudet honore
 Bonitatum nre fama minor, quum nre Parentis
 Nata tuq. Hic Nior, cui refors ead. virtutis,
 Floris non quaquam Nior peritura, et
 Ille omni quum innani et hys regibus aethra,
 Alta folutarium nuerant et paxa dorum
 Socrum in dufq. fater montibus accorq,
 Nam illi parit cur, evolung, ruing
 Exuit animos, tantis et turbata pericls
 Reppiciunt unum marte phyl omni amore
 Et procerq, Nior, iterung, iterung. vocantq
 Ohmandum ille miny unq. nec teritit, and as
 Ille ita innitum et Regem, viciung. castra
 Orator trigus mifq. jam caput ab illo
 Pofpofito aetheris caput obfpectare pericls,

attulis referam animum, et memorabilem patrum.
 Illustres animos tanti virtutibus auctos,
 Quos genae, et Patrie famam peperere perennem
 Ingenium et pietas, et stellatum ad cubile Olympi
 Evertit curam avertit, caplog. Locavit;
 Eos marito, mea Mater, tui meminisse Hymenei.
 Haec tamen ut veterum effugiat decora alta Parentum
 Atque animam, moveat, superbia fastus:
 Exequar ut tecum veri quae munera Patrie
 Quae tui et Senitor nunc erant, tu spero monendam.
 O proci, nova Nuptae, tui tecum omnia fausto
 Redit is Sponsus, facit Hymeneus ad aras
 Vincula fausta gerit. Sunt, ut praecor, omnia fausta
 Atque, mea Mater, novus tibi vertitur ordo;
 Paterque quae Patrie subeunt nunc iura Mariti,
 Cui pluresque vultu thalamo sociata iugali,
 Cui et bona cuncta dedit partem comoda vite,
 Omnia et suscipiat tecum comitante laborem.
 At cave ne immoedium tua mihi data secunda
 Concedat avaris, tu prope una eademque
 Capibus emergens Sponsae nix dulces levamen:
 Utque illum vultu genis, et per allos videtur
 Quae tibi penitus, iuando et pectore vivit
 Omniaque, male curas, formidine et super,
 Conculcat, mea Mater, subest sic plurima cura.
 Tu tamen et mones, Mater, tu exempla parentis
 Omnes

Omnes et signis inspicis optima moris,
 Utque nix heras tui et dulcis cura Mariti.
 Altera, cum ad aras, subest tibi cura proci,
 Nam ari iudicio conferunt et lumine laeto
 Inspicenda in lucem proci, tu nova Nuptae,
 Quis, tui moris, tuaque praesentia mentis
 Expendat, quis et aptis domi sis rebus agendis,
 Morumque gravitas, facili in munera vite,
 Quanta verando tibi pulchra modestia vultu.
 Now hinc te damnum ornata procedat vultu
 Quis Sponsae decet, ut Sponsae queat ipsa placere
 Atque tibi virtutis sit vivida semper imago,
 Sity, tibi in magnis proci solertia major,
 Omnia nam facile vivit praesentia, et acri
 Ingenium, veri studium, morumque vanitatem,
 Luncta et conspectus consistunt proci, sortis.
 Ergo age matris animo perge in connubia felix;
 Dulce tuum ingenium, dulcesque ante omnia moris
 Actus vultusque, bonis, et meritis auctis
 Acri et conspectus Sponsae, virtutibus auctis
 Coniugium hinc felix, proci et tui auctor Olympi.
 Sic vultu illecebris inter seu munera sortis
 Alma proci, sincerus amor, Concordia felix
 Paudis pura gerat thalamo, sternumque manebit.
 Optima sic proci, succrescit mentis animoque,
 Quae ducta ingenio succrescit et haud amore

Effugiat moris majorum exempla parentis.
 Hinc des primis iuris, Mater o, meminisse
 Et proci totis atavumque insignis gestis
 Et taceant capitis licet ante aras, allaque in
 Atque iterum atque iterum mentis exempla recurrant
 Optima Praxiadum et Senitris vultu altera moris
 Ingeniumque animi referat virtutibus aucta.
 Et tibi, Paula, tui sunt Siquiaque, tibi et ampla
 Sunt exempla domi, fulgentque insignis gestis.
 Sic natus tibi pro virtute augas, bonique
 Corporis atque animi, pro et bona feminae gentis
 Descriptis unguibus, proci pro te dnas beabit.
 Sunt ratio vultu, Hymen gaudet Hymen o Hymeneus!
 Sorsque haec nova Nuptae, ex nunc nuptum suspicabit
 Caviat nuptu Sargorum o gentis puella,
 Caviatque inter Paulae nomenque referatur,
 Concordiam et faciat bene cultus proci beatum,
 Lampadum atque praedam referat quae nomina Vates,
 Roma Quirinali tribuit cui virtutis sortum
 Tabulae hinc meritis, tale et pro innoxia recenset
 Iheria conjugii, exemplo et tutatur aucta.
 Felix exprobat, mea Mater, memoria Parentum
 Qui te deprobat votis animoque sequuntur.

P. Urbanus Appendimur novi Lici Tadrensis Director
 Designatus
 Rhetorice et Philosophiae primarius Professor Ragusii
 Ragusii discipulus
 I.

Quamvis tua nunc virtus doctas excolat artes
 Haec, Urbana, tibi praemia digna parat;
 Tui decus nostrum, decus ingens evocat urbe,
 Et tibi conspicuum tradere placet onus.
 Huius quali dicam Ragusiam ferocem luctu.
 Quae eximii dotis eximius animi,
 Te colit, admirans, quam tu nunc desoris exas!
 Quae, vale admittis luctibus ingeminas.
 Itaque, i felix, quo inter tot culmina laudum
 Proctans vis tanti fulgorat ingenii.
 Ingeniorum aut alteri, die et Rhetoris urbi haec
 Clara domus, tanto et clara magisterio
 Te sine silvestrem respiciens veterem, laudam et. Huius an
 Utque tuum memoret fidele didicimur. Huius an
 II.

Haud injusta loquar: Phoe narrante Poetas
 Quis quid agant superi nosceat in Elidus.
 Phoe, Urbana, decus Phoe o et maximas curas,
 Divum, quae potes es, tu prece vince tua:
 Annuit ille tibi: non flos tristis. Languet
 Tristitia vel referat nuncia Rostandi.

Nunc nova quod prius tibi sit data cura Liris
 Ragnat et properas iudex litteribus:
 Ne unquam te vestris sperabant abfocis lectis
 Heu dulci et di multa et tuncora precor.
 Restitui in primis, qui te complexus amore
 Urbanum cecinit nonine et ingenio.
 Ille feri carat, totq. ille incommensas vites
 (Novi ego) tecum seu carminis ille cebra
 Sive Sophie, dia qua longe uberimus arte
 Prostat, super omni depulit ex animo
 Si decus et nostris post fati ardentior unit
 Cura; sacras parce ote precor Elisiis
 Vatum animas hactenus patre testare volentis
 Unum hoc cui reliquum dulcis decus fueras ~

Ad Sop. in amicitia si.
 R. L. Ab. Carmagnola, et Rostis personaggi distinti, che stinza
 vau adia il P. Urbano; e che off. Decreto del Senato di Roma
 se è stato trattante, allora il P. Generale del suo Ordine
 lo volevo a Roma. Il Senator Rosti cogli altri amici ha pro
 curato qto Decreto. (L'autore m. p. qto scrisse.)

In funere
 Matthei Vocativo Optimi Viri, et Optimatum
 Amicissimi.
 (Sodalitatis sub auspiciis Annunciationis B. M. V.
 a Religiosis S. J. olim institutam cura et studio
 illius servatum et auctum.)
 Obiit Mattheus die Assumptionis B. V. M.

35

Una tibi mens sacrae die Virginis aram
 Artificum et populi conclebrare modis:
 Sacrae Loyohedum curis instructa tueri
 Urbi cura tibi vota Sodalitum:
 Annua et Assumpta redit cum Virginis abne
 Sacra dies; chorae hae addere celicolum
 Virgo sinit, tali pro munere grata rependens
 Pandit inexhausta et gaudia Concilii ~

Patriciorum Amor et Dolor.
 Viator, et Poeta Patricius.

V. Quis lapis hic, tantus quivis hic dolor? P. Quid istud?
 Cetus dulcis amor Patricii; Urbis honor!
 Heu bonus ille obiit Rhacusa exemplar avite
 Omni et rerum usu condiliog. sagax!
 Vocatus bonus ille Senex, ut haud turcitus ulla
 Qui Patrum usq. memor perdidit officio.

Patricios fas hinc supremum solvere carmen:
 Quo laus invicta sit tribuenda Viri.
 In Nuptus
 D. Marine Melchioris de Pozze et D. Joannis Nicolai
 de Pozze (1814).
 Augurium. P.
 Quae junxit tibi Elva, mea o rivigua, Joannem
 Uxor tua felix assideat thalamo:
 I beta; et Matris, Socruq. exemplis secuta
 Sis bona, et eximie laudis amore niteris ~

R. Nel dì delle predette Nozze, giubilava Augusta pta de
 teor. g. g. di Napoleone, in cui luogo venne inco
 ronato Luigi XVIII. In conseguenza di ciò, l'autore com
 pose anche qto secondo

Epigramma.
 Naples perit Losicca re ditta regna
 Omnis is urbs lata voce triumpho canit.
 Magnus celsa Pius redit ad Capitolia victor,
 Rursus is urbs leta voce triumpho canit.
 Ne contra interea, sponsi, fax pronuba luceat
 Luxisse haud poterat caudiora die.